

Udenrigsudvalget 2016-17
 URU Alm.del endeligt svar på spørgsmål 45
 Offentligt

Kortlægning af Danmarks politikker og tiltag i forhold til 2030-dagsordenens 17 mål og 169 delmål

FN's verdensmål		
	Mål og delmål.	Danske politikker og tiltag.
Goal 1. End poverty in all its forms everywhere		
1.1	By 2030, eradicate extreme poverty for all people everywhere, currently measured as people living on less than \$1.25 a day	<p>BSM Danmark har et veludviklet socialt sikkerhedsnet, der sikrer, at ingen danskere lever i ekstrem fattigdom. De danske overførselsindkomster har således et niveau langt over grænsen for ekstrem fattigdom.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM¹ Danmark har med den nye udviklingspolitiske og humanitære strategi fortsat bekæmpelse og udryddelse af ekstrem fattigdom som en tværgående hovedprioritet i den danske udviklingspolitik. Fattigdom vil som ét af fire kriterier indgå i vurderingen af Danmarks indsatser på udviklingsområdet.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
1.2	By 2030, reduce at least by half the proportion of men, women and children of all ages living in poverty in all its dimensions according to national definitions	<p>BSM Regeringen opererer ikke med en official fattigdomsgrænse. Regeringen anser fattigdom som værende et bredere fænomen end den relative mangel på økonomiske ressourcer, og ønsker at arbejde for, at alle med sociale og økonomiske problemer får den hjælp, de har brug for.</p> <p>Derfor har regeringen sat ti mål for social mobilitet, som skal sætte retning for og skabe større fremdrift i socialpolitikken: Flere skal være en del af arbejdsfællesskabet, og færre skal være socialt udsatte. Den sociale indsats skal gøre en reel forskel for børn, unge og voksne. Det gør den bedst, hvis indsatserne bygger på faktuel viden om, hvad der virker.</p> <p>Samtidigt prioriteres de økonomiske incitamenter til at være i job og uddannelse. Den danske regering har med flere reformer, herunder indførelse af loftet over kontanthjælp, styrket de økonomiske incitamenter til at være i uddannelse eller job frem for at modtage overførselsindkomst. Samtidigt stilles der fra samfundets side en række indsatser (gratis) til rådighed for den enkelte, fx beskæftigelsesrettet støtte, sundhedsfremme, misbrugsbehandling</p>

¹ I forhold til politikker og tiltag indenfor Danmarks udviklingspolitik henvises der til de i finansloven og den udviklingspolitiske og humanitære strategi beskrevne prioriteter og indsatser, og deres bidrag til at opnå verdensmålene.

		<p>og efteruddannelse, som alle skal støtte den enkelte i at løse konkrete problemer og opnå uddannelse og beskæftigelse.</p> <p>Fremadrettet Regeringen vil arbejde for, at der i socialpolitikken fokuseres på løsninger og redskaber, der gør en reel forskel. Der er behov for mere faktuel viden om, hvad der virker. Derfor skal arbejdet med at indsamle og systematisere data styrkes. Og en langt større del af hjælpen til socialt udsatte børn og voksne skal organiseres, så aktørerne kan lære af hinanden og udbrede effektive metoder.</p>
1.3	Implement nationally appropriate social protection systems and measures for all, including floors, and by 2030 achieve substantial coverage of the poor and the vulnerable	<p>BSM Danmark har et veludviklet, dækkende socialt sikkerhedsnet. Det består dels af et overførselsindkomstsystme, der sikrer alle et forsørgelsesgrundlag, og dels af en række serviceydelser.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
1.4	By 2030, ensure that all men and women, in particular the poor and the vulnerable, have equal rights to economic resources, as well as access to basic services, ownership and control over land and other forms of property, inheritance, natural resources, appropriate new technology and financial services, including microfinance	<p>MFVM Jævnfør retsvirkningsloven: Ved afhændelse af stuehus, eller bygninger hvori ægtefælle driver erhvervsvirksomhed, ejet af anden ægtefælle uden særeje skal ægtefælle samtykke.</p> <p>UM/LIGE I forhold til dette delmål bemærkes, at der i Danmark er lige adgang til økonomiske ressourcer for både kvinder og mænd.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
1.5	By 2030, build the resilience of the poor and those in vulnerable situations and reduce their exposure and vulnerability to climate-related extreme events and other economic, social and environmental shocks and disasters	<p>MFVM – NST Der blev i 2012 udarbejdet en national handlingsplan for klimasikring af Danmark. Endvidere har kommunerne, med afsæt i aftale om kommunernes økonomi for 2013, udarbejdet klimatilpasningsplaner med risikokortlægning af oversvømmelsesrisici fra nedbør, havvand og grundvand. Endelig har Danmark implementeret EU's oversvømmelsesdirektiv, som har til hensigt at fastlægge en ramme for vurdering og styring af oversvømmelsesrisici med henblik på at reducere negative følger for menneskers sundhed, miljø, kulturarv og økonomisk aktivitet. I henhold til direktivet er 10 områder omfattende 22 kommuner udpeget som områder, der er i særlig risiko for oversvømmelser.</p> <p>Fremadrettet I fremtiden forventes hyppigere og kraftigere skybrud, der vil medføre oversvømmelser. Endvidere forventes der flere og mere voldsomme oversvømmelser fra hav, i takt med den vandstandsstigning som følger af de globale temperaturstigninger. Grundet Danmarks lange kystlinje er oversvømmelser fra kyst en særlig udfordring. Samtidig kan der iagttages stigende grundvandsspejl, som på udsatte områder forårsager decideret forsumpning på værdifuld landbrugsjord og oversvømmelser og skader på materielle værdier i byerne.</p> <p>Kommunernes indsats har primært været fokuseret på oversvømmelser i byerne, men den fremadrettede indsats skal i højere grad også håndtere vandet på landet. Kommunerne er aktuelt ikke forpligtet til at revidere og opdatere klimatilpasningsplanerne. Risikostyrings-planerne skal revideres hvert 6. år.</p> <p>TRM</p>

		<p>Boligafdelingen har ikke indsatser, som sigter på at opbygge modstandskraft hos fattige og sårbare grupper overfor klimaforandringer og andre katastrofer.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
1.a	<p>Ensure significant mobilization of resources from a variety of sources, including through enhanced development cooperation, in order to provide adequate and predictable means for developing countries, in particular least developed countries, to implement programmes and policies to end poverty in all its dimensions</p>	<p>UM Danmark har siden 1978 levet op til FN's målsætning om at yde 0,7 procent af BNP i udviklingsbistand.</p> <p>Danmark arbejder, med udgangspunkt i den udviklingspolitiske og humanitære strategi fra 2017, for en stigende mobilisering af privat finansiering og investeringer på den ene side og mobilisering af udviklingslandenes egne ressourcer gennem en styrket indsats via skattesystemer, bekæmpelse af skattely etc. på den anden side.</p> <p>Danmark medvirker aktivt i internationale initiativer, der kan bidrage til at realisere Addis Ababa-aftalen om udviklingsfinansiering, verdensmålene og udviklingslandenes egne indsatser. Danmark lægger vægt på tiltag til at styrke og effektivisere udviklingslandenes nationale og lokale skattesystemer med henblik på, at landene i stigende grad selv kan mobilisere egne ressourcer til at indfri verdensmålene og skabe lige muligheder for alle.</p> <p>Danmark støtter aktivt styrkelsen af skattesystemer i vores partnerlande. Vi samarbejder med finansministerier mhp. at styrke de offentlige økonomistyringssystemer. Vi samarbejder ligeledes med skattemyndigheder mhp. at forbedre opkrævning og forvaltning af skatter.</p> <p>Danmark støtter aktivt mobilisering af privat kapital til udvikling. Den danske investeringsfond for udviklingslande (IFU) har en additionel og katalytisk effekt ved at samarbejde med co-investorer og støtte andre private investorer i at engagere sig inden for de områder som tilbyder bæredygtige investeringsmuligheder. Der er tale om ekstra ressourcer i den forstand at der bliver investeret i regioner, sektorer og segmenter, som ellers ikke ville have adgang til finansiering.</p> <p>Den danske klimainvesteringsfond (DCIF) er ligeledes en innovativ offentlig-privat partnerskab som generer investeringer til udviklingslande. DCIF, som administreres af IFU, er etableret af udenrigsministeriet, IFU og danske pensionsfonde, og bidrager til store investeringer særligt i vind og solarenergi såvel som energieffektivitet i Afrika. De samlede investeringer genereret gennem DCIF forventes at være omkring 1,5-2 milliarder dollars.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsat fokusere på mobilisering af ressourcer til bæredygtig udvikling og styrkelse af skattesystemer, som det fremgår af den udviklingspolitiske og humanitære strategi fra 2017.</p>
1.b	<p>Create sound policy frameworks at the national, regional and international levels, based on pro-poor and gender-sensitive development strategies, to support accelerated investment in poverty eradication actions</p>	<p>BSM Der er en udbredt anerkendelse af behovet for og vigtigheden af sociale indsatser som investering i fremtiden. Der er et klart national og lokal fokus at bekæmpe nogle af de problematikker, der på lang sigt risikerer at skabe fattigdom og social eksklusion.</p> <p>På alle myndighedsniveauer er rammerne for at gennemføre den politik til stede, og flere centrale initiativer bidrager yderligere hertil, fx det løbende arbejde med udvikling, afprøvning og udrulning af virksomme metoder samt centralt forankrede projekter om anvendelige metoder som benchmarking og økonomiske modeller til beregning af konsekvenser af indsatsen.</p>

		<p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Danmark bidrager til at skabe rammer for udvikling som understøtter ligestilling og fattiges behov gennem udviklings Samarbejdet, jf. den udviklingspolitiske og humanitære strategi fra 2017.</p> <p>På internationalt niveau yder Danmark et stærkt bidrag til fattigdomsbekæmpelse ved, som et af de få lande, at leve op til FN's målsætning om at yde 0,7 procent af BNP i udviklingsbistand (siden 1978).</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang. Danmark arbejder derudover for en revision af EU's udviklingspolitiske strategi, European Consensus, som skal være fattigdomsorienteret og integrere kønsaspektet.</p>
<p>Goal 2. End hunger, achieve food security and improved nutrition, and promote sustainable agriculture</p>		
2.1	By 2030, end hunger and ensure access by all people, in particular the poor and people in vulnerable situations, including infants, to safe, nutritious and sufficient food all year round	<p>UM Verdensmål 2 - at udrydde sult- er hovedformålet med FN Fødevarerprogram (WFP) virke. Alle skal have adgang til nok sikker og sund mad. Danmark støtter WFP med ubundne bidrag til dette formål gennem en strategisk partnerskabsaftale underskrevet i 2016. Det danske bidrag er særligt rettet mod de mest sårbare; de fordrevne og mennesker ramt af krig og katastrofer. Det danske bidrag bruges også til at opbygge modstandskraft for de, der er mest udsat for sult, ligesom der lægges vægt på innovative tilgange til løsning af humanitære udfordringer ift. sult og fødevarer sikkerhed. Danmark støtter WFP's indsats for at anvende kort og konanter til modtagerne fremfor direkte fødevarerhjælp, hvor forholdene tillader det.</p> <p>Danmark har en politik om fødevarer sikkerhed, ligesom Danmark i 2012 tilsluttede sig Fødevarerassistancekonventionen om fødevarerassistance i humanitære situationer. Danmarks bidrag til WFP rapporteres også som et bidrag til konventionens implementering.</p> <p>I særlige humanitære situationer med livstruende sult, yder Danmark målrettede bidrag gennem WFP.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
2.2	By 2030, end all forms of malnutrition, including achieving, by 2025, the internationally agreed targets on stunting and wasting in children under 5 years of age, and address the nutritional needs of adolescent girls, pregnant and lactating women and older persons	<p>SUM Der er tale om et meget ambitiøst niveau, hvis "malnutrition" også omfatter overvægt/svær overvægt. Ca. 14 pct. af den voksne befolkning i Danmark (16 år eller derover) er svært overvægtige (BMI > 30), mens ca. 10 pct. af danske førskolebørn anslås at være overvægtige. "Stunting" og "wasting" vurderes imidlertid ikke at være et problem i en dansk kontekst. Behov for ernæring til unge kvinder, gravide og ammende er adresseret i nationale retningslinjer for sundhedsprofessionelle, ligesom der er udarbejdet en lang række borgerrettede informationsmaterialer. Der er udarbejdet særlige planer for særligt udsatte grupper f.eks. overvægtige børn.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte denne tilgang f.eks. med gennemførelsen af den nationale handlingsplan for den ældre medicinske patient, der bl.a. skal forebygge underernæring blandt ældre</p>

2.3	By 2030, double the agricultural productivity and incomes of small-scale food producers, in particular women, indigenous peoples, family farmers, pastoralists and fishers, including through secure and equal access to land, other productive resources and inputs, knowledge, financial services, markets and opportunities for value addition and non-farm employment	<p>MFVM - NAER I december 2015 blev der vedtaget en Fødevarer- og Landbrugspakke, der de kommende år vil forbedre landbrugets rammevilkår. Fødevarer- og Landbrugspakken indeholder en lang række initiativer vedrørende bæredygtighed, øget råvaregrundlag, styrket konkurrenceevne samt udvikling af fremtidens fødevarerproduktion, der samlet skal bidrage til styrkelse af landbrugets produktivitet og indtjening. Med Fødevarer- og Landbrugspakken gennemføres et paradigmeskift i miljøreguleringen af landbruget, således indsatsen målrettes og baseres på en vurdering af lokale behov. Samtidig skal en markant og fremsynet forsknings- og udviklingsindsats understøtte og videreudvikle fødevarerproduktionen, herunder økologisk jordbrug.</p> <p>Fremadrettet Dansk landbrugs produktivitet og indtjening ligger i et globalt perspektiv blandt de højeste i verden samtidig med, at der ikke er mulighed for at udvide det dyrkede areal.</p> <p>Med reformen af EU's fælles fiskeri i 2013 er der vedtaget et mål om mest bæredygtig udbytte. På sigt skal dette bl.a. resultere i højere indkomst for fiskeriet. Fiskeriets økonomi er dog fuldt ud afhængig af biologien i form af kvotefastsættelsen ud fra en videnskabelig biologisk rådgivning, hvorfor et mål om at fordoble indkomsten vil være svær at håndtere.</p> <p>UM Danmark støtter fødevarerproduktion, agroindustriel udvikling og relaterede indkomst genererende aktiviteter i udviklingslande gennem vækstprogrammer, Myndighedssamarbejdet, Danida erhvervsinstrumenter, IFU/Landbrugsinvesteringsfonden mv.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
2.4	By 2030, ensure sustainable food production systems and implement resilient agricultural practices that increase productivity and production, that help maintain ecosystems, that strengthen capacity for adaptation to climate change, extreme weather, drought, flooding and other disasters and that progressively improve land and soil quality	<p>MFVM - NAER I december 2015 blev der vedtaget en Fødevarer- og Landbrugspakke, der de kommende år skal forbedre bæredygtighed og råvaregrundlaget for dansk landbrug. Endvidere er der i 2016 indgået en aftale om en naturpakke. Fødevarer- og Landbrugspakken indeholder en lang række initiativer, der samlet skal bidrage til styrkelse af landbrugets bæredygtighed, samt fremmer robuste produktionsformer m.v., herunder økologisk jordbrug. Landdistriktsprogrammet 2017 – 2020, der er en del af EU's fælles landbrugspolitik, udmønter initiativer, som fremmer landbrugets konkurrenceevne, økologi (i gennemsnit 416,1 mio. kr. årligt i perioden 2017 – 2020) samt bæredygtig forvaltning af naturressourcer, miljø og klimaindsats (i gennemsnit 799,2 mio. kr. årligt i perioden 2017 – 2020) samt landdistriktsudvikling (i gennemsnit 63 mio. kr. årligt i perioden 2017-2020). Produktionssystemernes tilpasningsevne og resiliens underbygges af at dansk landbrug trods en relativ stram miljøregulering, som sikrer den miljømæssige bæredygtighed, i 2015 præsterede en bruttofaktoriindkomst på mere end 24 mia. kr. Niveauet for bruttofaktoriindkomsten har med årlige udsving ligget stabilt de seneste 15 år mellem 18 og 34 mia. kr.</p> <p>Fremadrettet Med Fødevarer- og Landbrugspakken forventes Danmark ikke at have udfordringer i forhold til at opfylde delmålet.</p> <p>UM Danmark støtter bæredygtig fødevarerproduktion i udviklingslande gennem vækstprogrammer, Danida erhvervsinstrumenter, Myndighedssamarbejdet, IFU/Landbrugsinvesteringsfonden og klimarelaterede indsatser.</p>

		<p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
2.5	By 2020, maintain the genetic diversity of seeds, cultivated plants and farmed and domesticated animals and their related wild species, including through soundly managed and diversified seed and plant banks at the national, regional and international levels, and promote access to and fair and equitable sharing of benefits arising from the utilization of genetic resources and associated traditional knowledge, as internationally agreed	<p>MFVM - NAER Danmark er tilsluttet både FAO's International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture samt Handlingsplan for husdyrgenetiske ressourcer og Interlaken declarationen og har i forbindelse hermed bl.a. løbende udarbejdet nationale handlingsplaner og strategier for plante- og husdyrgenetiske ressourcer. Bevaringsarbejdet gennemføres bl.a. i regi af den fælles nordiske genbank, NordGen for planter, skov og husdyr. Der gennemføres i Danmark særskilt bevaringsindsats i forhold til plantegenetiske ressourcer, husdyrgenetiske ressourcer samt vedrørende den brune bi.</p> <p>De overordnede mål er anført i den internationale traktat for plantegenetiske ressourcer til fødevarer og jordbrug, samt den globale handlingsplan for husdyrgenetiske ressourcer. Derudover har NaturErhvervstyrelsen sammen med de rådgivende udvalg for husdyrgenetiske ressourcer udarbejdet en ny flerårig national strategi, som forventes klar i foråret/foråret 2017. Disse strategier/strategier bygger ovenpå tidligere handleplaner og strategier med udgangspunkt i følgende tre landsigtede mål: Bevaring, Anvendelse og Formidling og information.</p> <p>Området er reguleret i henhold til Lovbekendtgørelse nr. 466 af 15. maj 2014 om hold af dyr, § 24 (avler- og foreningstilskud til avlere af gamle danske husdyr) samt de årlige finanslove med tekstanmærkning nr. 148 (avler- og foreningstilskud til bevarelse af Brun Læsøbi) og nr. 165 (projektilskud til bevaringsarbejdet inden for jordbrugets genetiske ressourcer).</p> <p>Fremadrettet Danmark forventes ikke at have problemer med opfyldelse af målet inden for jordbrugets genetiske ressourcer. Dog er opretholdelsen af de husdyrgenetiske ressourcer udfordret af et lavt antal in situ bevarede dyr, samt begrænset erfaring med, eller manglende teknikker inden for opsamling og kryokonservering af genmateriale fra visse arter.</p>
2.a	Increase investment, including through enhanced international cooperation, in rural infrastructure, agricultural research and extension services, technology development and plant and livestock gene banks in order to enhance agricultural productive capacity in developing countries, in particular least developed countries	<p>MFVM - NAER MFVM spiller jf. nedenstående ikke nogen rolle udover eks. vækstrådgivning og tilknyttede projekter, der er finansieret af Danida. (Kun af marginal relevans for MFVM - der foreligger ikke politikker og programmer på MFVM's område, der sigter på investering i udviklingslande på de pågældende områder.</p> <p>Styrket internationalt samarbejde med henblik på øget investering i landbrugsforskning, rådgivningstjenester og teknologiudvikling fremmes også gennem bl.a. statskonsulenttjenesten samt vækstrådgivere, der knytter kontakt mellem danske kompetencer på de pågældende områder.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Der refereres til 2.3 og 2.4</p>
2.b	Correct and prevent trade restrictions and distortions in world agricultural markets, including through the parallel elimination of all forms of agricultural export subsidies and all export measures with equivalent effect, in accordance with the mandate of the Doha Development Round	<p>MFVM - NAER Handelspolitikken er fuldt harmoniseret i Den Europæiske Union og EU har den fulde kompetence på området. Tilsvarende er EU ansvarlig for at korrigere og forhindre handelsrestriktioner og fordrejninger i verdens landbrugsmarkeder, herunder opfølgning på Doha mandatet.</p>
2.c	Adopt measures to ensure the proper functioning of food	<p>MFVM - NAER:</p>

	commodity markets and their derivatives and facilitate timely access to market information, including on food reserves, in order to help limit extreme food price volatility	<p>Foranstaltninger til sikring af velfungerende fødevarer- og råvaremarkeder med henblik på at begrænse ekstreme udsving i fødevarerpriser falder inden for rammen af EU's fælles Landbrugspolitik og EU har den fulde kompetence på området. Foranstaltninger på området gennemføres således i regi af den fælles landbrugspolitik og Danmark har ikke kompetence til gennemførelse af individuelle foranstaltninger.</p> <p>Fremadrettet Der vil komme en større opgave i forbindelse med revisionen og fortsatte reformer af den fælles landbrugspolitik i 2021.</p>
Goal 3. Ensure healthy lives and promote well-being for all at all ages		
3.1	By 2030, reduce the global maternal mortality ratio to less than 70 per 100,000 live births	<p>SUM Danmark har en lav mødredødelighed på 0,008 pct. svarende til 5 ud af 58.828 fødsler i 2014.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Danmark forsvare aktivt og vedholdende piger og kvinders ret til universel adgang til livsvigtige sundhedsydelse. Danmark har en strategi for hvordan dansk udviklingssamarbejde skal bidrage til at fremme seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder der udgør den overordnede ramme for indsatser både i den bilaterale bistand og for støtten til internationale organisationer. Indsatser omfatter bl.a. adgang til prævention, seksualundervisning, sundhedsydelse inkl. fødselshjælp, adgang til sikker abort m.m. Blandt de vigtigste internationale samarbejdspartnere er FN's befolkningsfond UNFPA, den internationale sammenslutning af familieplanlægningsorganisationer, IPPF og multi-donor civilsamfundsfonden, AmplifyChange.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
3.2	By 2030, end preventable deaths of newborns and children under 5 years of age, with all countries aiming to reduce neonatal mortality to at least as low as 12 per 1,000 live births and under-5 mortality to at least as low as 25 per 1,000 live births	<p>SUM Danmark har en lav børnedødelighed af nyfødte på 0,35 pct. i 2015 svarende til 207 ud af 58.828. Dødeligheden blandt 0-4 årige er 0,5 pct. af samtlige dødsflad i Danmark i 2014.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Se 3.1</p>
3.3	By 2030, end the epidemics of AIDS, tuberculosis, malaria and neglected tropical diseases and combat hepatitis, water-borne diseases and other communicable diseases	<p>SUM Udbredelsen af <u>HIV</u> i Danmark er ikke generaliseret, men har i mange år inden for de velkendte risikogrupper været under kontrol på et stabiliseret niveau. Det anslåede antal nye infektioner er ikke stigende. Dækningen med livreddende antiretroviral behandling er høj. Tilgangen er at behandle alle, og Danmark har allerede nået bl.a. WHO's 2017-2022 målsætning om testning og behandling. Der fødes stort set ingen HIV-positive børn i Danmark. Sundhedsvæsenets HIV-testning er organiseret, så risikogrupper prioriteres og testningen er integreret og innovativ. Næsten alle HIV-positive er knyttet til behandling/pleje. Sundhedsvæsenet samarbejder med og involverer aktivt private organisationer i indsatsen, herunder med bidrag til finansiering.</p>

Det er fortsat en udfordring at nå alle i risikogrupperne. Op mod halvdelen af alle, som for nyligt er testet HIV-positive, er først blevet testet sent i forløbet. I den henseende - og generelt - følger Danmark WHO's 2017-2022 handlingsplan meget nøje, og overvejer løbende mulighederne for at forbedre indsatsen, som WHO strategi og handlingsplan lægger op til. Nye forebyggende interventioner som PREP er under overvejelse.

Ligeledes anses hepatitis ikke som en generel trussel mod folkesundheden i Danmark. Incidensen og prævalensen af hepatitis B er så lav, at Danmark ikke har fundet behov for at vaccinere mod hepatitis B som en del af børnevaccinationsprogrammet. For at kontrollere spredning af hepatitis vaccineres i stedet alle grupper med høj risiko for at blive smittet. Det gælder bl.a. risiko for smitte gennem fødsel fra inficerede mødre, via sex, via blodtransfusion og via nålestik. Forebyggelse af smitte gennem fødevare- og vand og fødevare- og vandsikkerheden og kontrollen af udbrud er på plads.

Hepatitis B og C er meget udbredt blandt personer, der injicerer stoffer (PWID), og Danmark er ikke i mål med at diagnosticere hepatitis C i denne gruppe, knytte smittede til behandling/pleje og tilbyde behandling med direkte aktive antivirale lægemidler (DAA). Gennem årtiers politisk engagement er der dog etableret integrerede og varierede reducerende programmer og indsatser. Siden 2007 er en national plan for bekæmpelse af hepatitis C ved forebyggelse, testning, henvisning og behandling blevet gennemført. Effekten af programmet overvåges og evalueres. Der gøres fortsatte nye bestræbelser for at opspore smittede. For nylig er nationale faglige retningslinjer for håndtering af hepatitis blevet opdateret.

Danmark har tilsluttet sig WHO's post-2015 globale tuberkulose strategi om eradikation af tuberkulose inden 2035. Danmark har overordnet en lav forekomst af tuberkulose på omkring 6 tilfælde per 100.000 personer. I 2014 blev der anmeldt det laveste antal tuberkulose tilfælde i de sidste 15 år. Danmark har dog fortsat en udfordring med tuberkulose blandt grupper af udsatte og sårbare borgere. Det er blandt denne gruppe af borgere, at der fremadrettet skal lægges en ekstra aktivt opsporende indsats overfor tuberkulosesmitte, hvis Danmark skal kunne opnå målet om eradikation af tuberkulose.

Den nuværende indenlandske indsats over for malaria og tropesygdomme vurderes at være tilstrækkelig, da disse sygdomme ikke udgør udfordringer i Danmark. På globalt plan gør Danmark en indsats bl.a. ved at bidrage med vigtig forskning.

På tværs af relevante myndigheder er der etableret en fælles indsats til bekæmpelse af vandbårne sygdomme beskrevet i vejledning i opklaring af fødevare- og vandbårne sygdomsudbrud. Der pågår løbende overvejelser for at sikre indsatsen.

Fremadrettet

Danmark vil fortsætte med denne tilgang

UM

Danmark arbejder internationalt for fremme af særligt sårbare og udsatte gruppers, herunder kvinder og piger, rettigheder i relation til hiv/aids og seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, bl.a. gennem FN og internationale organisationer inkl. WHO, UNAIDS, UNFPA, IPPF og multi-donor civilsamfundsfonden, AmplifyChange. Indsatsen omfatter adgang til information, prævention og sundhedsydelse samt at nedbryde stigma og diskrimination.

Fremadrettet

		Danmark vil fortsætte med denne tilgang.
3.4	By 2030, reduce by one third premature mortality from non-communicable diseases through prevention and treatment and promote mental health and wellbeing	<p>SUM</p> <p>Danmark har fokus på borgerrettet og patientrettet forebyggelse og behandling vedr. kroniske sygdomme, og delmålet passer godt til Danmarks egne målsætninger. Det er dog endnu vanskeligt at vurdere, om Danmark nationalt kan nå den relative målsætning om globalt at nedbringe for tidlig dødelighed fra kroniske sygdomme med 1/3. Dette skyldes blandt andet, at danske initiativer har været i gang igennem en længere årrække, og at Danmark derfor begynder fra et i forvejen lavt niveau.</p> <p>De danske initiativer omfatter blandt andet forløbsprogrammer for specifikke kroniske sygdomme, hvor programmer for KOL, type 2-diabetes, lænderygsmærter og hjertekar er udviklet i alle regioner. Endvidere er der udarbejdet 11 forebyggelsespakker til kommunernes forebyggelsesarbejde, der blandt andet omhandler alkohol, tobak, fysisk aktivitet samt mad og måltider. I Danmark findes der ligeledes standardiserede pakkeforløb på hjerte- og kræftområdet.</p> <p>Danmark har også fokus på forebyggelse af mentale helbredsproblemer og fremme af mental sundhed blandt befolkningen. Der er igangsat en række initiativer på dette område, og det vurderes løbende, om der er behov for yderligere tiltag.</p> <p>De danske initiativer omfatter blandt andet en forebyggelsespakke fra 2012 om mental sundhed til kommunerne. En evaluering af denne har vist, at kommunerne i stigende grad har implementeret anbefalingerne i pakken, herunder at mental sundhed i stor udstrækning indgår som en integreret del af indsatsen inden for fx sundhedsplejen, skoleområdet og i kommunens dagtilbud. Sundhedsstyrelsen har gennemført et litteraturstudie med henblik på at identificere effektive indsatser til fremme af mental sundhed blandt befolkningen med henblik på yderligere rådgivning af kommunerne.</p> <p>Fremadrettet</p> <p>Danmark vil fortsætte arbejdet med at reducere for tidlig dødelighed fra kroniske sygdomme. I juni 2016 udkom Sundhedsstyrelsens anbefalinger vedr. kommunale forebyggelsestilbud til borgere med kronisk sygdom. Anbefalingerne bygger ovenpå forebyggelsespakkerne og skal medvirke til, at borgere kan få et tilbud af høj kvalitet, der er ens på tværs af landet. I 2016-2019 er der endvidere afsat midler til en ny handlingsplan for den ældre medicinske patient med initiativer ift. tidlig opsporing, øgede kompetencer og kvalitet i akutfunktioner. Der er også vedtaget en "Fællesoffentlig digitaliseringsstrategi" 2016-2020. Et led i dette arbejde er, at telemedicin skal udbredes nationalt til alle relevante borgere med KOL. Endvidere skal en ny demenshandlingsplan sikre en højere og mere ensartet kvalitet i behandlingen og plejen af mennesker med demens og i hjælpen til de pårørende, så demensramte kan leve et værdigt og trygt liv.</p> <p>Danmark vil fortsætte med at fokusere på forebyggelse af mentale helbredsproblemer og fremme af mental sundhed blandt befolkningen. I 2014 er der indgået syv partnerskaber med henblik på at styrke den mentale sundhed blandt børn og voksne. I satspuljeaftaler på sundhedsområdet er der endvidere i perioden fra 2014 til 2020 blandt andet afsat penge til følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • etablering og drift af et partnerskab om mental sundhed på arbejdspladser, • projekter til børn og unge, hvis forældre eller søskende har psykiske lidelser eller alvorlig somatisk sygdom med henblik på at forebygge mistroivsel,

		<ul style="list-style-type: none"> • tidlig sundhedsplejeindsats over for udsatte og sårbare børn og familier, og • projekter, der kan øge livskvaliteten på plejehjem og i plejeboliger. <p>UM Internationalt arbejder Danmark i normativ og policy sammenhæng, særligt gennem Verdenssundhedsorganisationen, WHO, for fokus på den stigende forekomst af ikke smitsomme sygdomme i lav- og mellemindkomstlande.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
3.5	Strengthen the prevention and treatment of substance abuse, including narcotic drug abuse and harmful use of alcohol	<p>SUM En af grundpillerne i den danske narkotikapolitik er en helhedsorienteret og flerstrengt indsats for at forebygge stofbrug og sætte tidligt ind over for et begyndende stofforbrug. På baggrund af stoffernes udbredelse i befolkningen er unge den primære målgruppe. Den sekundære målgruppe er forældre samt professionelle, der arbejder med unge. Indsatsen baserer sig på en tværsektoriel tilgang på tværs af myndighedsområder, kommunale forvaltningsområder, grundskole- og ungdomsuddannelsesområder, SSP, festmiljøer, udsatte boligmiljøer mv. Endvidere er der gennem en årrække kommet flere og bedre behandlingstilbud samt indført nye rettigheder i form af ret til behandling inden for 14 dage og ret til frit valg af behandlingssted. Hertil kommer en række skadesreducerende foranstaltninger.</p> <p>Forebyggelsespakken om stoffer, der kommer med faglige anbefalinger til den kommunale stofforebyggende indsats, skal ses i tæt sammenhæng med Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker om mental sundhed, alkohol og tobak, som alle er faktorer, der har et stofforebyggende sigte. Informations- og holdningsmarkerende forebyggelseskampanjer på narkotikaområdet begrænses til risikoarenaer, hvor der er viden om, at en større andel af unge eksperimenterer med stoffer. Sundhedsstyrelsen samarbejder fx med interesseorganisationen Dansk Live om en holdningsmarkerende kampagne mod stoffer, "Music Against Drugs", på musikfestivaler og spillesteder over hele landet.</p> <p>Danmarks arbejde med forebyggelse og behandling af alkoholmisbrug bygger blandt andet på forebyggelsespakken om alkohol. Formålet med pakken er at understøtte kommunernes systematiske arbejde med at reducere alkoholforbruget blandt borgerne til lavrisikogrænsen, at udskyde alkoholdebuten og at reducere unges alkoholforbrug. Forebyggelsespakken bygger på erfaringer fra forskellige strategiske projekter, der udspringer af et samarbejde på nationalt og kommunalt niveau. En årlig national alkoholkampagne støtter dette arbejde og formidler via myter og fakta om alkohol viden om helbredsmæssige konsekvenser. Derudover sætter to nationale kliniske retningslinjer for henholdsvis behandling af alkoholafhængighed og for behandling af samtidig alkoholafhængighed og psykisk lidelse fokus på god praksis for behandling af alkoholafhængighed.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>

		<p>BSM Det er kommunerne, der har ansvaret for både den lægelige og sociale stofmisbrugsbehandling i Danmark. Behandlingen er baseret på en helhedsorienteret og flerstrengt indsats, der har til formål at nå de meget forskellige målgrupper, der adskiller sig fra hinanden med hensyn til misbrugets hyppighed og art såvel som med hensyn til graden af social udsathed samt fysisk og psykisk belastning. For nogen er stoffrihed en realistisk målsætning, men for andre vil misbruget være en livslang udfordring.</p> <p>Hovedmålsætningen for stofmisbrugsindsatsen er, at personer, der afslutter et behandlingsforløb, skal være stoffrie eller have et reduceret eller et stabiliseret forbrug af stoffer. Misbrugsbehandlingen har i en årrække derfor også arbejdet ud fra målsætningen om skadesreduktion eller skadesminimering for de grupper af personer med et stofmisbrug, hvor stoffrihed ikke er et realistisk mål på kortere eller længere sigt. Arbejdet ud fra disse målsætninger afspejler sig også i delmålene for indsatsen for den enkelte person med et misbrug og i de varierede målsætninger for de forskellige hovedgrupper af personer med stofmisbrug. Det er dog generelt kendetegnende for arbejdet med personer med stofmisbrug, at den egentlige behandling, det være sig substitutionsbehandling eller stoffri behandling, må følges tæt op over tid med en række sociale og andre støttende tilbud, således at en helhed for indsatserne fastholdes.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
3.6	By 2020, halve the number of global deaths and injuries from road traffic accidents	<p>TRM Svar eftersendes.</p>
3.7	By 2030, ensure universal access to sexual and reproductive health-care services, including for family planning, information and education, and the integration of reproductive health into national strategies and programmes	<p>SUM Danmark lever op til målet. Seksualundervisning er obligatorisk i Folkeskolen og Sundhedsstyrelsen har udgivet en Forebyggelsespakke om seksuel sundhed, der skal understøtte kommunernes arbejde med at øge seksuel sundhed og trivsel. Sundhedsstyrelsen har ligeledes udarbejdet en model til kvalitetssikring af seksualundervisningen, som er implementeret i en række kommuner.</p> <p>Alle har desuden adgang til rådgivning og information om seksuel og reproduktiv sundhed hos egen læge, eller anden læge, ligesom der er adgang til familieplanlægning. En række sygehuse tilbyder mulighed for at blive testet for kønssygdomme uden henvisning. En række kommuner (fx Halsnæs og Frederiksberg) har etableret Ungdomsmodtagelser, hvor unge mellem 12 – 25 kan få gratis og anonym rådgivning om bl.a. prævention. Der ydes støtte til rådgivning og information om seksualitet og seksygdomme på nettet og telefonisk, målrettet unge.</p> <p>Ifølge lovgivningen har alle kvinder ret til at få foretaget en abort gratis inden for 12 graviditetsuger. Efter 12 graviditetsuger kan der kun gives tilladelse til abort, hvis der er særlige grunde af helbredsmæssig eller social art, der taler for abort, eller hvis der er mistanke om misdannelser hos fosteret.</p> <p>Sundhedsstyrelsen har udarbejdet anbefalinger for svangreomsorgen, der beskriver spektret fra lovbundne krav til rådgivning om hensigtsmæssige tiltag i sundhedsvæsenets indsats i forbindelse med graviditet, fødsel og barsel.</p> <p>Fremadrettet</p>

		Danmark vil fortsætte med denne tilgang.
		UM Se under 3.1
3.8	Achieve universal health coverage, including financial risk protection, access to quality essential health-care services and access to safe, effective, quality and affordable essential medicines and vaccines for all	<p>SUM Fri og lige adgang til sundhedsvæsenet er en essentiel del af det danske velfærdssamfund. Danmark lever således i høj grad op til målet om universel adgang til sundhed.</p> <p>I Danmark har alle borgere, der er henvist til udredning på et sygehus, ret til at blive udredt inden for 30 dage, hvis det er fagligt muligt. Hvis ikke sygehuset eller et sygehus regionen samarbejder med, kan udrede borgeren inden for 30 dage, har borgeren ret til at vælge at blive udredt på et privathospital efter reglerne om det udvidede frie sygehusvalg. Endvidere sikrer det udvidede frie sygehusvalg at en borgere, der er henvist til behandling på et sygehus, maksimalt skal vente i en måned. Overstiger ventetiden på de offentlige hospitaler en måned, kan borgeren vælge at blive behandlet på et privathospital.</p> <p>Patientrettighederne er eksempler på policy-tiltag, der skal sikre fri og lige adgang til sundhed i Danmark.</p> <p>Fremadrettet I april 2016 blev der indgået en aftale om 8 nationale mål for sundhedsvæsenet, som skal sikre, at alle aktører i sundhedsvæsenet arbejder i en tydelig og fælles retning mod højere kvalitet i hele landet.</p> <p>Endvidere udarbejder Sundhedsstyrelsen i disse år 47 nationale kliniske retningslinjer, der skal medvirke til at sikre ensartede behandlingstilbud af høj faglig kvalitet på tværs af landet. Retningslinjerne er baseret på videnskabelig evidens og den bedste praksis, og formålet er at understøtte en ensartet indsats på tværs af kommuner, regioner og praksissektoren – uanset hvor i landet patienten bor.</p> <p>Regeringen har ligeledes nedsat et lægedækningsudvalg, der i januar 2017 kom med løsningsforslag til, hvordan man kan sikre en bedre lægedækning i hele landet.</p>
		UM Gennem det bilaterale og multilaterale samarbejde styrkes sundhedssystemer til at varetage befolkningens sundhedsbehov.
3.9	By 2030, substantially reduce the number of deaths and illnesses from hazardous chemicals and air, water and soil pollution and contamination	<p>BM På arbejdsmiljøområdet prioriterer regeringen reduktion af udsættelse for farlige stoffer og materialer højt. Igennem en årrække har fokus i reguleringen på arbejdsmiljøområdet stadig mere rettet sig mod målene om at begrænse farlige stoffer og materialer ved substitution, når det er teknisk og økonomisk muligt og ved konkrete foranstaltninger for at reducere udsættelsen ved arbejdet. Målet er at hindre eller reducere antallet af arbejdsbetingede erhvervs sygdomme såsom kræft, allergi og luftvejslidelser.</p> <p>Fremadrettet Danmark støtter arbejdet i EU med at opdatere direktiverne om kemisk agenser og kræftfremkaldende stoffer, ved at medtage stadig flere farlige stoffer og materialer i grænseværdilisterne. Dette betyder, at der stadig sker en højere grad af tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger og at der etableres den nødvendige beskyttelse for, at arbejdet kan foregå forsvarligt.</p>
		MFVM – MST

Ift. helbredseffekter af luftforurening: Den regulatoriske ramme og tilhørende målsætninger i Danmark er i meget høj grad afhængig af fælles reduktioner i EU, herunder særligt direktiv om nationale emissionslofter for visse forurenende stoffer (NEC direktivet), som indeholder reduktionsforpligtelser for 2020 og 2030 . EU's 7.miljøhandlingsplan har som overordnet mål, at reducere luftforurening, så det ikke har betydelig effekt på mennesker og natur.

Bortset fra NO2 på en enkelt målestation, så overholder DK EU's grænseværdier. Det nye NEC-direktiv og en fremtidig revision af luftkvalitetsdirektivet forventes at bidrage til fortsat reduktioner af helbredsomkostningerne.

Regeringen har løbende lanceret indsatser til nedbringelse af luftforureningen fra de vigtigste danske kilder; vejtrafik, brændeovne og skibsfart. Indsatserne omfatter en ordning med tilskud til skrotning af gamle brændeovne og montering af rensesystemer på busser i København og på Frederiksberg. Derudover kan nævnes indsats for mindsket forurening fra skibsfart. Miljølovgivningen indeholder krav til udledninger fra forurenende virksomheder, vejtrafik, brændeovne mv. Reduktioner nu og i fremtiden gennemføres således af både virksomheder og private.

MFVM-MST

Ift. kemikalier arbejder MFVM- MST generelt for at mindske forbrugernes udsættelse for problematiske kemikalier af alle typer, herunder også kemikalier der er mistænkt for at have uacceptable effekter. Danmark har i mange år gennemført en målrettet indsats for at reducere befolkningens udsættelse for problematiske kemikalier af alle typer, inklusive industrielle kemikalier og pesticider/biocider. Det er blandt andet sket gennem flerårige handlingsplaner og indsatser vedtaget af et bredt flertal i Folketinget. Indsatserne har omfattet tilvejebringelse af viden om kemiske stoffer, herunder om deres effekter og omfanget af udsættelse af miljø og mennesker. Danmark har også været meget aktiv i forhold til at påvirke kemikalielovgivningen i EU og i de globale kemikaliekonventioner og -fora, ofte i samarbejde med andre nordiske lande. Danmark vurderes at ligge i toppen globalt set i forhold til forbrugerbeskyttelse..... Indsatsen er i stigende grad blevet international, med indsatser også i nordisk, arktisk, EU og globalt regi. Der er derfor ikke det samme potentiale som i andre lande for nationalt at "substantially reduce the number of deaths and illnesses. Danmark benytter sig af: Lovgivning, herunder national, men overvejende i EU-regi; information af forbrugere og særligt sårbare befolkningsgrupper, herunder børn og gravide, også gennem kampagner; interessent-inddragelse, dialog med erhvervslivet og værktøjer til at støtte deres overholdelse af lovgivning; kontrol af overholdelse af lovgivning.Indsatsen er i stigende grad blevet international med indsatser i nordisk, arktisk, EU og FN/globalt regi, hvilket beskrives nærmere i relation til målt 12.4.

Fremadrettet

Indsatsen for beskyttelsen af forbrugerne vil blive styrket, blandt andet ved at fortsætte og styrke den hidtidige nationale tilgang, ikke mindst i forhold til interessentinddragelse, videndeling og dialog. Regeringen vil de kommende år styrke indsatsen i forhold til international indflydelse med mere fokus på produkter fri for problematiske stoffer og cirkulær økonomi. I EU vil Danmark fortsætte sin indsats for styrkelse af EU-lovgivningen REACH (REACH-up initiativet) og produkt relaterede reguleringer, støtte til en god implementering af EU-Kommissionens handlingsplan for cirkulær økonomi samt i forhold til målsætningerne i det 7. Miljøhandlingsprogram om et ikke giftfrit miljø og udvalgte problematiske stoffer. På globalt plan vil regeringen fortsat arbejde for at styrke og videreudvikle de globale kemikalie-konventioner og sikre et bedre og mere sammenhængende regime for sikker kemikalie- og affaldshåndtering på langt sigt, herunder gennem FN's miljøprogram UNEP og den globale kemikaliestrategi SAICM og i

		<p>relation til den globale dimension af EU Kommissionens handlingsplan for cirkulær økonomi. Dette vil ske i samarbejde med blandt andet EU og de nordiske lande.</p> <p>Der henvises også til baseline for delmål 12.4.</p> <p>MFVM-MST</p> <p>I fht. at reducere antallet af sygdomstilfælde og dødsfald i forbindelse med <u>drikkevand</u> har Danmark implementeret drikkevandsdirektivet, som har til formål at beskytte menneskers sundhed mod skadelige virkninger af enhver forurening af drikkevand ved at sikre, at drikkevandet er sundt og rent. For at fastholde sin globalt set unikke vandforsyning, som er baseret på grundvand, der er så rent at det som udgangspunkt kan drikkes uden videregående vandbehandling, gennemføres som supplement til den generelle grundvandsbeskyttelse, gennem f.eks. godkendelsesordningen for pesticider og landbrugets gødskningsregler, en målrettet beskyttelse af drikkevandet. Denne er fokuseret inden for særlige beskyttelsesområder inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger. Inden for disse områder fastlægger kommunerne de beskyttelsesforanstaltninger, som på baggrund af en konkret, lokal vurdering er nødvendige for at sikre grundvandet mod forurening. Herunder med stoffer, som kan have sundhedsskadelige effekter.</p> <p>MFVM-MST</p> <p>Ift. <u>jordforurening</u> har Danmark siden 1980'erne gjort en omfattende indsats for at kortlægge alle gamle jordforureninger og sørge for, at de ikke udgør en risiko for omgivelserne, samt forebygge nye jordforureninger.</p> <p>Indsatsen mod gamle jordforureninger varetages af de 5 regioner, som bruger ca. 450 mio. kr. om året på indsatsen. Der er i dag kortlagt godt 30.000 forurenede og muligt forurenede grunde, og der forventes at være ca. 4.500 grunde, der skal oprensnes på grund af den risiko, de udgør for menneskelig sundhed, grundvand eller overfladevand. Det forventes at tage ca. 40-50 år, før regionerne har afsluttet denne opgave. Miljøstyrelsen er i samarbejde med regionerne ved at udvikle et IT-værktøj, der kan gøre regionerne i stand til at fokusere ressourcerne på de jordforureninger, der reelt udgør en trussel mod grundvandet og få frasorteret de uproblematisk grunde. Miljøstyrelsen har allerede udviklet et lignende IT-værktøj til regionernes prioritering af de jordforureninger, der truer overfladevand.</p> <p>Forebyggelsen af nye jordforureninger sker i høj grad via miljøgodkendelsesordningen for virksomheder, der kan forårsage forurening. Når der på trods af den forebyggende indsats alligevel sker jordforureninger fra virksomheder, er der via jordforureningsloven fra 1999 mulighed for at give forurenere påbud om at oprense forureningen. Visse typer virksomheder skal endvidere udarbejde basistilstandsrapport i henhold til IE-direktivet og kan ved driftsophør blive pålagt at fjerne eventuel jordforurening, der måtte være opstået siden udarbejdelsen af basistilstandsrapporten.</p> <p>På den baggrund vurderes det, at omfanget af skadevirkninger fra jordforurening i Danmark i dag er af et beskedent omfang set i en global sammenhæng.</p>
3.a	Strengthen the implementation of the World Health Organization Framework Convention on Tobacco Control in all countries, as appropriate	<p>SUM</p> <p>Danmark følger generelt FCTC, idet, Danmark har et højt afgiftsniveau på tobaksvarer (FCTC art. 6), en lov om røgfri miljøer (FCTC art. 8), forbud mod tobaksreklame m.v. (FCTC art. 13) samt forbud mod salg af tobak til personer under 18 år (FCTC art. 16). Der er også lovgivning vedr. indberetning af indholdsstoffer (FCTC art. 10) og mærkning og markedsføring af tobaksprodukter (FCTC art. 11). Hertil kommer, at Danmark senest i august 2014 har afsat midler (ca. 42 mio. kr.) til at nedbringe særligt andelen af storrygere (relateret til FCTC art. 12 og 14).</p>

		<p>Det bemærkes, at Danmark har implementeret de dele af EU's Tobaksvaredirektiv (2014/40/EU), der skal implementeres pr. 20. maj 2016. Direktivet lægger sig op ad FCTC-retningslinjerne, herunder regulering af elektroniske cigaretter.</p> <p>Andelen af rygere i Danmark er faldet fra 28 % i 2008 til 22 % i 2015. Andelen af daglige rygere er faldet fra 23 % i 2008 til 17 % i 2015. Andelen af rygere i Danmark har været uændret i de seneste fire år.</p> <p>Danmark har underskrevet, men endnu ikke ratificeret, protokollen om illegal handel. Danmark er dog det land i Europa, hvor illegal handel med tobaksvarer er lavest.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
3.b	Support the research and development of vaccines and medicines for the communicable and non-communicable diseases that primarily affect developing countries, provide access to affordable essential medicines and vaccines, in accordance with the Doha Declaration on the TRIPS Agreement and Public Health, which affirms the right of developing countries to use to the full the provisions in the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights regarding flexibilities to protect public health, and, in particular, provide access to medicines for all	<p>SUM I Danmark støttes forskning og udvikling af lægemidler overordnet set ved at skabe gode rammevilkår for lægemiddelindustrien i form af bl.a. regelsanering og byrdelettelser. Desuden råder Uddannelses- og Forskningsministeriet over økonomiske midler til forskning, herunder til konkret sundhedsforskning. De statslige midler til sundhedsforskning uddeles primært gennem Det Frie Forskningsråd (herunder især gennem Forskningsrådet for Sundhed og Sygdom), Danmarks Grundforskningsfond og Innovationsfonden.</p> <p>Danmark støtter også arbejdet i multilaterale organisationer som eksempelvis WHO, der blandt andet har fokus på forskning og udvikling gennem arbejdet i 'Consultative Expert Working Group on Research and Development: Financing and Coordination' (CEWG).</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
3.c	Substantially increase health financing and the recruitment, development, training and retention of the health workforce in developing countries, especially in least developed countries and small island developing States	<p>UM Danmark fremhæver i den danske bilaterale og multilaterale støtte til sundhedssektoren behovet for styrkelse af sundhedssystemer, herunder forbedring af kapacitet og fastholdelse af arbejdskraft. Danmarks støtte til sundhedssektoren bliver i stigende grad ydet gennem multilaterale partnere fremfor bilateralt. Danmark sætter fokus på at rekruttering, udvikling, uddannelse og fastholdelse af sundhedspersonale i udviklingslandene adresseres i multilaterale organisationers arbejde og strategier.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
3.d	Strengthen the capacity of all countries, in particular developing countries, for early warning, risk reduction and management of national and global health risks	<p>SUM Danmark har en velfungerende national krisestyringsorganisation, som er tværsektorielt frankret og arbejder på alle samfundsniveauer; lokalt, regional og nationalt. Systemet omfatter arbejde med risikovurdering, risikoreduktion, afhjælpning, beredskabsplanlægning, varsling og respons, samt evaluering og læring.</p> <p>Mere specifikt med hensyn til sundhed, har Danmark fuldt implementeret Det Internationale Sundhedsregulativ (IHR) og arbejder i WHO-regi for, at samtlige medlemslande implementerer regulativet. Som medlem af EU er Danmark også medlem af the Health Security Committee, og har i den forbindelse også implementeret EU afgørelse nr. 1082/2013, der ligesom IHR omhandler grænseoverskridende sundhedstrusler.</p>

Fremadrettet

Det fremtidige arbejde i Danmark på området vil tage sigte på at vedligeholde og videreudvikle systemet.

Goal 4. Ensure inclusive and equitable quality education and promote life-long learning opportunities for all

4.1 By 2030, ensure that all girls and boys complete free, equitable and quality primary and secondary education leading to relevant and effective learning outcomes

UVM

I Danmark er undervisning i grundskolen, på ungdomsuddannelser, universitet og andre videregående uddannelser gratis for alle uden hensyn til den studerendes økonomiske, sociale og etniske status eller køn.

Lovgivning og tiltag i forhold til grundskolen

I 2014 trådte en omfattende folkeskolereform i kraft, der stadig er ved at blive implementeret. Reformens mål er at give et fagligt løft til folkeskolen, og der er opstillet tre nationale mål: 1) Folkeskolen skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan, 2) Folkeskolen skal mindske betydningen af social baggrund i forhold til faglige resultater, og 3) Tilliden og trivsel i folkeskolen skal styrkes blandt andet gennem respekt for professionel viden og praksis. I forbindelse med reformen introduceredes en længere og mere varieret skoledag med mere og forbedret undervisning, der har til hensigt at adressere udfordringen med at løfte alle elevers basiskompetencer inden for blandt andet dansk, matematik, naturvidenskab og sprog. Resultatet fra skoleåret 2014-15 viser en overordnet fremgang i forhold til elevernes faglige niveau, og 69-77 procent af eleverne kan klassificeres som "gode" i læsning og matematik. På længere sigt er målet, at 80 procent skal klassificeres som "gode" i læsning og matematik.

På hvert klassetrin er der formuleret læringsmål for hvert fag, så de kan fungere som et praksisnært arbejdsredskab for lærerne – for at fremme et ensartet udfald i høj kvalitet på tværs af landets skoler.]

Lovgivning og tiltag i forhold til gymnasiale ungdomsuddannelser

De gymnasiale uddannelser har en central placering i det danske uddannelsessystem, da de forbereder eleverne til at tage en videregående uddannelse.] Målsætningen er, at 95 % af en given ungdomsårgang skal gennemføre en gymnasial eller faglig ungdomsuddannelse. Det seneste estimat fra 2013 viser, at 93 % forventes at gennemføre en ungdomsuddannelse. Danmark er således tæt på egen målsætning. Andelen af unge, der gennemfører en ungdomsuddannelse fordeler sig med 68 % på de gymnasiale uddannelser (75 % for piger og 61 for % drenge) og 32% på erhvervsuddannelserne (27% for piger og 36 for % drenge). 12 pct. opnår begge kompetencer og indgår derfor i begge grupper. Yderligere 2 % får en særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse. (1 % for piger og 2 for % drenge).

Regeringen har indgået aftale om gymnasireform juni 2016. Aftalen styrker elevernes faglighed, den almene dannelse og øger de unges muligheder for videre uddannelse. De unge skal tidligere og i højere grad udfordres på deres uddannelsesvalg. Flere unge skal tage en erhvervsuddannelse eller erhvervsfaglig studentereksamen (eux). Den enkelte elevs valgfrihed i gymnasiet styrkes med reformen.

Ændringen af de gymnasiale uddannelser sker inden for den nuværende økonomiske ramme, og implementeres fra skoleåret 2017/18.

Fremadrettet

Ved den fulde implementering af folkeskolereformen fra 2014 forventes eleverne fremadrettet at komme med styrkede indgangsforudsætninger for at gennemføre en gymnasial

ungdomsuddannelse, hvorved eleverne bedre kan leve op til de faglige krav, der stilles i de gymnasiale uddannelser og dermed forberedelse til videregående uddannelse.

De unge skal med gymnasireformen have et bedre grundlag for at træffe en velovervejet beslutning, om de ønsker at tage en studentereksamen, hf eller en erhvervsuddannelse, samt øge de unges mulighed for videre uddannelse efter endt eksamen.

UM

Danmark støtter fremme af uddannelse gennem globale initiativer som Global Partnership for Education, der samarbejder med 65 af verdens fattigste lande, og Education Cannot Wait-Fund, som er specialiseret i at sikre uddannelse til børn og unge i krisesituationer. Derudover støtter Danmark uddannelsessektoren i Myanmar og Afghanistan, som er to af Danmarks prioritetssamarbejdslande. FN organisation som bl.a. UNICEF og UNHCR, samt flere danske NGOer modtager ligeledes støtte til uddannelsesaktiviteter i Afrika, Mellempøsten og Asien.

4.2	By 2030, ensure that all girls and boys have access to quality early childhood development, care and pre-primary education so that they are ready for primary education	<p>BSM <u>Lovgivning og tiltag i forhold til dagtilbud</u> I Danmark er næsten alle børn indskrevet i dagtilbud – 89 % af 1-2 årige og 98 % af 3-5 årige børn i 2014. Alle børn indtil skolestart har ret til at blive optaget i et dagtilbud. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forældrene pasningsgaranti. Pasningsgarantien betyder, at kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune har pligt til at anvise en plads i et alderssvarende dagtilbud til alle børn i alderen fra 26 uger og indtil barnets skolestart. Forældrenes betaling for en plads må højst udgøre 25 procent af bruttodriftsudgifterne, og kommunalbestyrelsen skal således yde et tilskud på minimum 75 procent af bruttodriftsudgifterne.</p> <p>Forældre med en indtægt under en vis grænse, kan ved siden af det almindelige tilskud til en plads i dagtilbud, få et ekstra tilskud fra kommunen kaldet økonomisk fripladstilskud, som kan udgøre op til 100 procent af forældrebetalingen. Med økonomisk fripladstilskud sikres det, at alle børn har lige adgang til dagtilbud.</p> <p>Dagtilbud skal bl.a. bidrage til at understøtte børns trivsel, læring og udvikling samt bidrage til at bryde den negative sociale arv. Alle dagtilbud skal udarbejde en pædagogisk læreplan, som skal give rum for leg, læring og udvikling af et godt børnemiljø. Det er op til det enkelte dagtilbud, hvordan det vil gribe arbejdet an, men det er et krav, at læreplanen skal indeholde mål for børns læring inden for seks centralt fastsatte temaer: Barnets alsidige personlige udvikling, sociale kompetencer, sproglig udvikling, krop og bevægelse, naturen og naturfænomener samt kulturelle udtryksformer og værdier. Yderligere skal dagtilbuddene forebygge eksklusion. Tilbuddene skal medvirke til, at børn, herunder børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, får den nødvendige støtte, omsorg og læring i tilbuddene.</p> <p>Alle børn i alderen omkring 3 år i dagtilbud skal modtage en sprogvurdering, hvis der er sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold, der giver formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering. Alle børn i alderen omkring 3 år, der ikke er optaget i dagtilbud, skal have foretaget en sprogvurdering. Formålet med sprogvurdering og sprogstimulering til børn er at sikre, at børn fra en tidlig alder får den nødvendige støtte til deres dansksproglige udvikling. Børnene skal støttes, så de kan opnå et alderssvarende sprog med henblik på at trives og udvikles her og nu og at få en god overgang til skolen.</p> <p>Fremadrettet Regeringen er optaget af at iværksætte initiativer, som skal sikre den fortsatte kvalitetsudvikling af dagtilbud, herunder bl.a. for at sikre et godt samarbejde mellem dagtilbud og forældre, understøtte en god overgang til skolen og sikre at alle børn trives, lærer og udvikler sig i dagtilbud. Således er der igangsat et større udviklingsarbejde med at styrke den nuværende pædagogiske læreplan. Derudover har regeringen og aftalepartierne bag FL17 afsat 580 mio. kr. over de næste fire år til at udvikle de danske dagtilbud. Regeringen vil præsentere et samlet dagtilbudspil i 2017.</p> <p>UM Se 4.1</p>
4.3	By 2030, ensure equal access for all women and men to affordable and quality technical, vocational and tertiary education, including university	<p>UVM <u>Lovgivning og tiltag i forhold til erhvervsuddannelser</u> Danmarks reform af erhvervsuddannelserne, som blev vedtaget i juni 2014, er som planlagt trådt i kraft den 1. august 2015. Med reformen introduceres blandt andet nye grundforløb, klare adgangskrav, bedre og mere undervisning, nye muligheder for fag på højere niveau og adgang til videregående uddannelse. I tilknytning til reformen er der opstillet fire overordnede politisk</p>

		<p>fastsatte kvalitetsmål:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. og 10. klasse. 2. Flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse. 3. Erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige, de kan. 4. Tilliden og trivslen på erhvervsskolerne skal styrkes. <p>Implementeringen forløber som planlagt i forhold til blandt andet indførelse af ny grundforløbsstruktur og understøtning af reformen på erhvervsskolerne. En foreløbig opgørelse fra erhvervsskolernes egen organisation indikerer, at langt færre elever falder fra efter de første tre måneder, men der foreligger endnu ikke en samlet officiel opgørelse. Der er endvidere gennemført målrettet kompetenceudvikling af både lærere og ledere samt etableret et korps af læringskonsulenter, som skal bidrage til skoleudvikling på alle erhvervsskoler.</p> <p>Fremadrettet Som led i opfølgning på reformens kvalitetsmål og tilhørende konkrete resultatmål er der udviklet indikatorer, der gør det muligt at følge reformen tæt både på landsplan og på den enkelte erhvervsskole, som årligt skal udarbejde en kvalitetshandlingsplan, der indeholder resultater og opfølgning på reformmålene. Der udarbejdes på denne baggrund en samlet årlig status til Folketinget, som er planlagt første gang i 2016.</p> <p>UFM I Danmark er der fri og lige adgang til videregående uddannelser pba. gratis uddannelse til alle danske statsborgere samt studerende fra EØS-landene. Danmark har derudover også et generøst SU system, der giver studerende et forsørgelsesgrundlag, mens de læser.</p> <p>I forhold til EU 2020-målene om, at min. 40 pct. af de 30-34-årige skal have en videregående uddannelse, så ligger Danmark på ca. 47 pct. i 2015, og fremskrivninger peger på, at dette tal vil stige i årene fremover.</p> <p>Der er desuden et fokus på frafaldsproblematikken, da mange danske studerende afslutter deres uddannelse, men det er ikke nødvendigvis den, de startede på.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang. Derudover bedre vejledning, optag og studietilrettelæggelse er nogle af de aspekter, der arbejdes med på uddannelsesinstitutionerne.</p>
4.4	By 2030, substantially increase the number of youth and adults who have relevant skills, including technical and vocational skills, for employment, decent jobs and entrepreneurship	<p>UVM Erhvervsuddannelsesreformen trådte i kraft i august 2015 med bl.a. det formål, at flere unge skal vælge en erhvervsuddannelse, og at uddannelseskvaliteten skal forbedres.</p> <p>Andelen af unge, der efter grundskolen vælger en erhvervsuddannelse, skal forøges til 25 % i 2020 og 30 % i 2025 som et resultat af erhvervsuddannelsesreformen 2015.</p> <p>For perioden 2014-20 er der afsat 1 mia. kr. til mere og bedre voksen- og efteruddannelse for ufaglærte og faglærte. Målet er, at flere ufaglærte og faglærte opkvalificeres, og at flere faglærte skal løftes til videregående niveau, samt at kvalitet og udbud styrkes blandt andet med hensyn til mere fleksible afholdelsesformer. Det er målet, at indsatsen skal bidrage til et løft i aktiviteten på op til 180.000 flere kursister inden for især arbejdsmarkedsuddannelser og akademiuddannelser, herunder 20.000 studerende på videregående uddannelsesniveau. Implementeringen af den</p>

		<p>forstærkede voksen- og efteruddannelsesindsats er iværksat.</p> <p>I forhold til entreprenørskab har Danmark siden 2010 gennemført en national, koordineret og målrettet indsats for uddannelse i entreprenørskab på alle niveauer i det danske uddannelsessystem ved at etablere Fonden for Entrepreneurskab. Gennem denne indsats er det lykkedes at øge antallet af elever til en tredjedel af en årgang, der deltager i entreprenørskabsundervisning på de gymnasiale uddannelser. (FFE for skoleåret 2013/14) og en femtedel af eleverne på erhvervsuddannelserne.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang. Derudover er der i forhold til ICT en national strategi for digital læring under udarbejdelse i STIL. Den færdige strategi forventes at have følgende fire fokusområder: 1. Elevernes kompetencer 2. lærernes kompetencer 3. dataunderstøttede læringsmidler og 4. forskning.</p> <p>UFM Regeringen har et stærkt fokus på at styrke de videregående uddannelser, så der er et bedre match mellem uddannelser, nyuddannede og arbejdsmarkedets behov.</p> <p>Fremadrettet Den centrale ambition på det uddannelsespolitiske område er, at færre uddannes til ledighed, og flere får en relevant uddannelse. Der arbejdes med flere initiativer, f.eks.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Øget brug af dimensionering af uddannelsesområder pba. ledighedstal • Bedre studievejledningsværktøjer, f.eks. Uddannelseszoom • Fokus på praksiselementer i uddannelser, herunder undersøgelse af projektorienterede forløb i universitetsuddannelser • Reform af tilskudssystemet • Eftersyn af styringsinstrumenter • Større brug af nøgletal, f.eks. ved tilsyn
4.5	By 2030, eliminate gender disparities in education and ensure equal access to all levels of education and vocational training for the vulnerable, including persons with disabilities, indigenous peoples and children in vulnerable situations	<p>UVM + UFM En af hjørnestenene i den danske velfærdsmodel er gratis og lige adgang til skole og uddannelse på tværs af køn, etnicitet og fysisk handicap. Det gælder lige fra dagtilbud til voksenuddannelsesniveau og videregående uddannelser.</p> <p>Både <i>dagtilbuds</i>- og uddannelsessystemet er præget af ligestilling mellem kønnene, men der er en række udfordringer i forhold til at sikre lige muligheder for drenge og piger. Det ses blandt andet ved kønsforskelle i trivselsmålinger, karakterer, frafald og uddannelsesvalg. Et udvalg er nedsat til at udarbejde anbefalinger på området, og det er hensigten, at den skal spille ind i regeringens Perspektiv- og Handlingsplan på ligestillingsområdet for 2017.</p> <p>I forhold til <i>grundskolen</i> har regeringen iværksat en række initiativer og projekter for at sikre, at kommuner, lærere og pædagoger får den nødvendige støtte til at håndtere en øget inddragelse af alle elever – herunder elever med handicap og børn i sårbare situationer. I 2016 foretages et omfattende inklusionseftersyn, der er kommet med anbefalinger til at styrke arbejdet med inkluderende læringsmiljøer i folkeskolen. Regeringen arbejder pt. på at realisere en række af disse anbefalinger.</p> <p>I forhold til <i>ungdomsuddannelse</i> er alle institutioner forpligtet til at yde specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand for elever og studerende med behov for støtte jf. BEK nr. 1377 af 09/12/2013. For at understøtte anerkendelse af ordblindhed er der udarbejdet en ordblinde-</p>

		<p>strategi. tilbage i 20xx. Strategiens fokus opleves som værende for smalt, hvilket også har en vis politisk opmærksomhed. Danmark har i 2015 permanentgjort muligheden for oprettelse af særlige Asperger -klasser på de gymnasiale uddannelser. Erfaringer med disse særlige klasser er gode, hvilket betyder øget efterspørgsel, dels i forhold til at øge volumen, dels i forhold til at omfatte beslægtede diagnoser.</p> <p>På <i>erhvervsuddannelsesområdet</i> opstiller reformen fra 2015 klare mål for at øge antallet af elever og for at forbedre gennemførelsesprocenten på erhvervsuddannelsesområdet i 2020 og 2025 samt nationale mål for bedre uddannelsesmiljø.</p> <p>Endvidere forbedres de forberedende tilbud til unge, der ikke opfylder adgangskravene til erhvervsuddannelserne. Det omfatter nye forberedende tilbud og indgange til erhvervsuddannelserne, herunder en ny 2 år kombineret ungdomsuddannelse, erhvervsuddannelses-orienteret 10. klasse i grundskolen og mere målrettede tilbud til produktioner skoler. I forhold til ligestilling, så fordeler søgningen til erhvervsuddannelserne sig ligeligt mellem kønnene, men der er forskel på søgningen blandt kvinder og mænd til den enkelte erhvervsuddannelse. Dette forsøger ministeriet at sætte fokus ved at afholde tre ligestillingsworkshops for aktuelle aktører, hvor ministeren indledte på den første workshop.</p> <p>De fleste <i>videregående uddannelser</i> i Danmark er skattefinansierede, der opkræves generelt ikke brugerbetaling og der ydes SU til understøttelse af de studerendes leveomkostninger. Målet er, at alle med de rette faglige forudsætninger skal kunne opnå en passende uddannelse uanset økonomiske begrænsninger. Derudover har de videregående uddannelsesinstitutioner en række indsatser for at tiltrække og fastholde børn fra uddannelsesfremmede hjem gennem blandt andet brobygningsforløb, særlige frafaldsindsatser eller tiltrækningsinitiativer målrettet områder, hvor færre normalt tager en videregående uddannelse. Endelig er der via SU systemet mulighed for at opnå et handicaptillæg til studerende med varig fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse samt hjælp til diverse hjælpemidler.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
4.6	By 2030, ensure that all youth and a substantial proportion of adults, both men and women, achieve literacy and numeracy	<p>UVM Den danske folkeskole er gratis for alle, og der er undervisningspligt til og med 9. klasses trin, hvilket betyder, at det er et krav, at børn og unge undervises i læsning og matematik efter de gældende regler.</p> <p>I forhold til uddannelse af alle unge er "Brug for alle unge" og "FastholdelsesTaskforce" to forskellige indsatser, der på hver sin måde understøtter, at unge påbegynder og gennemfører en ungdomsuddannelse. Brug for alle unge arbejder for at udvikle vejledningen for ikke-uddannelsesparate unge. I samarbejde med Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) fokuseres på at give alle unge lyst til og mod på uddannelse. FastholdelsesTaskforce samarbejder med erhvervsskoler om pædagogiske metoder og værktøjer til fastholdelse af unge.</p> <p>Voksnes læse- og regnefærdigheder har gennem de senere år haft et politisk fokus. Både kontanthjælps- og beskæftigelsesreformen indeholder en forpligtelse til at teste, om utilstrækkelige læse- og regnefærdigheder kan være en medvirkende årsag til ledighed med et særligt fokus på de unge. Voksen- og efteruddannelsesrådet har fokus på grundlæggende færdigheder, både hvad angår etnisk danske og to-sprogede borgere.</p> <p>Unge over 18 år og voksne kan gratis modtage undervisning i læsning og matematik gennem tilbuddet om Forberedende Voksenundervisning (FVU). FVU er korte intense færdighedskurser,</p>

		<p>der tilbydes på forskellige niveauer. FVU er et fleksibelt tilbud man kan modtage på sin arbejdsplads eller på en voksenuddannelsesinstitution. Hvert FVU-forløb kan afsluttes med en prøve.</p> <p>En lille del af personerne med læsevanskeligheder har ordblindeproblemer. Ordblinde voksne kan gratis modtage kompenserende undervisning på en voksenuddannelsesinstitution og i et vist omfang modtage støtte i form af it-hjælpemidler.</p> <p>OECD's PIAAC rapport fra 2013 viser at 16,1 % eller cirka 583.000 personer mellem 16 og 65 har læsefærdigheder på et meget lavt niveau – lavere end OECD's anbefalinger. Tilsvarende er tallene for matematikfærdigheder: 14,6 % eller cirka 531.000.</p> <p>Udfordringen ovenfor sættes i perspektiv af deltagerantallet på FVU. I kursusåret 2013/14 deltog højst 31.000 personer i FVU-læsning og højst 9000 i FVU-matematik. Deltagerantallet svarer højst til 5,3 % af målgruppen i læsning og 1,7 % af målgruppen i matematik.</p> <p>Udfordringen sættes også i perspektiv, når PIAAC-resultaterne sammenlignes med den tilsvarende OECD undersøgelse – SIALS fra 1999. Faktisk er læsefærdighederne i den voksne del af befolkningen faldet fra 1999 til 2013.</p> <p>Målgruppen er vanskelig at motivere, derfor har der været en række tiltag, der skal gøre opmærksom på problematikken. Dels i form af kampagner som BM og UVM har stået bag og temaudsendelser på DR.</p> <p>Der er en opsøgende indsats overfor virksomhederne. I den opsøgende indsats indgår et tilbud om testning af medarbejderne i grundlæggende færdigheder ved anvendelse af standardiseret testmateriale.</p> <p>Fremadrettet</p> <p>I Danmark har vi således rammer og undervisningstilbud, der matcher målsætningen i delmål 4.6. Udfordringerne ligger i forhold til styrkelse og systematisering af den opsøgende indsats.</p> <p>UFM</p> <p>Der henvises til svar angivet til 4.3</p>
4.7	<p>By 2030, ensure that all learners acquire the knowledge and skills needed to promote sustainable development, including, among others, through education for sustainable development and sustainable lifestyles, human rights, gender equality, promotion of a culture of peace and non-violence, global citizenship and appreciation of cultural diversity and of culture's contribution to sustainable development</p>	<p>UVM</p> <p>Danske dagtilbud har en vigtig rolle i forhold til integrationen af børn i det danske samfund. Dette indebærer, at dagtilbuddene har fokus på behovet for sproglig stimulering, udvikling af forståelse for dansk kultur, værdier og demokratiske principper.</p> <p>Det fremgår af dagtilbudsloven, at dagtilbud skal give børn medbestemmelse, medansvar og forståelse for demokrati. Medbestemmelse og medansvar er afgørende elementer i forhold til at udvikle børns selvstændighed, at lære børn at tage ansvar og udvikle deres evne til at samarbejde og indgå i forpligtende fællesskaber. Børn i dagtilbud skal have mulighed for at få medbestemmelse og indflydelse på deres dagligdag afhængig af alder og modenhed.</p> <p>I forhold til de frie grundskoler fremgår det af Lov om friskoler og private grundskoler m.v., at "Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene."</p> <p>Af folkeskolens formålsparagraf fremgår, at "Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati."</p> <p>Flere af fagene i folkeskolen indeholder forpligtende mål, der henviser til menneskerettigheder og</p>

uddannelse til medborgerskab:

- Menneskerettigheder er et obligatorisk tema i samfundsfag. Studieordningen angiver, at de studerende skal tilegne sig viden om, hvordan internationale menneskerettighedskonventioner har indflydelse i Danmark – både for Danmark som en stat, der er styret af retsstatsprincippet, og for den enkelte.
- Faget historie skal indeholde fokus på rettigheder for forskellige grupper i samfundet, og skal også introducere eleverne til FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder. Desuden er det i faget historie centralt at oparbejde kritisk brug af kilder og evne til at reflektere kritisk over den måde, historien bliver fremstillet og anvendt i det moderne samfund.
- Det obligatoriske tema om uddannelse i sundhed, sex og familie skal omfatte børns rettigheder – herunder beskyttelse mod misbrug og om seksuelle rettigheder.

Med folkeskolereformen er fokus på klima og bæredygtig udvikling endvidere blevet styrket i undervisningens læringsmål.

Parallelt hermed fremgår det af formålsparagraffen for de gymnasiale ungdomsuddannelser at "Uddannelsen og skolekulturen som helhed skal forberede eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Undervisningen og hele skolens dagligliv må derfor bygge på åndsfrihed, ligeværd og demokrati. Eleverne skal derigennem opnå forudsætninger for aktiv medvirken i et demokratisk samfund og forståelse for mulighederne for individuelt og i fællesskab at bidrage til udvikling og forandring samt forståelse af såvel det nære som det europæiske og globale perspektiv." (§1 Stk. 5.)

Fremadrettet

Danmark vil fortsætte med denne tilgang.

MFVM – MST

Miljøstyrelsen har i flere tilfælde ydet finansiell støtte til og på andre måder bidraget til udarbejdelsen af undervisningsmateriale relateret til bæredygtighed. Eksempelvis er Mind the Trash; en online læringsportal om affald og ressourcer for 4.-6. klassetrin i den danske grundskole - udviklet for Miljøstyrelsen (<http://mindthetrash.dk/>). Derudover er der, som en del af undervisningskampagnen Hele verden i Skole, der har udviklet og samlet undervisningsmateriale om Verdensmålene, udviklet særskilt undervisningsmateriale om mål 12 om ansvarlig forbrug og produktion (<http://heleverdeniskole.dk/verdensmalene/ansvarligt-forbrug-og-produktion/>). Danmark havde for perioden 2005-2014 en strategi for uddannelse for bæredygtig udvikling (UBU) (<http://pub.uvm.dk/2008/ubustrategi/>). Danmarks nationale friluftspolitik har som et af sine pejlemærker, at "Vi skal lære i naturen" og fremhæver at både børn og voksne skal have naturen ind under huden. Alle skal opdage den, glæde sig over den og lære at passe på den. Det er de seneste år bl.a. understøttet af et stort tværministerielt projekt "Udvikling af Udeskole. Projektet har resulteret i at 63 skoler nu på landsplan er demonstrationsskoler, som andre skoler kan søge inspiration og sparring fra. Et andet eksempel er at Danmark har over 300 naturvejledere, der årligt er i dialog med mange tusinde børn, unge og voksne gennem vejledernes arbejde i kommuner, på museer, i organisationer, ministerier mv. med bl.a. det formål, at styrke befolkningens forståelse for natur, herunder biologisk mangfoldighed, samt miljø og kulturmiljø. Et sidste eksempel er hjemmesiden "Skoven i skolen", der er et tilbud til landets skoleelever og lærere med undervisningsforløb der skaber viden om naturen.

Fremadrettet (Udfordringer)

Der findes i Danmark en bred vifte af undervisningsmateriale relateret til bæredygtighed.

		<p>Undervisningsmateriale for bæredygtighed vil fortsat prioriteres.</p> <p>I forlængelse af en evaluering af naturvejlederordningen i Danmark (2016-17) vil parter og interessenter bag ordningen fortsat videreudvikle naturvejledning, så det sikres at børn, unge og voksne også fremover har viden om naturen og erfaring med at passe på den.også fremover har viden om naturen og erfaring med at passe på den.</p>
		<p>UM Adgang til seksualundervisning indgår i Danmarks internationale indsats for at sikre adgang til seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder.</p> <p>Og se 3.1. og 4.1</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
4.a	Build and upgrade education facilities that are child, disability and gender sensitive and provide safe, non-violent, inclusive and effective learning environments for all	<p>UVM Det fremgår af Undervisningsmiljøloven, at studerende og andre deltagere i offentlig og privat undervisning har ret til et godt undervisningsmiljø, således at undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Desuden er uddannelsessteder forpligtede til mindst hvert tredje år at udarbejde og offentliggøre en undervisningsmiljøvurdering, der ser på både det fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø – med en beskrivelse af undervisningsmiljø og eventuelle udfordringer.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
4.b	By 2020, substantially expand globally the number of scholarships available to developing countries, in particular least developed countries, small island developing States and African countries, for enrolment in higher education, including vocational training and information and communications technology, technical, engineering and scientific programmes, in developed countries and other developing countries	<p>UM Danmark yder stipendier til partnere i udviklingslandene til træning ved Danida Fellowship Center og andre institutioner.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
4.c	By 2030, substantially increase the supply of qualified teachers, including through international cooperation for teacher training in developing countries, especially least developed countries and small island developing States	<p>UM Som en af de største donorer til Global Partnership for Education (GPE) støtter Danmark GPE-udviklingspartnerlande gennem GPE-bevillinger til omfattende uddannelsessektorplaner. Hvis et udviklingspartnerland definerer behovet for forbedret læreruddannelse som en prioritet, kan bevillingen bruges til finansiering af dette. I 2016 forventes op til 16 udviklingspartnerlande at ansøge om GPE bevillinger.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>

Goal 5. Achieve gender equality and empower all women and girls

5.1	end all forms of discrimination against all women and girls everywhere	<p>UM/LIGE</p> <p>Danmark har etableret en række tiltag for at fremme ligestilling og bekæmpe diskrimination i samfundet.</p> <p>Ifølge ligestillingsloven skal indsatsen i Danmark fremme ligestilling mellem kvinder og mænd, herunder lige integration, lige indflydelse og lige muligheder i alle samfundets funktioner med udgangspunkt i kvinders og mænds lige værd. Lovens formål er desuden at modvirke direkte og indirekte forskelsbehandling på grund af køn samt at modvirke chikane og sexchikane.</p> <p>Minister for ligestilling har til opgave at udvikle og koordinere regeringens ligestillingspolitik, herunder tage initiativer for at fremme ligestillingen mellem kvinder og mænd. Ministeren har det overordnede ansvar for koordinering og udvikling af regeringens ligestillingsarbejde, mens de enkelte ressortministre har ansvaret for ligestillingsarbejdet på hvert deres område. Derudover er ministeren ansvarlig for Danmarks internationale ligestillingsarbejde i bl.a. FN, EU samt Nordisk Ministerråd.</p> <p>Ministeren er ressortansvarlig for ligestillingsloven, og i loven er der opført en række opgaver for ministeren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At udarbejde en redegørelse og en perspektiv- og handlingsplan for ligestilling til Folketinget årligt. Redegørelsen og perspektiv- og handlingsplanen vedtages i K-udvalget og fungerer som den samlede regerings ligestillingspolitik, hvor prioriteringerne vedtages år for år. • Indsamle redegørelser fra ministerier, statslige institutioner, statslige virksomheder, kommuner og regioners arbejde med ligestilling hvert andet år. Redegørelserne er en opfølgning på den forpligtelse der følger af ligestillingsloven om, at alle offentlige myndigheder inden for deres område skal arbejde for ligestilling og indarbejde ligestilling i al planlægning og forvaltning. • Overvåge kønssammensætningen i råd, nævn og udvalg, samt bestyrelser i statslige selskaber. <p>Dertil kommer at lov om ligebehandling af mænd og kvinder med hensyn til beskæftigelse m.v., barselloven, lov om lige løn til mænd og kvinder og lov om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sikringsordninger anvendes på de områder, der er omfattet af disse love. Der er således grundlæggende lovbeskyttelse mod diskrimination såvel som lovbestemt ansvar for at fremme ligestilling i Danmark. Der er etableret et Ligestillingsudvalg i Folketinget.</p> <p>Der er endvidere etableret en uafhængig klageadgang gennem Ligebehandlingsnævnet, foruden de almindelige muligheder for at benytte retsvæsnen. Udover er der etableret et særligt ligebehandlingsorgan, der har til opgave at bl.a. overvåge området, udarbejde redegørelser og komme med henstillinger. Organet ligger i Institut for Menneskerettigheder.</p> <p>Dertil kommer at der er etableret en række institutioner og videnscentre som i vid udstrækning finansieres af staten, herunder bl.a. en monitoreringsfunktion i regi af Institut for Menneskerettigheder, KVINFORM samt årlig driftsstøtte til Kvinderådet.</p> <p>Fremadrettet</p> <p>Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UFM</p>
-----	--	---

		<p>UFM har en ligestillingspolitik for ydelse, services og politikker, som ligger på ministeriets intranet http://koncernintranet.fivu.dk/sagsbehandling/ligestillingspolitik-som-aspekt-i-ydelser-services-og-politikker?searchterm=ligestillingspolitik</p> <p>UFM og institutioner under ministeriets ressort indgår i og bidrager til ligestillingsarbejdet, som er beskrevet under UM/LIGE. Derudover offentliggør UFM årligt nøgletal om mandlige og kvindelige forskere på universiteterne i Danmark.</p> <p>Universiteterne vil frem mod 2020 fortsætte deres arbejde med at udvikle og implementere deres ligestillingshandlingsplaner og fortsat igangsætte konkrete initiativer tilpasset den enkelte institutions udgangspunkt. Universiteterne skal en gang årligt indberette kønsfordelingen i bestyrelser og ledelse til Uddannelses- og Forskningsministeriet (jf. ligestillingsloven).</p> <p>To af de danske universiteter har i deres 3-årige udviklingskontakter med Uddannelses- og Forskningsministeriet fastsat konkrete mål for at øge andelen af kvinder i videnskabelige stillinger (SDU) eller andelen af kvindelige ansøgere til professorstillingerne (CBS).</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Danmark er en stærk international fortaler for ligestilling. Den overordnede ramme for Danmarks indsats for fremme af ligestilling i udviklingssamarbejdet er "Strategic Framework to Promote Gender Equality, Rights and Diversity" fra 2014. Den strategiske ramme fremhæver bl.a. støtte til bekæmpelse af alle former for diskrimination, bekæmpelse af kønsbaseret og seksuel vold, fuld og lige adgang til alle menneskerettigheder, herunder retten til at eje og arve, retten til at deltage i det økonomiske, politiske, sociale og kulturelle liv på alle niveauer. Den strategiske ramme lægger op til en bred inddragelse af kønsaspektet i dansk udviklingssamarbejde med særlig vægt på hvor der er muligheder for at drive transformative forandringsprocesser.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>Alle ministerier sikrer i deres løbende arbejde hver især opnåelse af dette delmål inden for eget ressort.</p>
5.2	eliminate all forms of violence against all women and girls in public and private spheres, including trafficking and sexual and other types of exploitation	<p>BSM Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at der er det tilstrækkelige antal pladser til midlertidigt ophold i kvindekrisecentre til kvinder, der har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinden har mulighed for at blive optaget på et krisecenter ved personlig henvendelse og har samtidig mulighed for at blive optaget anonymt.</p> <p>Kvinderne kan have deres børn med på krisecenteret. Kommunalbestyrelsen skal under opholdet tilbyde kvinden indledende og koordinerende rådgivning. Den koordinerende rådgivning skal være individuelt og konkret målrettet i forhold den enkelte kvinde og hendes eventuelle børns situation og behov. I rådgivningen skal der tages højde for alle de forhold, der er relevante for den enkelte kvindes muligheder for at skabe sig en tilværelse uden vold. Rådgivningen kan f.eks. vedrøre adgang til bolig, økonomisk uafhængighed af den voldelige partner, adgang til arbejdsmarkedet, børnenes dagtilbud og skole, behov for eventuel psykologbehandling, varetagelse af forældrerollen, forældremyndighed mv.</p>

Børn og unge under 18 år, der følger med deres mor på krisecenter har ret til psykologbehandling. Barnet eller den unge er berettiget til at modtage behandlingen i kraft af at være flyttet på krisecenter med sin mor. Omfanget af behandlingen kan strække sig fra mellem fire og ti timer alt efter det enkelte barns behov. Formålet med psykologbehandlingen er at give barnet eller den unge en professionel og hurtig hjælp til at håndtere deres situation.

Fremadrettet

Danmark vil fortsætte med denne tilgang.

UM/LIGE

I Danmark er der inden for sundheds-, social- og retssystemet en lang række forebyggende, behandlende og støttende indsatser, der er rettet mod forskellige typer af vold: vold i familien, på gaden, på arbejdspladsen, seksuel vold og æresrelateret vold.

Siden 2002 har Danmark endvidere haft nationale handlingsplaner til bekæmpelse af vold i familien og i nære relationer, som supplerer og videreudvikler den eksisterende indsats i regi af kommunale krisecentre, sociale myndigheder, sundhedsvæsenet og retsforfølgelse.

Handlingsplanerne har gennem årene imødekommet behovet for at sætte ind i forhold til fx særligt sårbare grupper. Erfaringerne fra handlingsplanerne danner udgangspunkt for den løbende udvikling af indsatserne, ligesom relevante myndigheder og frivillige aktører samarbejder om initiativerne i planen. Den seneste handlingsplan (2014-2017) bygger videre på og understøtter de tidligere planer, men sætter samtidig fokus på, at voldens mønstre og målgrupper ændrer sig over tid, og dens fokusområder er; 1. Styrket håndtering og opbygning af viden om forskellige voldsformer i familien og i nære relationer, 2. Styrket indsats og mere viden om voldsudsatte mænd, 3. Tidlig indsats i relation til unge, der udsættes for kærestevold, 4. Øget debat og viden om følgerne af vold i nære relationer. Handlingsplanens langsigtede mål er, at vold i familien og i nære relationer skal reduceres yderligere, så der opnås et bedre og mere ligestillet samfund.

Regeringen kom endvidere i 2016 med en pakke med initiativer vedr. stalking, der styrker politiets indsats, forbedrer hjælpen og rådgivningen til de stalkingudsatte og styrker både fagfolks og den generelle befolknings viden om problemet.

Regeringen har lanceret den 4. nationale handlingsplan til bekæmpelse af menneskehandel 2015-2018. I handlingsplanen er der både fokus på kvinder, mænd og børn. Derudover er alle former for udnyttelse inkluderet, som fx handel til prostitution, kriminalitet og tvangsarbejde m.v. Fokusområderne er forebyggelse, identificering af ofre, individuelt tilpasset hjælp, retsforfølgelse af bagmænd og koordination mellem relevante myndigheder og aktører. Der er etableret et Center Mod Menneskehandel (CMM), som forestår indsatsen mod menneskehandel, herunder opsøgende og støttende arbejde for ofre for handel, koordination mellem myndighederne, internationalt samarbejde, vidensindsamling mv. CMM samarbejder med relevante NGO'er på området.

Fremadrettet

Danmark vil fortsætte med denne tilgang.

JM

Vold mod kvinder og børn er strafbart efter straffeloven. Det samme gælder menneskehandel og seksuel udnyttelse. Danmark har endvidere tiltrådt flere internationale konventioner om kvinders rettigheder, herunder Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet og FN's konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder.

Den samlede danske indsats mod vold mod kvinder er koordineret i handlingsplanen "Indsats mod vold i familien og i nære relationer", der er forankret under ministeren for ligestilling, og den nationale strategi mod æresrelaterede konflikter, der er forankret i Ministeriet for Udlændinge og Integration. Indsatsen mod menneskehandel er koordineret i handlingsplanen til bekæmpelse af menneskehandel, der er forankret under ministeren for ligestilling.

For så vidt angår politiets behandling af sådanne sager har Rigspolitiet udarbejdet retningslinjer for politiets behandling af sager om vold i nære relationer.

Rigspolitiet vil fortsætte de uddannelsesmæssige tiltag i forhold til politiets anvendelse af evidensbaserede risikovurderingsredskaber. Det vil forbedre politiets muligheder for på et tidligt tidspunkt at kunne vurdere trusselsniveauet for ofre for personfarlig kriminalitet samt behovet for iværksættelse af nødvendige hjælpeforanstaltninger til en udsat person.

Indsatsen mod menneskehandel er lokalt forankret i politikredsene, hvor der er udpeget særlige ressourcepersoner. Ressourcepersonerne deltager en gang årligt i en træningsdag med henblik på at udveksle viden om nye tendenser og bedste praksis, og som sådan holde den samlede viden relevant og aktuel. Endvidere indgår indsatsen mod menneskehandel som en del af undervisningen af eleverne på Politiskolen med henblik på at sikre, at de opnår det fornødne kendskab til og forståelse for, hvad menneskehandel er.

Derudover tilbyder Rigspolitiet uddannelse på ad hoc-basis til andre myndigheder såsom SKAT, Arbejdstilsynet og Udlændingestyrelsen. Uddannelsen tilbydes f.eks, når der ses nye tendenser og er behov for en fælles indsats inden for menneskehandelsområdet.

Fremadrettet

Danmark vil fortsætte med denne tilgang.

UIM

I Danmark er en lang række forebyggende, holdningsbearbejdende og støttende tiltag iværksat med henblik på at mindske omfanget af æresrelaterede konflikter og støtte unge kvinder og mænd, der oplever æresrelaterede konflikter med familien, herunder tvangsægteskaber, genopdragelsesrejser, negativ social kontrol og tvang, æresrelateret vold eller trusler herom.

Rådgivningsindsatsen Etnisk Ung blev i 2002. Etnisk Ung rådgiver unge, forældre og fagfolk om æresrelaterede familiekonflikter og tilbyder bl.a. telefonisk, skriftlig og personlig rådgivning samt konfliktmægling og psykologsamtaler. Etnisk Ung afholder desuden temadage, oplæg, konferencer mv. for fagfolk.

RED-Safehouse blev etableret i 2004 som et sikkert botilbud til unge kvinder med anden etnisk baggrund end dansk, der var flygtet fra deres familie på grund af æresrelaterede konflikter. I dag er RED-Safehouse målrettet både unge kvinder, unge mænd og par.

I 2012 blev der iværksat et initiativ om skræddersyede kurser om æresrelaterede konflikter målrettet kommunale medarbejdere.

I 2012 blev National strategi mod æresrelaterede konflikter lanceret indeholdende 32 initiativer. Strategien danner fortsat rammen om indsatsen målrettet social kontrol og æresrelaterede konflikter. Strategien har til formål, at færre unge udsættes for æresrelaterede konflikter, at flere

		<p>unge, der oplever æresrelaterede konflikter, får hjælp, at flere forældre får rådgivning, og at flere fagfolk kan håndtere sager om æresrelaterede konflikter.</p> <p>Der er med satspuljeaftalen for 2017 afsat i alt 73,4 mio. kr. til forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol i perioden 2017 – 2020. Rammen for indsatsen er regeringens handlingsplan mod æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol, som blev lanceret i oktober 2016. Med handlingsplanen sættes der tidligt og markant ind med nye indsatser for at forhindre, at unge kvinder og mænd i Danmark trues til at indgå ægteskaber, at børn sendes på genopdragelsesrejser, og at negativ social kontrol begrænser børn, unge og voksnes mulighed for at være en del af det danske samfund. Handlingsplanen indeholder 14 initiativer fordelt på følgende fire temaer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bedre hjælp til ofre for æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol • Styrket forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol • Mobilisering af opgør med undertrykkelse og negativ social kontrol • Systematisk videns- og dokumentationsindsats <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang og fortsat udvikle nye initiativer til bekæmpelse af social kontrol og andre æresrelaterede konflikter og vold.</p>
5.3	Eliminate all harmful practices, such as child, early and forced marriage and female genital mutilation	<p>UM se under 5.1</p> <p>UIM I juni 2002 indførte Danmark en række lovgivningsinitiativer for at forebygge tvangsægteskaber. Bl.a. blev udlændingeloven og ægteskabsloven ændret, så alderskravet for ægteskabssammenføringer blev hævet fra 18 til 24 år, således at det som udgangspunkt er en betingelse for ægteskabssammenføringen, at både den herboende ægtefælle og den udenlandske ægtefælle er mindst 24 år. Det blev desuden vedtaget, at der som altovervejende udgangspunkt ikke kunne gives tilladelse til familiesammenføring, hvis det var tvivlsomt, om ægteskabet er indgået efter begge parters ønske.</p> <p>Herudover har en række initiativer (jf. 5.2) bl.a. til formål at forebygge og modvirke tvangsægteskaber samt støtte og hjælpe ofre herfor, herunder bl.a. i form af rådgivning til børn, unge og forældre, opkvalificering af fagfolk samt sikre botilbud.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>JM Tvangsægteskab er kriminaliseret i straffelovens § 260, stk. 2.</p> <p>Kvindelig omskæring er kriminaliseret i straffelovens § 245 a. For at modvirke, at kvindelig omskæring i stedet foretages i andre lande, hvor handlingen er lovlig, kan den der foretager eller medvirker til kvindelig omskæring foretaget i et andet land end Danmark straffes efter straffelovens § 7, stk. 1, nr. 2, såfremt pågældende på tidspunktet for den strafbare handling og tidspunktet for sigtelsen har dansk indfødsret, er bosat i den danske stat eller har lignende fast ophold her i landet.</p> <p>Fremadrettet</p>

		<p>Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>BSM Danske myndigheder må ikke medvirke til, at der bliver indgået ægteskab under tvang, dvs. vold, trusler og andre former for utilbørligt pres. Hvis prøvelsesmyndigheden(kommunen) eller vielsesmyndigheden har mistanke om, at et ægteskab søges indgået under tvang skal de overveje at foretage en nærmere undersøgelse af sagen. Myndighederne skal herved være opmærksom på en eventuel risiko for, at en af parterne udsættes for overgreb eller lignende.</p> <p>Fremadrettet Den 1. februar 2017 træder en ændring af ægteskabsloven i kraft. Lovændringen medfører, at aldersgrænsen for indgåelse af ægteskab i Danmark er 18 år, og at det ikke længere er muligt at dispensere herfra, uanset baggrunden for den mindreåriges ønske om at ville indgå ægteskab.</p> <p>Samtidig medfører lovændringen at ægteskaber, der er indgået i udlandet af mindreårige, ikke anerkendes i Danmark, medmindre der foreligger tvingende grunde herfor, og parterne ellers vil blive stillet i en urimelig situation.</p> <p>UM Indsatser på disse områder indgår både i den danske strategi for fremme af SRSR og ovennævnte strategiske ramme for ligestilling.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
5.4	Recognize and value unpaid care and domestic work through the provision of public services, infrastructure and social protection policies and the promotion of shared responsibility within the household and the family as nationally appropriate	<p>BM Danmark har generelt fokus på, at den førte politik, der understøtter familie- og arbejdslivsbalancen for børnefamilier, og som giver forældrene mulighed for at dele ansvaret for familiens trivsel.</p> <p>Således har hver forældre ret til 32 ugers forældreorlov, og forældrene har i samme periode tilsammen ret til 32 ugers barseldagpenge, som de frit kan fordele. Retten til barseldagpenge er dog betinget af, at forældrene opfylder barsellovens beskæftigelseskrav.</p> <p>Derudover har landets kommuner en pasningsgaranti for alle børn fra de er 6 måneder gamle.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>TRM Svar eftersendes.</p>
5.5	Ensure women's full and effective participation and equal opportunities for leadership at all levels of decision-making in political, economic and public life	<p>UM/LIGE Minister for Ligestilling skal hver andet år indsamle redegørelser fra ministerier, statslige institutioner, statslige virksomheder, kommuner og regioners arbejde med ligestilling, herunder også om kønsfordelingen blandt ledere. Dertil kommer, at ministeren har pligt til at overvåge kønssammensætningen i råd, nævn og udvalg, samt bestyrelser i statslige selskaber. Dette skaber både synlighed om og basis for at fremme en eventuel skæv kønsfordeling.</p> <p>I 2012 fik Danmark lovgivning om måltal og politikker for den kønsmæssige sammensætning af ledelsen i de største danske virksomheder og alle statslige virksomheder og institutioner. Med lovgivningen forpligtes de ca. 850 største virksomheder og alle statslige virksomheder og institutioner til at opstille måltal for andelen af det underrepræsenterede køn i deres øverste</p>

		<p>ledelsesorgan og udarbejde en politik for at øge andelen af det underrepræsenterede køn i ledelsen generelt. Lovgivningen trådte i kraft den 1. april 2013.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>EM Der er i 2013 indført regler om måltal og politikker for den kønsmæssige sammensætning af ledelsen af de største virksomheder i Danmark. Formålet med reglerne er at få en mere ligelig fordeling af mænd og kvinder i ledelsen af de største danske virksomheder ved at stille krav om et måltal for bestyrelsen og politikker for den øvrige ledelse. Virksomhederne skal afrapportere om måltal og politikker i årsrapporten. Reglerne er fleksible, og virksomhederne er således frie til at fastsætte de måltal, der findes ambitiøse og realistiske for den enkelte virksomhed.</p> <p>Der foretages årligt opfølgninger på reglerne, som viser, at der er gang i en udvikling men også en række udfordringer i relation til ambitionsniveau og efterlevelse.</p> <p>Fremadrettet I 2017 vil der blive foretaget en evaluering af reglerne om den kønsmæssige sammensætning af ledelsen i de største virksomheder i Danmark. Den vil blive foretaget med henblik på at se, om der er sket fremskridt i udviklingen af andelen af kvinder i bestyrelserne, herunder om der er behov for en revision af loven.</p> <p>ØIM I Danmark indsamles og opgøres der data om kønsfordelingen af valgte kandidater ved lokal- og parlamentsvalg. Dette foretages af Danmarks Statistik på vegne af Økonomi- og Indenrigsministeriet. Ved folketingsvalget i Danmark i 2015 var 65 ud af 175 valgte kandidater kvinder (37,1 pct.). Ved kommunalvalget i 2013 var 727 ud af de 2.444 valgte kandidater kvinder (29,7 pct.), mens kvinder ved regionsråds-valget i 2013 udgjorde 81 ud af de 205 valgte kandidater (39,5 pct.).</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
5.6	Ensure universal access to sexual and reproductive health and reproductive rights as agreed in accordance with the Programme of Action of the International Conference on Population and Development and the Beijing Platform for Action and the outcome documents of their review conferences	<p>SUM Ref ovenstående 3.7 (universel adgang til seksuelle og reproduktive sundhedsydelser, heriblandt familieplanlægning, oplysning og uddannelse)</p> <p>Fremadrettet: Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Ref ovenstående 5.1 (SRSR-strategi og strategisk ramme for ligestilling)</p>
5.a	Undertake reforms to give women equal rights to economic resources, as well as access to ownership and control over land and other forms of property, financial services, inheritance and natural resources, in accordance with national laws	<p>JM De arveretlige regler i dansk ret finder anvendelse uanset køn.</p>
5.b	Enhance the use of enabling technology, in particular information and communications technology, to promote the empowerment of women	<p>EM EM's indsats for så vidt angår mål 5 fokuserer på andre områder, herunder det, der er angivet i pkt. 5.5.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>

5.c	<p>Adopt and strengthen sound policies and enforceable legislation for the promotion of gender equality and the empowerment of all women and girls at all levels</p>	<p>UM/LIGE</p> <p>Ligestilling i Danmark anses som en forudsætning for demokrati, økonomisk vækst og velfærd. Der er således løbende fokus på ligestillingsindsatsen fra både politisk hold, herunder Ligestillingsudvalget i Folketinget samt fra organisationer på området.</p> <p>Det fremgår af ligestillingslovens § 4, at "offentlige myndigheder skal inden for deres område arbejde for ligestilling i al planlægning og forvaltning. Alle offentlige myndigheder er således forpligtet til, at mainstreame/ ligestillingsvurderer deres tiltag med henblik på at fremme ligestilling mellem kvinder og mænd. For ministerierne indbefatter dette også en vurdering af hvorvidt lovforslag skal ligestillingsvurderes. Der igangsættes således løbende initiativer blandt alle ministerier, der enten har et direkte ligestillingssigte eller ligestilling indgår som et element i aktiviteterne.</p> <p>Minister for Ligestillings årlige Redegørelse og Perspektiv og handlingsplan til Folketinget skaber synlighed og mulighed for debat om regeringens indsats. Der er endvidere implementeret lovgivning om ligestilling, som dækker både offentlige- og arbejdsmarkedsforhold.</p> <p>Indsatserne i 2016 fokuserer således på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • RETTIGHEDER OG FRIHED FOR DEN ENKELTE; Fremme ligestilling blandt flygtninge og etniske minoriteter - Bekæmpe menneskehandel - Bekæmpe vold i nære relationer og stalking - Bekæmpe sexismen og hadytringer. • BEDRE UDNYTTELSE AF RESSOURCER OG TALENTER; Fremme ligestilling for børn og unge i skole og uddannelse - Fremme ligestilling på arbejdsmarkedet og i ledelse - Styrke ligestillingsvurdering i offentlige myndigheder • GLOBAL LIGESTILLINGSINDSATS; Aktiv dansk indsats i bekæmpelse af den globale vold mod kvinder - Aktiv dansk indsats i kvinders deltagelse i samfundet globalt - Aktiv dansk indsats i Europa for LGBTI-personers deltagelse i samfundet <p>Fremadrettet</p> <p>Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <hr/> <p>UFM</p> <p>Det er overordnet UFM's politik at arbejde for, at mænd og kvinder har samme muligheder for at udnytte de muligheder, ministeriet stiller til rådighed. UFM har en ligestillingspolitik for ydelse, servicen og politikken. Med politikken sættes fokus på, hvordan køn og ligestilling tænkes ind i ministeriets arbejde, hvor det er relevant.</p> <p>UFM og institutioner under ministeriets ressort indgår i og bidrager til ligestillingsarbejdet, som er beskrevet under UVM. Derudover offentliggør UFM årligt nøgletal om mandlige og kvindelige forskere på universiteterne i Danmark.</p> <p>Universiteterne vil frem mod 2020 fortsætte deres arbejde med at udvikle og implementere deres ligestillingshandlingsplaner og fortsat igangsætte konkrete initiativer tilpasset den enkelte institutions udgangspunkt. Universiteterne skal en gang årligt indberette kønsfordelingen i bestyrelser og ledelse til Uddannelses- og Forskningsministeriet (jf. ligestillingsloven).</p> <p>To af de danske universiteter har i deres 3-årige udviklingskontakter med Uddannelses- og Forskningsministeriet fastsat konkrete mål for at øge andelen af kvinder i videnskabelige stillinger (SDU) eller andelen af kvindelige ansøgere til professorstillingerne (CBS).</p> <p>Fremadrettet</p> <p>Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>Alle ministerier sikrer i deres løbende arbejde hver især opnåelse af dette delmål inden for eget</p>
-----	--	--

ressort.

Goal 6. Ensure availability and sustainable management of water and sanitation for all

6.1	By 2030, achieve universal and equitable access to safe and affordable drinking water for all	<p>MFVM – SVANA Drikkevandet i Danmark er udelukkende baseret på grundvand. Der har igennem en lang årrække været bred politisk opbakning til, at drikkevandet skal baseres på rent grundvand med en minimal vandbehandling, inden det kan anvendes til drikkevand. Det har bl.a. betydet, at Danmark har gennemført en årelang indsats for kortlægning og beskyttelse af grundvandet. Beskyttelsen af grundvandet sker dels ved en generel beskyttelse, gennem bl.a. godkendelsesordningen for sprøjtemidler og gødningsreglerne for landbruget, dels ved en målrettet grundvandsbeskyttelse inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger.</p> <p>Fremadrettet Danmark har ingen særlige udfordringer ift. at sikre universel og lige adgang til sikkert og billigt drikkevand. For at sikre god og sikker drikkevandsforsyning på langt sigt arbejdes med bæredygtig anvendelse og langsigtet beskyttelse af grundvandet. Desuden er der en vedvarende indsats for at mindske vandforbrug og vandspild, f.eks. via økonomisk incitament for vandselskaberne til at minimere vandspild. Ligeså giver krav om målere og en vandpris, der afspejler realomkostninger til vandhåndtering, øget bevidsthed blandt borgere og virksomheder om forbrug med omtanke, så drikkevandet udnyttes optimalt. Der er konstant fokus på forsyningssikkerhed og effektiviseringer i form af strammere krav og regler, herunder kvalitetsledelse og ISO-standarder.</p> <p>Fremadrettet skal der fortsat arbejdes på, at drikkevandsressourcen i form af rent grundvand beskyttes og udnyttes bæredygtigt, så fremtidige generationer også har adgang til rent drikkevand uden videregående behandling. Herudover skal der arbejdes på, at håndtering af drikkevandet foregår med mindst muligt CO2-aftryk – energiforbruget kan og skal nedsættes, hvilket også vil kunne medføre lavere priser til forbrugerne.</p> <p>UM Danmark har i mange år både bilateralt og multilateralt støttet vand- og sanitetsprojekter i udviklingslandene.</p> <p>Fremadrettet Indsatser der bidrager til at sikre adgang til rent drikkevand er fortsat en prioritet for dansk udviklingssamarbejde.</p>
6.2	By 2030, achieve access to adequate and equitable sanitation and hygiene for all and end open defecation, paying special attention to the needs of women and girls and those in vulnerable situations	<p>MFVM – SVANA Danmark har regulering om adgang til ordentlige sanitære forhold i offentlige og private bygninger, herunder kønsopdelte toiletter og særlig forhold for handicappede. Kommuner og statsinstitutioner tilstræber ligeledes adgang til ordentlige toiletter i det offentlige rum. Området reguleres bl.a. i byggeloven, herunder det afledte bygningsreglement og i arbejdsmiljøloven, mens tilslutning til kloak reguleres i miljøbeskyttelsesloven. Udbygningen af kloaksystemet styres af de kommunale spildevandsplaner.</p> <p>Fremadrettet Danmark har ingen særlige udfordringer ift. sanitet, idet den nødvendige infrastruktur er på plads, men der er naturligvis et vedvarende behov for at udbygge og vedligeholde. Den samlede værdi af kloaknettet (genanskaffelsesværdien) anslås til at være ca. 330 mia. kr. I gennemsnit</p>

		<p>renoverer spildevandselskaberne lidt over 1 % af deres ledningsnet hvert år, og tallet har været stigende gennem de sidste år. Der skal fortsat være fokus på, at der ikke opstår et efterslæb på kloakrenovering, som med tiden kan betyde lækager og ledningsbrud. Derfor er det en fremadrettet udfordring at sikre det nødvendige reinvesteringsniveau i kloaksystemet. Samtidig skal der fortløbende arbejdes på at sikre mere intelligent styring af vandet – særligt i situationer med store regnskyl – så u hensigtsmæssige og sundhedsfarlige overløb fra kloakken minimeres.</p>
6.3	<p>By 2030, improve water quality by reducing pollution, eliminating dumping and minimizing release of hazardous chemicals and materials, halving the proportion of untreated wastewater and substantially increasing recycling and safe reuse globally</p>	<p>MFVM – SVANA EU's vandrammedirektiv fastsætter de overordnede målsætninger, som er god økologisk og kemisk tilstand i vandløb, søer, hav og grundvand (recipienterne). Direktivet udmøntes i de nationale danske vandplaner/vandområdeplaner, der fastsætter, hvor der skal ske indsatser for at forbedre kvaliteten i recipienter. Kommunerne, og i enkelte tilfælde staten, fastsætter de konkrete indsatser, der skal til, for at opnå målsætningen om god tilstand. Kommunernes indsats udmøntes bl.a. i handleplaner og spildevandsplaner og i konkrete udledningstilladelser, hvor kommunen sætter vilkår om maksimal indhold af forurening (næringsstoffer, organisk stof, miljøfremmede stoffer osv.). En stor del af indsatsen er rettet mod spildevandsselskabernes udledninger fra renseanlæg og kloaksystemet.</p> <p>Kommunen planlægger udbygningen af kloaksystemet i spildevandsplaner, hvorefter spildevandsselskaberne er ansvarlige for etablering og drift af kloaksystemet og renseanlæg. Omkostningerne til transport og rensning af spildevandet dækkes af brugerne, dvs. i form af betaling for afledning af spildevand. Dette er reguleret af betalingsloven og vandsektorloven. Staten overvåger kvaliteten i vandmiljøet, herunder om recipienterne lever op til målsætningen.</p> <p>Danmark har desuden i mange år gennemført en målrettet indsats for sikker håndtering af kemikalier og affald, inklusive industrielle kemikalier og pesticider/biocider, samt at tilvejebringe viden og kemiske stoffer, herunder om deres effekter og udbredelsesveje. Danmark har også været meget aktiv ift. at påvirke kemikalielovgivning i EU og i de globale kemikaliekonventioner og vurderes at ligge i toppen globalt set.</p> <p>Regulering af kemikalier sker i dag overvejende i EU-regi; information af forbrugere; interessentinddragelse, herunder kommuner, dialog med erhvervslivet og værktøjer til at støtte deres overholdelse af lovgivning; kontrol af overholdelse af lovgivning.</p> <p>Fremadrettet I Danmark har vi konstant fokus på spildevandsudledninger fra renseanlæg, og mange anlæg renser bedre end kravene i udledningstilladelserne. Spildevands-rensesanlæg er underlagt et statsligt kontrolprogram. Som på drikkevandsområdet kan der med fordel arbejdes henimod at introducere kvalitetsledelse og ISO-standarder for renseanlæg og spildevandshåndtering. I Danmark skal der fremadrettet være stort fokus på energiproducerende spildevand- og vandforsyningsanlæg, der er 100 % selvforsynende med strøm og energi og fokus på vedvarende energiteknologiske projekter, der kan bidrage til reduktion af CO2 samt recirkulering af ressourcestrømme, der befinder sig i spildevandet, hvilket også kan gøre prisen på vand billigere til gavn for brugerne. Indsatsen mod miljøfremmede stoffer, herunder mikroplast og lægemidler, er stigende, og 3. generation rensningsanlæg, som renser bedre og billigere skal fremmes.</p> <p>Selvom Danmark ligger i front globalt hvad angår sikker kemikaliehåndtering, kan det ikke afvises, at der på grund af den globale udvikling i grænseoverskridende forurening kan opstå udfordringer ift. at opnå en reduktion i udslip til luft, vand og jord. Globalt set stiger forbruget og</p>

		<p>produktionen af kemikalier, særligt i ulandene. Kemikalier spredt sig nationalt, regionalt og globalt, blandt andet gennem miljøet og handel, herunder fødevarer og forbrugerprodukter. Samtidig er der mange eksisterende kemikalier, hvor der mangler viden om deres effekter, og nye kemikalier udvikles hele tiden, blandt andet gennem ny teknologi. Generelt vil der løbende være behov for at tilpasse indsatsen til udviklingen, nationalt såvel som internationalt: Gennem nye tilgange til optimal implementering af eksisterende regler og standarder, og til udvikling af nye indsatser, herunder bedre samtænkning af kemikalie- og affaldsområderne. Udfordringerne er dog langt større for ulandene.</p>
		<p>UM Forbedret vandkvalitet og håndtering af spildevand er en af prioriteterne for det danske engagement i FN's miljøprogram, UNEP.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med at prioritere dette område.</p>
6.4	<p>By 2030, substantially increase water-use efficiency across all sectors and ensure sustainable withdrawals and supply of freshwater to address water scarcity and substantially reduce the number of people suffering from water scarcity</p>	<p>MFVM – SVANA Vandeffektivitet og reduktion af vandtab, har i Danmark gennem mange år været drevet af høje priser på vand og afledningen af spildevand men også virksomhedernes behov for at optimere produktionsmulighederne indenfor rammerne af deres miljøtilladelser. Danmark er globalt førende på vandeffektivitet og udnyttelse af ressourcer i spildevandet og kan således fremvise et gennemsnitligt vandtab på 8 % - og i bl.a. København er den helt nede på 5 %.</p> <p>Med henblik på forbedret konkurrenceevne, risikominimering og mulighed for at udvide produktioner indenfor eksisterende miljøtilladelser er der igangværende partnerskaber om vandeffektivitet, eksempelvis i fødevarerbranchen (DRIP, og Partnerskab om det vandeffektive Mejeri) og minimering af spild (lækage) i drikkevandsdistributionssystemer. To områder hvor Danmark allerede i dag er en global show case. De danske forsyninger pålægges strafafgift, hvis vandtabet er over 10 %. Hertil kommer, at forsyningerne fra 1. januar 2017 bliver underlagt obligatorisk benchmarking på en række parametre, herunder antal brud i deres distributionssystemer.</p> <p>I forhold til genbrug af vand er der i regi af EU's Cirkulære Økonomi pakke og et af initiativerne i <i>Water Blue Print</i> en igangværende proces omkring udarbejdelse af fælles guideline for genanvendelse af vand i EU. Parallelt kører kommissionen en proces, der skal munde ud i forslag til kvalitetskrav til genanvendelse af vand til specifikke formål ud fra en "fit-for-purpose" tankegang. Det tekniske forslag skal danne grundlaget for den videre proces mellem kommissionen og medlemslande frem imod fælles EU regulering på området (ultimo 2017 – 2018). På nationalt plan er der i 2015 afsluttet et studie omkring genanvendelsen af vand, og det forventes at der igangsættes arbejde med udarbejdelse af en bekendtgørelse herom. I EU's Cirkulære Økonomi pakke fokuseres på at bevare og vedligeholde produkters, materialers og ressourcers værdi i økonomien så lang tid som muligt, samtidigt med at affaldsmængderne minimeres. I denne sammenhæng er effektiv udnyttelse af ressourcerne i spildevand centralt. Danmark gjorde en stor indsats for, at der blev formuleret en særskilt paragraf om vand i kommissionens rådskonklusioner om EU's handlingsplan om cirkulær økonomi med fokus på vandeffektivitet, herunder genbrug af vand og udnyttelse af ressourcerne i spildevandet.</p> <p>Fremadrettet Danmark har i mange år haft fokus på genanvendelse af vand og minimering af spild (lækage) i drikkevandsdistributionssystemet og udnyttelse af ressourcerne i spildevand. Dette arbejde fortsætter med store og positive gevinster. Der kan med fordel arbejdes for at udvide</p>

		<p>genanvendelse af vand til andre formål end drikkevand, f.eks. processpildevand og et øget fokus på vand i cirkulær økonomi.</p> <p>UM Vandeffektivitet og reduktion af vandtab er et af prioritetsområderne for det danske engagement i FN's miljøprogram, UNEP.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med at prioritere dette område.</p>
6.5	By 2030, implement integrated water resources management at all levels, including through transboundary cooperation as appropriate	<p>MFVM – SVANA En omfattende samling af EU-lovgivning har til formål at beskytte vandmiljøet, og forvaltning af de danske vandressourcer reguleres gennem implementering af de centrale EU-direktiver og national lovgivning, der gensidigt understøtter hinanden. Vandrammedirektivet udmøntes gennem lov om vandplanlægning og tilknyttede bekendtgørelser, og som en del af den danske gennemførelse af direktivet udarbejdes statslige vandområdeplaner. Vandområdeplanerne er samlet en plan for at forbedre det danske vandmiljø. De skal sikre gode levevilkår for dyr og planter i Danmarks vandløb, søer og kystvande i overensstemmelse med EU's vandrammedirektiv og forebygge forringelser af tilstanden for vandområderne. Med vandområdeplaner 2015-21 pålægges myndigheder og borgere bl.a. at reducere udledningen af næringsstoffer til vandmiljøet, forbedre spildevandsrensning, restaurere søer samt forbedre fysiske forhold i vandløb for at nå de fastlagte miljømål. Efter afslutningen af næste planperiode i 2027 vil der via gennemførelsen af vandområdeplanerne forventeligt være opnået mindst "god tilstand" i alle overfladevandområder (vandløb, søer og kystvande) og alt grundvand i Danmark. Virkningerne af vandområdeplanerne bidrager også til den danske indsats for at nå de økologiske mål i henhold til HELCOM Østersøaktionsplanens (Baltic Sea Action Plan 2007) og OSPARs strategi for begrænsninger af fosfor og kvælstofbelastning til havområderne. Som en del af den danske gennemførelse af havstrategidirektivet er der udarbejdet en dansk havstrategi i 2012, og som opfølgning herpå vil der blive udarbejdet et indsatsprogram, der skal sikre, at målet om god miljøtilstand i de danske havområder nås. Dette arbejde koordineres bl.a. i de regionale havkonventioner, OSPAR (Nordøst Atlanten) og HELCOM (Østersøen). Store dele af den danske natur er afhængig af rent vand, og gennemførelsen af habitatdirektivet er derfor afhængig af udmøntningen af vandrammedirektivet. Sikringen af habitatdirektivets mål om gunstig bevaringsstatus for en række arter og naturtyper sker gennem lov om miljømål og sektorlovgivningen. Endelig medvirker den danske implementering af oversvømmelsesdirektivet til at sikre en bæredygtig forvaltning af vandressourcerne. Danmark planlægger for ekstreme oversvømmelser, som kan medføre væsentlige negative følger for sundhed, miljø, kulturarv eller økonomi.</p> <p>Fremadrettet Opfyldelse af målet om god tilstand i alle vandområder kræver en vedholdende indsats og vil være en konstant udfordring for Danmark pga. vores tætte befolkning og intensive arealudnyttelse.</p>

		<p>Det er en forudsætning for at nå vandrammedirektivets overordnede miljømål senest med udgangen af tredje planperiode i 2027 som fastsat i direktivet at indsatserne i anden og tredje generation vandområdeplaner gennemføres.</p> <p>Med vedtagelse af en fødevare- og landbrugspakke i december 2015, som de kommende år skal forbedre landbrugets rammevilkår, er det desuden besluttet, at fremtidens miljøregulering af landbruget skal være målrettet og baseret på en vurdering af det lokale behov for indsats. På den måde sikres det, at indsatsen gøres dér, hvor der er brug for den. En vellykket implementering af den målrettede regulering er en forudsætning for at nå de forudsatte resultater</p> <p>UM Denmark støtter store regionale og globale programmer indenfor integreret vandressourceforvaltning, herunder grænseoverskridende vandprogrammer med regionale sikkerhedsaspekter. Danmark er bl.a. en af de største donorer til Global Water Partnership, som er et globalt netværk af interessenter på vandområdet. At øge privatsektorens inddragelse i vandinvesteringer i udviklingslande er en dansk prioritet.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med at støtte vandområdet.</p>
6.6	By 2020, protect and restore water-related ecosystems, including mountains, forests, wetlands, rivers, aquifers and lakes	<p>MFVM – SVANA Vandområdeplanerne har til formål at forbedre og genoprette tilstanden i vandløb, søer, kystvande og grundvand. Til dette formål fastlægges miljømål, som skal nås inden for den seksårige planperiode. De fastlagte miljømål skal nås ved gennemførelse af et indsatsprogram, hvoraf det fremgår, hvilke tiltag der skal foretages i det enkelte vandområde for at forbedre tilstanden.</p> <p>Med indsatsprogrammerne pålægges myndigheder og borgere at reducere udledningen af næringsstoffer til vandmiljøet, forbedre spildevandsrensning, restaurere søer samt forbedre fysiske forhold i vandløb. Dermed bidrager vandområdeplanerne frem mod udgangen af tredje planperiode i 2027 til at genoprette de vandrelaterede økosystemer, således at miljøtilstanden og leveforholdene for bunddyr, fisk og planter forbedres, og biodiversiteten øges.</p> <p>Indsatsen for at forbedre vandløbskvaliteten vil have positiv betydning i de vandløb i vandområdedistriktet, hvor der fjernes spærringer, foretages restaureringer, genåbnes rørlægninger og/eller foretages regulering af spildevandsudledninger. Genskabelse af vådområder eller lignende vil som udgangspunkt være positivt for arter og naturtyper. Indsatsen i forhold til at reducere kvælstoftilførslen vil have positiv betydning for de marine områder, som arealer i oplandet udleder til. Reduktion af næringsstofftilførslen vil skabe grundlag for at forbedre levesteder i de marine naturtyper og levesteder for fx vandfugle, der er udpegnings-grundlaget for Natura 2000-områder.</p> <p>Med vedtagelse af en fødevare- og landbrugspakke, som de kommende år skal forbedre landbrugets rammevilkår, er det besluttet, at der skal gennemføres en målrettet regulering. Med den målrettede regulering gennemføres et paradigmeskift i miljøreguleringen af landbruget, således at indsatsen målrettes og baseres på en vurdering af det lokale behov, samtidig med at det sikres, at den samlede miljøindsats løftes frem mod udgangen af tredje planperiode i 2027. Den nye målrettede regulering vil således fortløbende sikre, at der kan ske en genopretning af de kystnære økosystemer, hvor der vurderes at være et lokalt behov herfor.</p> <p>Vedr. Kortlægning af grundvandsressourcen, Kommunale indsatsplaner til beskyttelse af grundvandet, skovrejsning og øvrige indsatser til beskyttelse af grundvandet,</p> <p>Skovrejsning på landbrugsjord anvendes som en effektiv beskyttelse af grundvandsmagasiner.</p>

		<p>I Danmarks nationale skovprogram fra 2002 er målet om skovrejsning: "Skovarealet skal forøges, så skovlandskaber dækker 20- 25 procent af Danmarks areal i løbet af en trægeneration (80- 100 år). Skovarealet i Danmark er stigende, og er ifølge den seneste opgørelse "Skove og plantager 2014" på 620.500 ha, svarende til 14,4 procent af landets areal. Skovarealet øges bl.a. gennem skovrejsning på private og statslige arealer samt som følge af naturlig tilgroning. I 2014 blev det samlede skovrejsningsareal i perioden 1990 – 2012 opgjort til ca. 69.000 ha. Både den statslige skovrejsning og den private skovrejsning med tilskud har som et væsentligt kriterie at beskytte grundvandet. Den statslige skovrejsning sker altovervejende bynært og har et flersidigt formål, men med stor vægt på rekreation og grundvandsbeskyttelse.</p> <p>Den private skovrejsning med tilskud bliver fremover omlagt således at hovedfokus bliver på skovrejsning, der kan bidrage til at mindske udledningen af kvælstof, og dermed give en forbedret sikring af grundvand samt forbedrede forhold i vandmiljøet.</p> <p>Fremadrettet Planlægningen for og gennemførelsen af genopretning af de vandrelaterede økosystemer frem mod 2030 skal ske i et nært samarbejde med alle interessenter. For vandløbene skal den fornødne genopretning af økosystemerne sikres samtidig med, at en effektiv bortledning af vand både fra land og byer sikres – ikke mindst i lyset af de øgede klimaudfordringer med kraftigere nedbør. Samtidig skal det sikres, at kystvandene og grundvandsmagasinerne beskyttes/genoprettes i balance med de erhvervsmæssige og økonomiske interesser.</p> <p>Danmark skal desuden ved at gennemføre vandområdeplaner leve op til vandrammedirektivets overordnede mål, som er, at alt overfladevand og alt grundvand skal have opnået mindst "god tilstand". Denne opgave skal Danmark løse frem mod udgangen af tredje planperiode i 2027, og løsningen af opgaven kræver ligeledes, at der tilvejebringes løsninger, der både sikrer, at miljømålene nås, og at dette sker under den fornødne hensyntagen til de erhvervsmæssige og økonomiske interesser. De virkemidler, der vælges, skal således sikre, at denne balance opretholdes. Det er fx tilfældet, når der i naturplanperioden 2016-21 er fokus på etablering af sammenhængende naturarealer blandt andet gennem udtagning af landbrugsjord, og der er planlagt et større naturgenopretningsprojekt omkring de store nordjyske åer og med fokus på rigkær og etablering af sammenhængende naturarealer. Store dele af den danske natur er afhængig af rent vand, og derfor vil indsatsen for at efterleve habitatdirektivets krav fx ofte have en positiv effekt på vandmiljøet.</p> <p>Den private skovrejsning med tilskud bliver fremover omlagt således at hovedfokus bliver på skovrejsning, der kan bidrage til at mindske udledningen af kvælstof, og dermed give en forbedret sikring af grundvand samt forbedrede forhold i vandmiljøet.</p>
6.a	By 2030, expand international cooperation and capacity-building support to developing countries in water- and sanitation-related activities and programmes, including water harvesting, desalination, water efficiency, wastewater treatment, recycling and reuse technologies	<p>MFVM – SVANA Med handlingsplan Vandvision 2015 følger en målsætning om, at Danmark i 2025 skal være verdensførende i at levere intelligente, bæredygtige og effektive vandløsninger. Løsningerne skal øge menneskers adgang til rent vand og sanitet, øge vandforbrugende virksomheders konkurrenceevne, fremme effektiv brug af vandressourcer i både husholdninger, industri og landbrug, føre til et renere globalt miljø, sikre befolkningen mod oversvømmelser og stormflod – og derigennem øge eksporten og skabe væsentlige flere jobs i Danmark.</p> <p>Fremadrettet Dansk vandteknologi og løsninger er efterspurgt rundt om i verden, men vandbranchen er først</p>

		<p>for nyligt ved at finde fælles fodslag i en international markedsføring og synliggørelse af danske løsninger og teknologier, Vandvision 2015. Igennem vandteknologiske udviklingsprojekter, eksportfremstød, strategiske sektorsamarbejder (myndighedssamarbejde i samarbejde med vækstrådgivere) og State of Green er Danmark globalt set i fuld gang med at realisere målsætningerne i Vandvision 2015 om fordobling af eksporten (sammenlignet med 2013) og 4.000 nye private jobs inden 2025. Øgede markedsandele skal mindst ske udenfor EU, men der er stor konkurrence, og det kræver en stor og fokuseret indsats. Derfor er innovative løsninger og teknologier båret af forskning samt offentlige og private aktører i stærke partnerskaber med lokale partnere nødvendige. Ligesom der er behov for at se på en øget mobilisering af privat finansiering af fremtidige investeringer på det globale vandmarked.</p> <p>UM Gennem udviklingssamarbejde arbejder Danmark for at sikre adgang til sikkert drikkevand og sanitet, herunder vandeffektivitet og genanvendelse af vand. Støtten ydes gennem såvel bilateral som multilateral bistand. Gennem Danida Business Finance har Danmark siden 1993 finansieret flere vand- og sanitetsprojekter i udviklingslande.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med at støtte vandområdet.</p>
6.b	Support and strengthen the participation of local communities in improving water and sanitation management	<p>MFVM – SVANA I Danmark er der politisk fokus på at støtte og styrke lokalsamfundenes deltagelse i forbedringen af vand- og sanitetsledelse, og regler om inddragelse af offentligheden er indskrevet i en række relevante sektorlove.</p> <p>Eksempelvis inddrages borgere og forsyningsselskaber på spildevandsområdet i at finde løsninger. Alle kommuner skal med høring af borgerne udarbejde en spildevandsplan, som beskriver, hvordan spildevand og regnvand håndteres i kommunen. Efterfølgende udarbejdes spildevandstillæg i alle de anlægsprojekter, der berører borgerne direkte. Samarbejdet skal sikre de bedste og billigste løsninger, samtidig med at der skabes ejerskab og forståelse for de løsninger, der bliver valgt.</p> <p>I relation til drikkevand lancerede den daværende regering i februar 2015 et drikkevandsinitiativ med ni tiltag, der skal styrke beskyttelsen af grundvandet og sikre, at vi bliver bedre til at udnytte og genbruge grundvandsressourcen. Naturstyrelsens Rejsehold om Vandforsyning er ét af de ni initiativer. Naturstyrelsens Rejsehold om Vandforsyning vil i 2015 og 2016 besøge landets kommuner og drøfte alle de spørgsmål, som trænger sig på i forbindelse med grundvand, drikkevand, vandforsyning og vandsektor, og herunder relaterede spørgsmål om klimatilpasning. Rejseholdet deltager også gerne i kommuners ERFamøder eller temamøder fx sammen med forsyninger, vandværker, interesseorganisationer m.fl.</p> <p>Kommuner i Danmark udarbejder vandforsyningsplaner, som fastlægger rammerne for forsyningen af drikkevand til alle borgere i kommunen. En vandforsyningsplan beskriver endvidere den politik og de målsætninger, som kommunerne arbejder efter for, at vandforsyningerne kan udvikle sig i takt med nye udfordringer. Vandforsyningsplanen er således grundlaget for kommunernes forvaltning og administration, vandforsyningernes egen planlægning og borgernes mulighed for at få indblik i kommunens vandforsyning. Udarbejdelse af vandforsyningsplaner bygger på samarbejde, inddragelse og drøftelser med vandråd og almene vandforsyninger, som bidrager med data, beskrivelser og ønsker til fremtidig forsynings planer og strategier.</p>

I Danmark arbejder kommuner og forsyninger intenst med udarbejdelse af ind-satsplaner til beskyttelse af grundvandet. Udarbejdelse af konkrete indsatsplaner foregår i samarbejde og i dialog med borgere, lodsejere, vandråd, landbrug, vandværker og andre interessenter, der i høj grad bliver inddraget ved planlægning og gennemførelser af initiativer og med opfordring til at bidrage i samarbejde for at sikre rent drikkevand.

For at sikre god og sikker drikkevandsforsyning på langt sigt arbejdes der i Danmark med bæredygtig anvendelse og langsigtet beskyttelse af grundvandet. Desuden sker der løbende udbygning af kildepladser udenfor byområderne samt en vedvarende indsats, f.eks. vandeffektivitet og generelt øget bevidsthed blandt borgere og private virksomheder, så drikkevandet udnyttes optimalt. Vandværker, borgere, virksomheder og øvrige interessenter spiller som forbrugere en væsentlig rolle i dette arbejde for at opnå afbalanceret helhedsløsninger.

Også på vandplanområdet sker der både bred høring og inddragelse. I overensstemmelse med vandrammedirektivet udsendes både arbejdsprogram, oversigt over væsentlige vandforvaltningsopgaver og planforslag i offentlig høring. Samtidig tages en række initiativer til at orientere om forslagene ved nedsættelse af interessentfora og orientering på offentlige møder. I forbindelse med naturplanlægningen gennemføres dialog med såvel nationale som lokale foreninger og lodsejere, ligesom planforslagene sendes i offentlig høring.

For at fremme interessentinddragelsen i og lokalt medejerskab til vandområdeplanerne yderligere besluttede regeringen og samtlige partier i Folketinget i 2013, at dele af vandplanlægningen for planperioden 2015-2021 skulle forberedes under inddragelse af kommunerne og 23 nye lokale vandråd. Kommunerne udarbejdede således i samarbejde med vandrådene i løbet af 2014 forslag til et indsatsprogram for fysiske indsatser på vandløbsområdet. De lokale vandråd bestod af repræsentanter for en bred kreds af interessenter, herunder både grønne interessenter og landbrugsinteressenter.

Med regeringens fødevarer- og landbrugspakke vedtaget i december 2015 er det desuden besluttet, at kommunerne under inddragelse af lokale vandråd i perioden 2016-2017 skal foretage en kvalificering af afgrænsningen og udpegnings af vandløb i vandområdeplanerne 2015-21. Desuden er der mulighed for, at de lokale vandråd vil blive inddraget i fastsættelsen af indsatser i vandområdeplaner 2021-27.

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning har herudover besluttet at følge og uddrage erfaringer fra Interregprojektet WaterCoGovernance i Nordsøregionen. Projektet er delvist finansieret af the European Regional Development Fund. I Nordsøregionen har man en fælles udfordring i forhold til at implementere direktiverne på området (vandrammedirektivet, nitratdirektivet, habitatdirektivet mv.) i praktiske, lokale og integrerede outcomes. Projektet skal vise, at direktiverne kan implementeres og i højere grad integreres på lokalt niveau, hvis de relevante interessenter involveres aktivt gennem en bottom up-tilgang i alle dele af implementeringsprocessen. Konkret arbejder projektets syv partnerorganisationer på tværs af de fem deltagerlande (Nederlandene, Sverige, Storbritannien, Tyskland og Danmark) med 14 pilotprojekter, der hver især skal bidrage til at vise, hvordan bottom up-tilgangen kan bidrage med at realisere yderligere sociale, økonomiske og miljømæssige potentialer i implementeringen af direktiverne.

Fremadrettet

I Danmark findes et velfungerende samarbejde mellem Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning,

		<p>KL, DANVA, FVD, erhvervsorganisationer, grønne interesseorganisationer, lokale vandråd m.fl.. Dette samarbejde er der konstant fokus på med henblik på løbende at opnå gode samarbejdsresultater.</p> <p>Frem mod 2030 ønsker interessenterne en endnu højere grad af inddragelse i arbejdet med vandplanlægningen. Blandt de interesseorganisationer, der har haft repræsentanter i de lokale vandråd, er der generelt et ønske om, at vandrådene skal deltage bredt og i endnu højere grad i vandplanlægningen fremover. Det vil sige både i arbejdet med at iværksætte de fastsatte indsatser i vandområdeplaner 2015-21 samt i arbejdet med at fastsætte nye indsatser i vandområdeplaner 2021-27. I modsætning til interessenternes generelt brede interesse i, at vandrådene fremover bør deltage i udmøntningen af alle vandplanindsatser, anbefaler en evaluering af vandrådsprocessen foretaget for Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning alene, at vandrådene inddrages i udmøntning af vandområdeindsatserne og til en hvis grad også i vandløbsindsatserne i vandområdeplaner 2015-21. Rapporten konkluderer endvidere, at forudsætningerne er til stede for med succes at involvere vandrådene i vandløbsindsatsen for vandområdeplaner 2021-27 samt i en eventuel yderligere kvælstof- og fosforindsats, hvor kollektive virkemidler skal anvendes.</p> <p>UM Fremme af menneskerettigheder og at skabe rum for, at berørte interessenter har mulighed for at deltage i relevante politiske processer, der berører dem, er en integreret del af dansk udviklingssamarbejde.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
--	--	---

Goal 7. Ensure access to affordable, reliable, sustainable, and modern energy for all

7.1	By 2030, ensure universal access to affordable, reliable and modern energy services	<p>EFKM: <i>Nationalt:</i> Samtlige danske husstande har adgang til billige, stabile og moderne energiservices.</p> <p><i>Internationalt:</i> Danmark støtter og fremmer adgang til pålidelig, billig og moderne energiforsyning og -services via direkte, bilaterale samarbejde med en række af de voksende udviklingsøkonomier, samt via aktiv deltagelse i multilaterale fora og organisationer, særligt i regi af det Internationale Energi Agentur (IEA), det amerikanske initierede forum for fremme af ren energi, Clean Energy Ministerial (CEM), og det Internationale Agentur for Vedvarende Energi (IRENA). Den danske tilgang i det direkte bilaterale energisamarbejde har særligt fokus på "cost of energy", så løsninger bliver så omkostningseffektive som mulige og dermed til at betale.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Danmark støtter delmålet ved at samarbejde med bl.a. UNEP og Verdensbanken under Sustainable Energy for All (SE4All)-paraplyen. Herudover støttes energi-relaterede projekter i udviklingslande.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
-----	---	---

7.2	By 2030, increase substantially the share of renewable energy in the global energy mix	<p>MFVM – NAER/SVANA Der er i de senere år forsket i, hvordan dansk skovbrugs bidrag til bioenergi kan øges på et bæredygtigt grundlag, bl.a. gennem nye metoder for kulturanlæg ved nyplantning og genplantning af skov. En af flere lovende metoder er træartsblandinger, hvor der på et og samme areal satses både på høj produktion af energitræ på kort sigt og på mere langsigtet produktion af højstammet skov til flere formål. Skovbrugets hugst af energitræ er samtidig øget over de senere år og det samme er anvendelse af træ til energi fra både indenlandsk produktion og fra import.</p> <p>Fremadrettet Der ventes fremadrettet fortsat at være fokus på potentialet for at opretholde eller øge anvendelsen af bæredygtigt produceret energitræ i Danmark såvel fra indenlandsk som udenlandsk produktion. Et nyt nationalt skovprogram, som ventes klar i efteråret 2016, vil udstikke overordnede rammer og sigtelinjer for bæredygtig produktionen af træ i Danmark, herunder træ til energi.</p> <hr/> <p>EFKM <i>Nationalt:</i> Andelen af vedvarende energi i det danske energisystem er støt stigende, og vedvarende energi forventes at dække mere end 40 pct. af det endelige energiforbrug i 2020. Dette svarer til næsten firedobling i forhold til 2000.</p> <p><i>Internationalt:</i> Danmark rådgiver om og fremmer den danske energimodel i direkte, bilaterale samarbejder med en række af de voksende udviklingsøkonomier med stærk fokus på danske spidskompetencer og politikerfaringer vedrørende udbygning af vedvarende energi og integration i energisystemet. Dette understøttes af prioriterede indsatser, inklusiv lederskab og engagement i VE-fokuserede arbejdsgrupper, initiativer og tekniske samarbejdsaftaler, i multilaterale fora og organisationer såsom det Internationale Energi Agentur (IEA), Clean Energy Ministerial (CEM) og det Internationale Agentur for Vedvarende Energi (IRENA).</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang. Regeringen vil endvidere arbejde for, at Danmark i år 2030 skal have mindst 50 pct. af sit energibehov dækket af vedvarende energi.</p> <hr/> <p>UM Danmark støtter delmålet ved at samarbejde med bl.a. UNEP og Verdensbanken under Sustainable Energy for All (SE4All)-paraplyen. Herudover støttes energi-relaterede projekter i udviklingslande. En række projekter, som er finansieret gennem klimapuljen i udviklingsbudgettet, støtter en øgede andel af bæredygtig energi i den globale energimix.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
-----	--	---

7.3	By 2030, double the global rate of improvement in energy efficiency	<p>EFKM <i>Nationalt:</i> Energieffektivitet er en væsentlig del af den danske energipolitik, og der er blevet taget flere omfattende initiativer på dette område. Den forbedrede energieffektivitet er en af de væsentligste grunde til, at det danske energiforbrug har holdt sig mere eller mindre stabilt siden 1990, på trods af at økonomien i samme periode er steget med over 40 pct. Samlet set er den generelle energiintensitet steget med 35 pct. fra 1990-2014.</p> <p><i>Internationalt:</i> Danmark rådgiver og fremmer den Danske Energimodel i direkte, bilaterale samarbejder med en række af de voksende udviklingsøkonomier med et særligt fokus på energieffektivitets forbedringer på tværs af bygningssektoren, industrier og energisektoren. Disse indsatser understøttes af prioriterede indsatser og deltagelse i EE-fokuserede arbejdsgrupper, initiativer og tekniske samarbejdsaftaler i multilaterale fora og organisationer, herunder særligt det Internationale Energi Agentur (IEA) og Clean Energy Ministerial (CEM).</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <hr/> <p>UM Danmark støtter delmålet gennem samarbejde under Sustainable Energy for All (SE4All)-paraplyen, herunder særligt gennem samarbejde med UNEP DTU Partnership og SE4All Energy Efficiency Hub i FN-byen i København. Derudover støtter Danmark en række projekter, som er finansieret gennem klimapuljen i udviklingsbudgettet og som støtter en forbedring af energieffektivitet, bl.a. gennem et forsikringskema i Mexico.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
7.a	By 2030, enhance international cooperation to facilitate access to clean energy research and technology, including renewable energy, energy efficiency and advanced and cleaner fossil-fuel technology, and promote investment in energy infrastructure and clean energy technology	<p>EFKM <i>Internationalt:</i> Danmark støtter og deltager i en række førende internationale organisationers forskningsarbejde vedrørende ren energiteknologi:</p> <p>a) Danmark deltager i en række komitéer og stående arbejdsgrupper under det Internationale Energi Agentur (IEA) relateret til forskning i ren energi og teknologi – først og fremmest i Komiteen for Energiforskning og Teknologi (CERT). Danmark deltager i 19 ud af 39 eksisterende teknologiske samarbejdsprogrammer (TCPs) under IEA, som bl.a. arbejder specifikt med vindteknologi, energieffektivitet og renere motorbrændstoffer.</p> <p>b) Danmark samarbejder i EU-regi med andre EU-lande i ERA-NET forsknings-netværket under Horizon 2020 programmet, samt det strategiske energi- og klimaforsknings-samarbejde (SET-Plan) – både på prioriterede projekter samt i udformningen af det samlede program.</p> <p>c) Danmark samarbejder med de nordiske lande under det nordiske energiforskningsprogram (NEF), hvor forskningsprojekter med fællesnordisk fokus finansieres og implementeres, hvoraf "Nordiske Teknologi Perspektiver" er ét projekt, som årligt giver en status og fremskrivning for energiteknologier og deres ydeevne i forhold til at fremme et langsigtet energisystem baseret på vedvarende energi.</p> <p>d) Under programmet for Energiteknologisk Forskning & Demonstration (EUDP) støttes projekter til fremme af nye energiteknologier. Udenlandske virksomheder og universiteter kan deltage i nogle af disse projekter.</p> <p>e) Under COP21 tilsluttede Danmark sig Mission Innovation initiativet sammen med 20 andre</p>

		<p>lande og private investorer. I medfør af initiativet vil de deltagende lande, herunder Danmark, søge at fordoble forskningsindsatsen i ren energi i 2020.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
		<p>UM Den danske støtte til SE4All faciliterer øget internationalt samarbejde, særligt gennem støtten til UNEP-DTU Partnership og Climate Technology and Centre and Network (CTCN), som har fokus på teknologitransfer.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
7.b	By 2030, expand infrastructure and upgrade technology for supplying modern and sustainable energy services for all in developing countries, in particular least developed countries, small island developing States and landlocked developing countries, in accordance with their respective programmes of support	<p>UM Danmark har lanceret den danske klimainvesteringsfond (DCIF) med et mål om at mobilisere kapital fra den private sektor for klimarelaterede projekter i udviklingslande. Dansk udviklingssamarbejde fokuserer på at behovet for adgang til moderne energikilder for alle, vedvarende energi og energieffektivitet. Adgang til moderne energikilder er en forudsætning for miljømæssige, økonomiske og sociale forbedringer i udviklingslandene. Øget energieffektivitet og vedvarende energi er samtidig vigtige for at sikre en fremtidig, global og bæredygtig energiforsyning. Danmark yder rentefrie lån til infrastrukturprojekter i udviklingslande gennem Danida Business Finance.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>

Goal 8. Promote sustained, inclusive and sustainable economic growth, full and productive employment and decent work for all

8.1	Sustain per capita economic growth in accordance with national circumstances and, in particular, at least 7 per cent gross domestic product growth per annum in the least developed countries	<p>UM Bæredygtig vækst og privatsektorudvikling er en prioritet i dansk udviklingssamarbejde og udmøntes bl.a. igennem vækstprogrammer, Danida erhvervsinstrumenterne, Myndighedssamarbejdet, IFU og multilaterale indsatser.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
		<p>EM Se 8.2</p>
8.2	Achieve higher levels of economic productivity through diversification, technological upgrading and innovation, including through a focus on high-value added and labour-intensive sectors	<p>EM Som første skridt har regeringen præsenteret en strategi for <i>Vækst og udvikling i hele Danmark</i>, som vil skabe bedre muligheder for udvikling i alle dele af landet. Strategien indeholder mere end 100 initiativer, som vil skabe muligheder for vækst og udvikling i hele landet og bidrage til at gøre det nemmere at bo og arbejde i alle dele af Danmark.</p> <p>Det andet skridt er at sikre, at Danmark bliver ved at være et land i vækst. Danmarks erhvervs- og vækstpolitik skal have øje for de særlige udfordringer, der lige nu retter sig mod den danske private sektor, samt have øje for mere langsigtede globale trends, såsom nye teknologier, digitalisering og en ny global økonomi.</p> <p>Fremadrettet</p>

		<p>Der vil blive udviklet en lang række initiativer, som skal forbedre vækstpotentialet frem mod 2025.</p> <p>I forhold til den nye globale økonomi er Danmark i færd med at etablere vækst-teams på de områder, hvor danske virksomheder er internationalt konkurrencedygtige. Disse vækst-teams er en slags offentligt-private partnerskaber med virksomheder, forskere, embedsmænd i den offentlige sektor og andre interessenter, som skal forbedre vilkårene for vækst og erhvervsudvikling. Erhvervsministeriet er i øjeblikket i gang med at etablere vækst-teams for Life Science og Det Blå Danmark. Andre vækst-teams skal etableres i løbet af de næste tre år, herunder grønne teknologier og energieffektive løsninger.</p>
8.3	Promote development-oriented policies that support productive activities, decent job creation, entrepreneurship, creativity and innovation, and encourage the formalization and growth of micro-, small- and medium-sized enterprises, including through access to financial services	<p>EM Danmark har et omfattende program til støtte af iværksætter, kreativitet og innovation. Væksthusene tilbyder vejledning til både nyopstartede virksomheder og virksomheder med ambitioner om vækst, og Vækstfonden tilbyder finansielle løsninger. Endvidere tilbyder Innovationsfonden løsninger til støtte for innovation.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Danmark støtter erhvervslivets rammebetingelser i udviklingslande gennem en række tiltag, herunder vækstprogrammer, myndighedssamarbejde og Danida erhvervsinstrumenter.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
8.4	Improve progressively, through 2030, global resource efficiency in consumption and production and endeavour to decouple economic growth from environmental degradation, in accordance with the 10-Year Framework of Programmes on Sustainable Consumption and Production, with developed countries taking the lead	<p>MFVM – MST Danmark er et foregangsland, når det gælder afkobling af økonomisk vækst fra ressourceforbrug og miljøbelastning. Danmark har i gennem de sidste 25 år afkoblet en række miljøparametre fra den økonomiske vækst. For luftemissioner er der især for SOx og Nox sket en meget betydelig afkobling fra BNP og et stort absolut fald i emissioner. Dette er også tilfældet for vandindvinding, bruttoenergi-forbrug, drivhusgasemissioner og materialeanvendelse (DMC), men med mindre fald i de absolutte mængder. Dog er det først i kølvandet på den seneste økonomiske krise, at affaldsproduktionen er blevet afkoblet fra BNP.</p> <p>Danmark har to gældende nationale strategier, der adresserer ressourceeffektivitet: Danmark uden affald I (affaldshåndteringsplanen) og Danmark uden affald II (affaldsforebyggelsesplanen) – se delmål 12.5 for en mere udførlig beskrivelse af disse.</p> <p>Danmark deltager i forskellige arbejdsgrupper i EU regi vedrørende ressourceeffektivitet. Ligeledes deltager Danmark i Circular Economy 100 initiativet under Ellen MacArthur Foundation (Danmark er repræsenteret ved MST og ERST). Danmark deltager i FN's 10 årige rammeprogram for bæredygtig forbrug og produktion (10 YFP) og er engageret i 10 YFP programmet om bæredygtige indkøb (10YFP SPP). Danmark har tidligere deltaget i FN's internationale ressourcepanel.</p> <p>Endelig er Danmark vært for 3GF topmødet, som har til mål at fremme grøn vækst.</p> <p>Fremadrettet/Udfordringer Ressourceeffektiviteten er i Danmark forbedret med 22 % i perioden 2000-2014 . Ud fra foreløbige tal forventes at ressourceeffektivitet i Danmark fortsat at forøges med i</p>

		<p>størrelsesordenen 15 % i perioden 2014-2030. Danmark har allerede afkoblet økonomisk vækst fra miljøpåvirkninger på en række områder herunder energiforbrug, vandforbrug, materialeforbrug, luftforurening mm., og det forventes at denne afkobling vil fortsætte.</p> <p>Udfordringen er at Danmark som et velstående land har et stort forbrug af ressourcer per indbygger og også en stor generering af husholdningsaffald. Det er derfor en udfordring at mindske ressourceforbrug og affaldsmængden i fremtiden. Endvidere er det en udfordring at fastholde afkoblingen af affaldsmængder og bruttonationalprodukt i økonomiske opgangstider. Derfor vil det kræve et fortsat fokus at sikre en fortsat stigende ressourceeffektivitet.</p> <p>UM Den danske regering har etableret Global Green Growth Forum (3GF) i 2011. 3GF topmødet samler stats- og regeringsledere, ministre, erhvervsledere og civilsamfundsledere fra hele verden mhp. at lancere skalerbare og globale partnerskaber, som kan fremme grøn vækst. En række ministerier, herunder Udenrigsministeriet, Miljø- og Fødevareministeriet, Energi-, Forsynings og Klimaministeriet, Erhvervs- og Vækstministeriet og Statsministeriet deltager aktivt i 3GF.</p> <p>Bæredygtigt forbrug og produktion fremmes også gennem bl.a. myndighedssamarbejde.</p> <p>Fremadrettet Der arbejdes på en videreudvikling af konceptet for 3GF.</p>
8.5	By 2030, achieve full and productive employment and decent work for all women and men, including for young people and persons with disabilities, and equal pay for work of equal value	<p>BM Danmark er godt på vej med målet om at opnå fuld beskæftigelse. Beskæftigelsen er relativt høj og ledigheden lav i forhold til andre lande.</p> <p>Hovedfokus i den danske aktive arbejdsmarkedspolitik er, at bidrage til et velfungerende og fleksibelt arbejdsmarked. Den aktive arbejdsmarkedspolitik skal understøtte lediges muligheder for at finde varig beskæftigelse hurtigst muligt, assistere virksomheder i at finde relevant arbejdskraft og støtte personer med særlige behov til at bevare tilknytningen til arbejdsmarked. Dette sker i samarbejde med kommuner og a-kasser.</p> <p>Kommunerne har hovedansvaret for indsatsen overfor de ledige, i samarbejde med a-kasserne for de forsikrede lediges vedkommende. Kommunerne har også et væsentligt finansielt incitament til at sikre beskæftigelse til de ledige.</p> <p>Ambitionen om et fleksibelt og velfungerende arbejdsmarked understøttes af de reformer der er lavet på Beskæftigelsesministeriets ressort de senere år.</p> <p>Målet med Beskæftigelsesreformen fra 2014 var således at sikre de forsikrede ledige varig beskæftigelse hurtigst muligt. Dette opnås ved en tidlig og individuel indsats, understøttet af muligheder for et reelt uddannelsesløft til dem, som havde mest behov, en mere virksomhedsrettet indsats og styrket virksomhedsservice.</p> <p>De seneste års reformer (Reform af førtidspension- og fleksjob (2012), Kontanthjælpsreform (2013), Sygedagpengereform (2014) og beskæftigelsesreformen (2014) understøtter ligeledes alle delmålet og kan fungere som en baseline for den danske indsats.</p>

		<p>Fremadrettet Implementeringen af alle reformer monitoreres. På denne måde følges der op på, om intentionerne og initiativerne i reformerne eksekveres, samt hvorvidt reformerne understøtter ministeriets ambitioner for arbejdsmarkedet.</p>
8.6	By 2020, substantially reduce the proportion of youth not in employment, education or training	<p>BM Der er stor politisk fokus på at nedbringe ungeledigheden ved hjælp af en tidlig og individuel indsats, hvilket understøttes af den seneste reform af kontanthjælpssystemet (2013).</p> <p>Med kontanthjælpsreformen skal alle unge have første samtale i jobcentret senest en uge efter henvendelsen om hjælp, og indsatsen skal for unge uden en uddannelse igangsættes senest indenfor 1 måned. Det er et krav, at indsatsen skal tage udgangspunkt i den enkeltes ressourcer og behov.</p> <p>EU-beskæftigelsesministrene vedtog i februar 2013 den europæiske ungegaranti. Den europæiske ungegaranti skal sikre, at unge under 25 år modtager et tilbud af god kvalitet om beskæftigelse, fortsat uddannelse, en læreplads eller en praktikplads inden for fire måneder efter at være blevet ledig eller at have forladt en formel uddannelse. Danmark efterlever denne garanti.</p> <p>Implementeringen af ungegarantien i Danmark foregår i et samarbejde mellem jobcentre, kommuner, Ungdommens Uddannelsesvejledning, uddannelsesinstitutioner, virksomheder, a-kasser og arbejdsmarkedets parter mv</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang. Udviklingen monitoreres løbende.</p> <p>UM Danmark har en særlig fokus på unge i den nye udviklingspolitiske og humanitære strategi. Derudover adresserer Danmark mangel på arbejdspladser, også til unge, gennem indsatserne for bæredygtig vækst og privatsektorudvikling, bl.a. Danida erhvervsinstrumenterne, IFU og multilaterale indsatser.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
8.7	Take immediate and effective measures to eradicate forced labour, end modern slavery and human trafficking and secure the prohibition and elimination of the worst forms of child labour, including recruitment and use of child soldiers, and by 2025 end child labour in all its forms	<p>JM Menneskehandel, herunder menneskehandel med henblik på tvangsarbejde, slaveri og slaverilignende forhold, er kriminaliseret i straffelovens § 262 a. Danmark har endvidere tiltrådt flere internationale konventioner om bekæmpelse af menneskehandel og tvangsarbejde, herunder Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel og FN-protokollen om forebyggelse, bekæmpelse og retsforfølgning af menneskehandel, særlig handel med kvinder og børn, til supplerende af FN's konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet.</p> <p>Den samlede danske indsats mod menneskehandel er koordineret i handlingsplanen til bekæmpelse af menneskehandel, der er forankret under ministeren for ligestilling og beskrevet under pkt. 5.2.</p> <p>Indsatsen mod menneskehandel er lokalt forankret i politikredsene, hvor der er udpeget særlige ressourcepersoner. Ressourcepersonerne deltager en gang årligt i en træningsdag med henblik på at udveksle viden om nye tendenser og bedste praksis, og som sådan holde den samlede viden relevant og aktuel. Indsatsen mod menneskehandel indgår som en del af undervisningen af</p>

		<p>eleverne på Politiskolen med henblik på at sikre, at de opnår det fornødne kendskab til og forståelse for, hvad menneskehandel er.</p> <p>Derudover tilbyder Rigspolitiet uddannelse på ad hoc-basis til andre myndigheder såsom SKAT, Arbejdstilsynet og Udlændingestyrelsen. Uddannelsen tilbydes f.eks. når der ses nye tendenser og er behov for en fælles indsats inden for menneskehandelsområdet.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
8.8	Protect labour rights and promote safe and secure working environments for all workers, including migrant workers, in particular women migrants, and those in precarious employment	<p>BM Den danske arbejdsmiljølovgivning dækker alle former for arbejde og alle arbejdstagere.</p> <p>Et flertal blandt de politiske partier i Folketinget har indgået en aftale om strategien på arbejdsmiljøområdet. Målet med den danske strategi er at sikre sunde og sikre arbejdspladser for alle har ret til et godt arbejdsmiljø. Strategien bygger på en omfattende dokumentation og overvågning af arbejdsmiljøforholdene i Danmark fra 2005-2011. I strategien sættes ambitiøse reduktionsmål for tre prioriterede arbejdsmiljøproblemer frem til 2020: alvorlige arbejdsulykker skal reduceres med 25 %, psykisk overbelastning skal reduceres med 20 % og muskelskelet overbelastninger skal reduceres med 20 %.</p> <p>Målene i strategien vil søges opnået ved initiativer både fra arbejdsmarkedets parter og ved en række initiativer fra Arbejdstilsynet for eksempel ved flere risikobaserede tilsyn, målrettede vejledninger, ved at styrke samarbejdet mellem arbejdsgivere og arbejdstagere på arbejdspladserne, indføre differentierede straffe og højere bøder for alvorlige overtrædelser. Alle initiativer bliver systematisk evaluerede og midtvejsevalueringen i 2015 viste et fald i antallet af alvorlige ulykker og muskelskelet overbelastninger og et mindre fald i psykiske overbelastninger</p> <p>Det igangværende arbejde med strategien sker i tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter i Arbejdsmiljørådet.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte og udvikle arbejdet med arbejdsmiljøstrategien, og vil i forbindelse med samarbejdet om arbejdsmiljø såvel i det nordiske regi som i EU, på baggrund af de danske erfaringer, fortsat tage aktiv del i arbejdet med at opnå det bedst mulige arbejdsmiljøniveau også i Norden og i EU.</p>
8.9	By 2030, devise and implement policies to promote sustainable tourism that creates jobs and promotes local culture and products	<p>EM Danmark (samt andre nordiske lande) er ikke medlem af FN's turistorganisation UNWTO.</p> <p>Organisering af dansk turisme er fastlagt ved Lov om dansk turisme. Den offentlige turismefremmeindsats koordineres af Det Nationale Turismeforum. I september 2016 offentliggjorde en nationalt strategi for dansk turisme, der er baseret på arbejdet i Det Nationale Turismeforum.</p> <p>Bæredygtighedshensyn varetages derudover generelt i den almindelige lovgivning herunder i forhold til miljø- og naturhensyn samt arbejdstagerrettigheder mv.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
8.10	Strengthen the capacity of domestic financial institutions to	EM

	<p>encourage and expand access to banking, insurance and financial services for all</p>	<p>Danmark har overordnet set et velfungerende finansielt system, der giver adgang til finansiering for virksomheder og husholdninger. Siden finanskrisen i 2008 er der gennemført en lang række reformer med henblik på at sikre et stabilt og effektivt finansielt system, der skal danne grundlag for stabil langsigtet økonomisk vækst. Disse initiativer udgør for langt hovedparten implementering af EU-regulering, herunder kapitalkravsregler (CRDIV/CRR) og afviklingsreglerne (BRRD). Arbejdet med risikoreduktion i den finansielle sektor forventes at fortsætte de kommende år, bl.a. med en revision af kapitalkravsreglerne. Danmark støtter dette arbejdet i det omfang, at der er et klart rationale for og merværdi i yderligere tiltag, samt at der tages højde for velfungerende nationale modeller, herunder danske realkredit. Endvidere forventes arbejdet med etableringen af en europæisk kapitalmarkedsunion (CMU), der skal sikre bedre finansieringsmuligheder særligt for SMV'er, at fortsætte i de kommende år. Regeringen støtter dette arbejde og vil løbende tage stilling til de konkrete forslag fra EU-Kommissionen.</p> <p>Mere konkret har Danmark netop implementeret PAD-direktivet (payment account directive) der sikrer, at alle har adgang til en bankkonto med en række funktioner til en rimelig pris.</p> <p>På forsikringsområdet er der meget fokus på at undgå eksklusion af kunder, således at det sikres, at alle har adgang til en forsikring.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
8.a	<p>Increase Aid for Trade support for developing countries, in particular least developed countries, including through the Enhanced Integrated Framework for Trade-related Technical Assistance to Least Developed Countries</p>	<p>UM <i>Aid for Trade</i> støtter udviklingslande i at udnytte handelsmuligheder og markedsadgang for at opnå bedre integration i den globale økonomi. I samarbejde med partnere, støtter Danmark <i>Aid for Trade</i>-aktiviteter gennem bilaterale og multilaterale kanaler, som fokuserer på bl.a. rådgivning og kapacitetsopbygning, med omkring 160 mio. euro (seneste tilsagn i 2013). Derudover har Danmark støttet <i>Enhanced Integrated Framework</i> med 4 million euro.</p>
8.b	<p>By 2020, develop and operationalize a global strategy for youth employment and implement the Global Jobs Pact of the International Labour Organization</p>	<p>BM Der er i Danmark allerede implementeret strategier og lovgivning for at understøtte beskæftigelse blandt unge.</p> <p>Der er stor politisk fokus på at nedbringe ungeledigheden ved hjælp af en tidlig og individuel indsats, hvilket understøttes af den seneste reform af kontanthjælpssystemet (2013).</p> <p>Med kontanthjælpsreformen skal alle unge have første samtale i jobcentret senest en uge efter henvendelsen om hjælp, og indsatsen skal for unge uden en uddannelse igangsættes senest indenfor 1 måned. Det er et krav, at indsatsen skal tage udgangspunkt i den enkeltes ressourcer og behov.</p> <p>EU-beskæftigelsesministrene vedtog i februar 2013 den europæiske ungegaranti. Den europæiske ungegaranti skal sikre, at unge under 25 år modtager et tilbud af god kvalitet om beskæftigelse, fortsat uddannelse, en læreplads eller en praktikplads inden for fire måneder efter at være blevet</p>

		<p>ledig eller at have forladt en formel uddannelse.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
<p>Goal 9. Build resilient infrastructure, promote inclusive and sustainable industrialization and foster innovation</p>		
9.1	<p>Develop quality, reliable, sustainable and resilient infrastructure, including regional and transborder infrastructure, to support economic development and human well-being, with a focus on affordable and equitable access for all</p>	<p>TRM Svar eftersendes.</p> <p>UM Danmark støtter opbygning af udviklingsrelevant og bæredygtig infrastruktur i udviklingslande gennem en række tiltag herunder Danida erhvervsinstrumenter (Danida Business Finance), IFU administrerede investeringsfonde og multilaterale indsatser (Den Asiatiske Infrastruktur Investeringsbank m.fl.)</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
9.2	<p>Promote inclusive and sustainable industrialization and, by 2030, significantly raise industry's share of employment and gross domestic product, in line with national circumstances, and double its share in least developed countries</p>	<p>EM Danmarks erhvervs- og vækstpolitik skal fokusere både på de specifikke udfordringer, som dansk erhvervsliv står over for lige nu, men også på mere langsigtede globale trends, såsom nye teknologier, digitalisering og en ny global økonomi.</p> <p>Fremadrettet Der vil blive udviklet en lang række initiativer, som skal forbedre vækstpotentiallet frem mod 2025. Der vil også blive etableret vækst-teams, i første omgang inden for områderne Det blå Danmark og Life Science.</p> <p>I maj 2014 lancerede regeringen en strategi, som skal styrke vilkårene for produktion i Danmark. Strategien peger, blandt andre emner, på ressourceeffektivitet som et middel til at styrke konkurrencen for virksomhederne.</p> <p>I 2016 har regeringen haft særligt fokus på digitalisering og automatisering (Industrialisering 4.0) som middel til at styrke produktivitet og konkurrenceevne hos virksomhederne og har etableret et digitalt vækst-panel. Digitalisering og automatisering kan bidrage til en mere ressourceeffektiv produktion.</p> <p>Det er ikke et mål i den danske strategi at øge beskæftigelsen i industrien eller BNP særligt i fremstillingsindustrien, fordi produktion også fører til beskæftigelse inden for andre sektorer af økonomien.</p>
9.3	<p>Increase the access of small-scale industrial and other enterprises, in particular in developing countries, to financial services, including affordable credit, and their integration into value chains and markets</p>	<p>UM Gennem vækstprogrammer, IFU og DANIDA erhvervsinstrumenter bidrager Danmark til at mikro, små og mellemstore virksomheder i udviklingslande får bedre adgang til finansiel service og relevante markeder.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
9.4	<p>By 2030, upgrade infrastructure and retrofit industries to make them sustainable, with increased resource-use</p>	<p>MFVM – MST Regeringens initiativ "Partnering with Denmark" kan være en ramme for at øge</p>

<p>efficiency and greater adoption of clean and environmentally sound technologies and industrial processes, with all countries taking action in accordance with their respective capabilities</p>	<p>ressourceeffektivitet og indføre renere teknologi i partnerlandene. Her indgår en række sektorministerier i et myndighedssamarbejde med et partnerland og særligt Miljø- og Fødevareministeriet har mange samarbejdslande med formålet at fremme en grøn udvikling, og herunder grøn produktion, med vækst og velfærd.</p> <p>MUDP programmet, der er forankret i Miljøstyrelsen og Styrelsen for vand og naturforvaltning under Miljø- og Fødevareministeriet giver også tilskud til projekter i udlandet med formålet at udvikle, teste og demonstrere ny miljøteknologi, herunder grøn produktion, der netop skal være med til at nå miljøpolitiske mål mere effektivt og skabe vækst. Programmet blev etableret i 2007 og har siden da støttet godt 400 udviklings- og demonstrations-projekter inden for områderne vand og klimatilpasning, luft og støj, affald og cirkulær økonomi samt kemikalier. Programmet er gennemført i tæt samspil med miljøpolitikken f.eks. IMO's miljøregulering af skibsfartens luftforurening og udledning af ballastvand, omstillingen af affaldssektoren til øget genanvendelse, energi- og ressourceeffektivisering af spildevandsrensningen, reduktion af vandspild og udfasning af problematiske kemikalier. Foruden bedre løsninger til miljø-indsatsen er formålet med indsatsen at skabe vækst og beskæftigelse inden for den grønne sektor, primært ved at styrke danske virksomheders konkurrenceevne. Danske virksomheders eksport af grønne varer og tjenester udgør i dag mellem 8 og 11 % af den samlede danske eksport – alt efter hvordan man opgør eksporten.</p> <p>EU mål er spredt under en række i EU's 2020 strategi om innovation og renere produktion, fra Ecoinnovation Action Plan til Ressource efficiency roadmap og til IE direktivets krav. Herved opnås, at miljøbeskyttelsen hviler både på hvad naturen kan tåle, som udtrykt i Habitatdirektivet og i de Nationale emissionslofter (NEC) og på hvilken miljøbeskyttelse, man kan opnå ved at bruge bedste tilgængelige teknikker (BAT), som det beskrives i BAT-Referencedokumenterne (BREF) under Industrielle emissioner direktivet (IED). Danmark har styrket sin BREF-indsats og deltager aktivt i det tekniske arbejde. Danske virksomheder ser fordele i, at EU's miljøkrav til industrien bliver mere ensartede, så muligheden for at miljøhensyn kan blive en positiv konkurrenceparameter øges.</p> <p>Fremadrettet</p> <p>Danmark er allerede godt på vej og har en af de mest udviklede miljøteknologis-sektorer i verden. DK (både myndigheder og virksomheder) bidrager aktivt og målrettet i EU's arbejde med ressourceeffektive og miljøvenlige teknologistandarder (BREF) og med indarbejdelsen af dem i de nationale regler.</p> <p>En udfordring for virksomheder, der konkurrerer på verdensmarkedet udenfor EU, kan være skævhed i forhold til de miljøkrav, der gælder udenfor EU. Myndigheder udenfor EU viser dog interesse for EU's BREF-dokumenter, og flere lande oversætter dem også til egne sprog. EU bør om muligt støtte miljøindsatsen også udenfor EU.</p> <p>Endelig støtter Danmark op om liberalisering af handel med grønne varer - Environmental Goods Agreement (EGA) i regi af WTO. Danmark er lille marked og danske virksomheders mulighed for at finansiere udvikling af nye miljøteknologier afhænger af i høj grad af at løsningerne også kan eksporteres.</p> <p>EM</p> <p>Danmark har etableret en taskforce for ressourceeffektivitet, som skal arbejde med lovgivningsmæssige reformer for at fremme ressourceeffektiviteten i erhvervslivet. Taskforcen foretager analyser af eksisterende lovgivningsmæssige barrierer på alle niveauer sammen med de ansvarlige myndigheder og udvikler forslag til forbedret regulering. Desuden har Danmark en række finansieringsordninger for både forskning i og optag af bæredygtige teknologier, herunder</p>
--	---

		<p>f.eks. Danmarks Grønne Investeringsfond.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang. Den Grønne Investeringsfond vil fortsætte med at eksistere.</p> <p>UM Danmark bidrager til at udvikle bæredygtig infrastruktur og industrier i udviklingslande gennem vækstprogrammer, Danida erhvervsinstrumenter, IFU og multilaterale indsatser.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
9.5	Enhance scientific research, upgrade the technological capabilities of industrial sectors in all countries, in particular developing countries, including, by 2030, encouraging innovation and substantially increasing the number of research and development workers per 1 million people and public and private research and development spending	<p>UFM Danmark har et mål om at investere mindst 1 pct. af BNP i offentlig finansieret forskning, hvilket blev opfyldt i 2015. Danmark har bilaterale forskningssamarbejder med en række udviklingslande. Innovationsfonden varetager den konkrete udmøntning af bilateralt forskningssamarbejde.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Danmark støtter indsatser der styrker forskningskapaciteten i udviklingslande gennem programmet for udviklingsforskning samt under forskellige bilaterale (Climate Innovation Centres mv) og multilaterale indsatser.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
9.a	Facilitate sustainable and resilient infrastructure development in developing countries through enhanced financial, technological and technical support to African countries, least developed countries, landlocked developing countries and small island developing States	<p>UM Se under pkt. 9.1</p>
9.b	Support domestic technology development, research and innovation in developing countries, including by ensuring a conducive policy environment for, inter alia, industrial diversification and value addition to commodities	<p>UM Se under pkt. 9.5</p>
9.c	Significantly increase access to information and communications technology and strive to provide universal and affordable access to the Internet in least developed countries by 2020	<p>UM Se under pkt. 9.</p>
Goal 10. Reduce inequality within and among countries		
10.1	By 2030, progressively achieve and sustain income growth of the bottom 40 per cent of the population at a rate higher than the national average	<p>SKM/BSM Det progressive skattesystem, systemet med overførselsindkomster og de universelle offentlige services, herunder fri og lige adgang til uddannelse og sundhed, medfører, at der sker en betydelig omfordeling af de økonomiske ressourcer i Danmark, hvilket igen har ført til stor lighed. I en international sammenligning er Danmark et land med små indkomstforskelle og har samtidig</p>

		<p>en stærk social sammenhængskraft. Fokus er rettet mod at sikre lige muligheder for alle med den prioritet, at de økonomiske incitament er rettet mod at være i job eller uddannelse fremfor at modtage overførselsindkomster.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte denne tilgang.</p>
10.2	By 2030, empower and promote the social, economic and political inclusion of all, irrespective of age, sex, disability, race, ethnicity, origin, religion or economic or other status	<p>BSM Der henvises til teksten vedr. delmål 1.2.</p> <p>SKM Der henvises til teksten vedr. delmål 10.1.</p>
10.3	Ensure equal opportunity and reduce inequalities of outcome, including by eliminating discriminatory laws, policies and practices and promoting appropriate legislation, policies and action in this regard	<p>BSM I Danmark måles oplevet diskrimination hvert andet år. Første måling var i 2013, og seneste måling blev foretaget i 2015. Ved begge målinger er et repræsentativt udsnit af befolkningen i alderen 16-64 år blevet spurgt indtil om de føler, at de bliver forskelsbehandlet på baggrund af forskellige diskriminationsgrunde (alder, køn, etnicitet, funktionsnedsættelse, handicap eller sygdom, religion seksuelle orientering udseende, din højde eller din vægt, samlevers/børns/forældres handicap eller sygdom). I 2015 blev respondenterne også spurgt, om de inden for det seneste år havde oplevet, at de pga. deres handicap eller helbred er blevet nægtet adgang til steder, har fået afslag på en ansøgning om job, praktik eller læreplads, og/eller oplevet at få dårlig service eller betjening.</p> <p>Fremadrettet Der vil også fremover løbende blive foretaget målinger af oplevet diskrimination. Næste måling ventes iværksat inden udgangen af 2016.</p>
10.4	Adopt policies, especially fiscal, wage and social protection policies, and progressively achieve greater equality	<p>SKM Der henvises til teksten vedr. delmål 10.1.</p> <p>BM Kontanthjælpssystemet udgør det underste økonomiske sikkerhedsnet i Danmark. Kontanthjælpen har til formål at sikre et midlertidigt forsørgelsesgrundlag til personer, der ikke kan forsørge sig selv eller af sin ægtefælle. Kontanthjælpsmodtagere skal have afklaret deres arbejdsevne med henblik på - via en aktiv og beskæftigelsesrettet hjælp og indsats - at komme tilbage på arbejdsmarkedet hurtigst muligt. For personer, som ud fra en konkret og individuel vurdering, ikke anses for at kunne komme i beskæftigelse på grund af fx varig nedsat arbejdsevne, skal kommunen tage stilling til, om borgeren eksempelvis skal tilbydes et ressourceforløb.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte denne tilgang.</p> <p>FM Regeringen fører en sund og ansvarlig økonomisk politik, der understøtter vækst og velstand.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte denne tilgang.</p>

10.5	Improve the regulation and monitoring of global financial markets and institutions and strengthen the implementation of such regulations	<p>EM Siden finanskrisen i 2008 er der gennemført en lang række reformer med henblik på at sikre et stabilt og effektivt finansielt system, der skal danne grundlag for stabil langsigtet økonomisk vækst. Disse initiativer udgør for langt hovedparten implementering af EU-regulering, herunder kapitalkravsregler (CRDIV/CRR) og afviklingsreglerne (BRRD). Arbejdet med risikoreduktion i den finansielle sektor forventes at fortsætte de kommende år, herunder med en revision af kapitalkravsreglerne, der bl.a. skal implementere de globale Basel-standarder i EU. Danmark støtter dette arbejdet i det omfang, der er et klart rationale for og merværdi i yderligere tiltag, samt at der tages højde for velfungerende nationale modeller, herunder danske realkredit.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
10.6	Ensure enhanced representation and voice for developing countries in decision-making in global international economic and financial institutions in order to deliver more effective, credible, accountable and legitimate institutions	<p>UM Danmark arbejder, jf. den udviklingspolitiske og humanitære strategi fra 2017, for at sikre indflydelse og ansvarliggørelse ved, at udviklingslandene i højere grad bliver repræsenteret i internationale organisationer.</p> <p>Danmark arbejder for beskyttelse af de fattigste og de mindste lande i de internationale finansieringsinstitutioner/multilaterale udviklingsbanker, bl.a. i forbindelse med reform af stemmevægte ("voice reform") i Verdensbanken.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>FM Danmark støtter, at vækstøkonomier og udviklingslandes stemme og repræsentation i Den Internationale Valutafond (IMF) løbende tilpasses, så den afspejler landenes position i verdensøkonomien.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
10.7	Facilitate orderly, safe, regular and responsible migration and mobility of people, including through the implementation of planned and well-managed migration policies	<p>UIM Danmark støtter EU's migrationsdagsorden, herunder særligt fremme af "well-managed" migration, effektive tilbagesendelser, styrkelse af kontrol med de ydre grænser og bekæmpelse af ulovlig indvandring.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
10.a	Implement the principle of special and differential treatment for developing countries, in particular least developed countries, in accordance with World Trade Organization agreements	<p>UM Danmarks varetager sin handelspolitik gennem EU. EU giver særlig god markedsadgang til de mindst udviklede lande (LDC'er). LDC'er har told- og kvotafri adgang til EU's markeder for alle varer med undtagelse af våben (EBA). Mellemindkomstlande i den nedre del af kategorien har adgang gennem det graduerede system, GSP, som giver mere eller mindre markedsadgang afhængig af et lands udviklingsmæssige status. GSP-systemet giver denne gruppe ganske betydelige reduktioner i tolden fsva. mindst 66 procent af de samlede toldlinjer. Dertil kommer EU's økonomiske partnerskabsaftaler med AVS-landene – EPA'erne. Danmark arbejder for udviklingsvenlige og WTO-kompatible EPA'er samt for, at EU fortsat søger at fremme princippet om <i>special and differential treatment</i> med fokus på, at princippet skal komme LDC'erne til gode.</p> <p>Fremadrettet</p>

10.b	Encourage official development assistance and financial flows, including foreign direct investment, to States where the need is greatest, in particular least developed countries, African countries, small island developing States and landlocked developing countries, in accordance with their national plans and programmes	<p>Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Danmark lever op til FN's målsætning om at give mindst 0,20 procent af BNP i udviklingsbistand til de mindst udviklede lande (LDCs). Danmark opfordrer andre lande til også at leve op til denne målsætning. På internationalt niveau yder Danmark et stærkt bidrag til fattigdomsbekæmpelse ved, som et af de få lande, at leve op til FN's målsætning om at yde 0,7 procent af BNP i udviklingsbistand (siden 1978).</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
10.c	By 2030, reduce to less than 3 per cent the transaction costs of migrant remittances and eliminate remittance corridors with costs higher than 5 per cent	<p>EM Danmark har overordnet set et velfungerende betalingssystem, der giver adgang til at gennemføre betalinger og pengeoverførsler både i Danmark og internationalt. Der er i løbet af de sidste 10 år gennemført en række initiativer, som sigter på at øge konkurrence og styrke forbrugerbeskyttelsen på betalingstjenestemarkedet, herunder muligheden for at foretage pengeoverførsler. Disse initiativer udgør for langt hovedparten implementering af EU-regulering, særligt betalingstjenestedirektivet (PSD). Med implementeringen af betalingstjenestedirektivet er forbrugerbeskyttelsen og konkurrencen på markedet for pengeoverførsler blevet styrket væsentligt, hvilket forventes at have medført lavere priser på pengeoverførsler. Med det reviderede betalingstjenestedirektiv (PSD2) forventes konkurrencen og innovationen yderligere styrket i de kommende år.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte en tilgang, der søger at sænke priserne gennem øget konkurrence på betalingsmarkedet.</p>

Goal 11. Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable

11.1	By 2030, ensure access for all to adequate, safe and affordable housing and basic services and upgrade slums	<p>TRM Almene boliger skaber gode, sunde boligforhold til en rimelig husleje for personer, som har vanskeligt ved at skaffe sig en bolig på boligmarkedet. Adgangen til ledige boliger sker via et ventelistesystem, så alle har lige adgang til boligerne. Dog har kommunen mulighed for at anvise op til hver fjerde ledige bolig til personer med påtrængende boligbehov. Det er kommunalbestyrelserne, som vurderer behovet for almene boliger i kommunen. Staten yder finansiel støtte til etablering af almene boliger og nedbringelse af huslejen. Almene boliger udgør over 20 pct. af boligmarkedet i Danmark, hvilket giver alle en god adgang til en bolig.</p> <p>Fremadrettet Almene boliger vil fortsat udgøre en hjørnesten i sikringen af adgangen til gode, sunde boligforhold til en rimelig husleje for alle.</p>
11.2	By 2030, provide access to safe, affordable, accessible and sustainable transport systems for all, improving road safety, notably by expanding public transport, with special attention to the needs of those in vulnerable situations, women, children, persons with disabilities and older persons	<p>TRM Svar eftersendes.</p>
11.3	By 2030, enhance inclusive and sustainable urbanization and capacity for participatory, integrated and sustainable human settlement planning and management in all countries	<p>TRM Boligafdelingen har ikke indsatser vedr. urbanisering og byudvikling.</p>

		<p>Integrationsafdelingen – Kontoret for Byfornyelse: formålet med lov om byfornyelse og udvikling af byer (byfornyelsesloven) er at give kommunerne mulighed for at sikre gode boligsociale forhold i byerne og på landet. Dette redskab kan medvirke til at igangsætte udvikling og omdannelse af problemramte byer og byområder, der gør dem attraktive for bosætning og privat investering, ligesom det kan styrke grundlaget for private investeringer gennem en koordineret og integreret indsats, som skal rette sig mod hele området gennem boligsociale og områdemæssige indsatser samt via istandsættelse af boliger og bygninger. Borger- og aktørinvolvering er et centralt element i byfornyelsens områdefornyelse, der skal sikre forankring og medansvar - også efter indsatsens afslutning.</p> <p>EM Den danske planlov, som regulerer den overordnede fysiske planlægning i Danmark samt den såkaldte Fingerplan, som angiver en ramme for fysisk planlægning i hovedstadsområdet i og omkring hovedstaden København, er begge under revision. Den reviderede udgave forventes at træde i kraft i 2017.</p> <p>Fremadrettet En række interessenter, herunder især kommunerne, som i vidt omfang har selvstyre samt ansvar vedrørende byudvikling, fysisk planlægning osv., vil bidrage til at nå dette mål.</p>
11.4	Strengthen efforts to protect and safeguard the world's cultural and natural heritage	<p>KUM Danmark bidrager væsentligt til det skitserede undermål gennem to love:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Museumsloven. Loven rummer regler om beskyttelse af fortidsminder; de vigtigste er automatisk fredede (gravhøje, voldsteder, jættestuer, ruiner, rune- og bautasten etc.), mens andre kun er fredede, hvis Slots- og Kulturstyrelsen officielt meddeler deres fredning til ejeren (det gælder f.eks. mølleanlæg, helligkilder, agerspor, sten- og jorddiger etc.). Loven rummer også regler om, hvorledes arkæologiske spor i jorden skal sikres og dokumenteres i forbindelse med anlægsarbejder. Endelig rummer loven regler om, hvordan ansvaret for indsamling af kulturarv (og naturarv) fordeles mellem de statsstøttede museer, og regler, der sikrer, at museerne ikke udskiller vigtig kulturarv af deres samlinger. 2. Lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer. Loven fastlægger reglerne for fredning af bygninger, og for kommunernes arbejde med bevaring af bygninger og bymiljøer, der ikke er fredede, men alligevel er bevaringsværdige. <p>I forhold til begge love er det Slots- og Kulturstyrelsen, der administrerer og fører tilsyn.</p> <p>Fsva. konventioner har Danmark bl.a. ratificeret UNIDROIT-konventionen om tilbagelevering af stjålne eller ulovligt eksporterede kulturgjenstande. Konventionen skal forhindre handel med sådanne genstande, og dermed undgå den ødelæggelse af såvel genstande som fortidsminder og arkæologiske lokaliteter, der følger med denne handel.</p> <p>Fremadrettet Generelt er det vurderingen, at dansk lovgivning og tilsyn på området er velfungerende, og sikrer en god og hensigtsmæssig beskyttelse af kulturarven. Der vurderes ikke at være væsentlige problemer med at opfylde målene på kulturarvsområdet.</p>
11.5	By 2030, significantly reduce the number of deaths and the number of people affected and substantially decrease the	<p>MFVM – NST Både nye og eksisterende skove kan indrettes, så de bidrager til klimatilpasning ved at</p>

	<p>direct economic losses relative to global gross domestic product caused by disasters, including water-related disasters, with a focus on protecting the poor and people in vulnerable situations</p>	<p>tilbageholde og forsinke regnvand ved skybrud. Særligt i kuperet terræn er der mulighed for at opsamle regnvand i afgrænsede områder i skoven, og derved bidrage til at hindre oversvømmelser af byer. Områderne kan være nye søer, sumpskove eller andre vådområder i skovene. I Hareskoven vil et anlæg af små dæmninger og brug af såkaldte "munke" vil fremover forsinke regnvandet i skoven, så der bliver mindre risiko for, at massive skybrud oversvømmer den nærliggende Hareskovby. Det samlede reservoir kan tilbageholde op til 24.000 m³ vand, svarende til et stort regnvandsbassin, men er væsentlig billigere.</p> <p>Danmark har implementeret EU's oversvømmelsesdirektiv, der har fokus på at fastlægge en ramme for vurdering og styring af oversvømmelsesrisici med henblik på at reducere negative følger for menneskers sundhed, miljø, kulturarv og økonomisk aktivitet. Direktivet blev til på baggrund af de voldsomme oversvømmelseshændelser, som Europa har oplevet de seneste årtier. Som følge af direktivet er der samlet udpeget 10 områder, der er i særlig risiko for oversvømmelse, og disse områder omfatter 22 kommuner.</p> <p>Endvidere har alle danske kommuner udarbejdet klimatilpasningsplaner, som viser, hvilke områder der er i risiko for oversvømmelse. I klimatilpasningsplanerne indgår oversvømmelsesrisikokort, der er udarbejdet på grundlag af dels kort for oversvømmelser, dels værdier.</p> <p>Fremadrettet</p> <p>I fremtiden forventes hyppigere og kraftigere skybrud, der vil medføre oversvømmelser. Endvidere forventes der flere og mere voldsomme oversvømmelser fra hav, i takt med den vandstandsstigning som følger af de globale temperaturstigninger. Grundet Danmarks lange kystlinje er oversvømmelser fra kyst en særlig udfordring. Samtidig kan der iagttages stigende grundvandsspejl, som på udsatte områder forårsager decideret forsumpning på værdifuld landbrugsjord og forårsager oversvømmelser og skader på materielle værdier i byerne.</p> <p>Kommunernes indsats har primært været fokuseret på oversvømmelser i byerne, men den fremadrettede indsats skal i højere grad også håndtere vandet på landet.</p> <p>Kommunerne er aktuelt ikke forpligtet til at revidere og opdatere klimatilpasningsplanerne. Risikostyringsplanerne skal revideres hvert 6. år. Risikostyringsplanerne skal implementeres ved, at der etableres løsninger, så risikoområder bliver sikret mod oversvømmelser.</p>
11.6	<p>By 2030, reduce the adverse per capita environmental impact of cities, including by paying special attention to air quality and municipal and other waste management</p>	<p>MFVM – MST</p> <p>Ift. <u>luftkvalitet</u>: Tilsvarende som under delmål 3.9 sker der en løbende reduktion af helbredsomkostningerne som følge af luftforurening og dermed også per capita konsekvenserne af luftforurening. Enkelte, men langt fra alle, byer har formuleret egne strategier for bedre luftkvalitet.</p> <p>Fremadrettet</p> <p>Det reviderede NEC direktiv og en fremtidig revision af luftkvalitetsdirektivet forventes at bidrage til fortsatte reduktioner af helbredsomkostningerne. Der er ad-hoc baserede drøftelser mellem MST og enkelte kommuner omkring håndtering af konkrete eller strukturelle forureningsproblemer i byområder. En central udfordring er balancen imellem et kommunalt ønske om hjemmel til at lægge restriktioner på biltrafikken og brændefyring, som kan konflikte med bredere samfundsmæssige hensyn.</p> <p>MFVM – MST</p> <p>Ift. <u>Affald</u>: EU har en overordnet regulering af affaldsområdet i affaldsdirektivet og en mere konkret regulering i en række direktiver og forordninger om specifikke typer af affald, f.eks. for elektronisk affald, emballager og batterier. I medfør af affaldsdirektivet er Danmark forpligtet til</p>

		<p>at lave en plan for affaldshåndtering og affaldsforebyggelse.</p> <p>I Danmark reguleres affaldsområdet primært i miljøbeskyttelsesloven og affalds-bekendtgørelsen. Der tages udgangspunkt i EU-reguleringen på de relevante områder, f.eks. princippet om forureneren betaler.</p> <p>EU's eksisterende affaldsdirektiv indeholder et mål om 50 % genanvendelse af som minimum papir-, metal-, plast- og glasaffald fra husholdninger eller tilsvarende affald fra andre kilder (kommunalt indsamlet affald). Danmark arbejder for at nå dette mål i Ressourcestrategien, Danmark uden Affald, der har en målsætning om at nå 50 % genanvendelse af husholdningsaffaldet i 2022. Målsætningen indeholder blandt andet de nævnte fraktioner i EU's affaldsdirektiv. Affaldshåndteringen er forankret i kommunerne.</p> <p>EU Kommissionen har i december 2015 lanceret en Cirkulær Økonomi-pakke, som indeholder en revision af affaldsdirektiverne, herunder forslag om nye mål for genanvendelsen af affald fra husholdninger (eller tilsvarende affald fra andre kilder) samt for genanvendelsen af emballageaffald. Der pågår pt forhandlinger herom.</p> <p>Fremadrettet</p> <p>Den nationale affaldshåndteringsplan, Danmark uden Affald 1, sætter de nationale mål, som kommunerne skal arbejde for at indfri. Specielt er der fokus på den nationale målsætning om 50 % genanvendelse af husholdningsaffaldet. Det forventes, at målet kan nås med eksisterende tiltag.</p> <p>Regeringen har nedsat et advisory board for Cirkulær Økonomi, der sammen med de færdige forhandlinger af affaldsdirektiverne, vil sætte rammerne for den fremadrettede indsats på affaldsområdet, herunder grundlaget for en ny national affaldsplan.</p>
11.7	By 2030, provide universal access to safe, inclusive and accessible, green and public spaces, in particular for women and children, older persons and persons with disabilities	<p>MFVM – NST</p> <p>Naturbeskyttelsesloven sikrer, at offentligheden har ret til at færdes og opholde sig på strande og klitter, udyrkede arealer, skove og ad veje og stier i det åbne land. Retten gælder både på offentlige og private arealer og gælder alle, herunder kvinder og børn, ældre personer og personer med handicap. Der er regler, der præciserer denne adgang, som er videre på offentlige arealer end på private arealer. For eksempel må offentligheden færdes overalt i offentlige skove, mens adgangen, med mindre ejere har bestemt andet, er begrænset til veje og stier i private skove.</p> <p>Arealer, der er fredet efter naturbeskyttelseslovens kapitel 6, dvs. afgørelser om fredning af konkret geografisk afgrænsede arealer, indeholder i reglen bestemmelser om offentlighedens adgang for eksempel om anlæg af nyt vandrestier.</p> <p>I Danmark lægges der vægt på, at friluftsliv er for alle. På statens arealer etableres mange handicapfaciliteter, I alle vandretursfoldere, der er udgivet siden 2000, har Naturstyrelsen vurderet og beskrevet handicapvenlig-heden.</p> <p>Aftaleparterne bag naturpakken fra maj 2016 har ambition om, at flere danskere skal have mulighed for at benytte sig af naturens tilbud bl.a. tæt på byerne. Der afsættes i naturpakken nationale midler til, at kommuner, stat og lodsejere kan etablere friluftsfaciliteter i forbindelse med de mange nye naturprojekter under Landdistriktsprogrammet.</p> <p>Lovgivningen sikrer allerede i dag, at der er offentlig adgang til naturen både på private og offentlige arealer. Både staten og kommunerne arbejder løbende med at etablere veje og stier til naturarealer samt opholds-arealer.</p>

		<p>Naturstyrelsen etablerer løbende opholds- og primitive overnatningspladser i skove og på statens arealer. Handicapvenlighed indtænkes i vidt omfang. Med en ny politisk aftale er der vedtaget en naturpakke, der skal medføre mere natur og mere friluftsliv for danskerne. Der er afsat midler til etablering af naturområder og til etablering af friluftsfaciliteter, f.eks. til vandrestier, fugletårne, shelters, badebroer eller cykelruter.</p> <p>Fremadrettet Det fremgår af den politiske aftale om en naturpakke, at Miljø- og Fødevareministeriet forvalter mere end 200.000 ha offentlige skov- og naturarealer med det væsentligste formål at tilgodese biodiversitet, naturbeskyttelse og friluftsliv. Et væsentligt formål er at øge såvel samfundsnyttens som legitimitetens overfor borgerne ved forvaltningen af de statslige arealer samt sikre, at der sker en transparent formidling af aktiviteter og resultater i forbindelse med forvaltningen af de statslige arealer. Det fremgår af de aftalte initiativer i den politiske aftale om en naturpakke, at der arbejdes for bedre tilgængelighed til naturen med flere stier, fugle-tårne mv. i naturskønne områder.</p> <p>EM Nordic Built Cities er et fyrtårnsprojekt i det nordiske samarbejdsprogram for innovation og erhvervs politik 2014-2017. Desuden spiller bymæssige udfordringer en central rolle i samarbejdsprogrammet om regionalpolitik 2014-2017.</p> <p>De tre hovedpunkter i Nordic Built Cities programmet er at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opfordre til en fælles nordisk dialog vedrørende vigtige bymæssige udfordringer relateret til det fysiske byrum. • Stimulere udviklingen af innovative løsninger, som adresserer disse udfordringer, samt bane vej for beboelige, smarte og bæredygtige byrum i Norden. • Markedsføre disse løsninger i, og særligt uden for, Norden. <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
11.a	Support positive economic, social and environmental links between urban, peri-urban and rural areas by strengthening national and regional development planning	<p>EM I efteråret 2015 lancerede regeringen en omfattende strategi, som sigter mod at støtte yderligere økonomisk vækst og udvikling i alle dele af landet samt styrke forbindelserne mellem forskellige dele af landet. Strategien dækker fem områder, hvor der er udfordringer, og omfatter mere end 120 ambitiøse initiativer.</p> <p>Fremadrettet [Ej vurdering at der er udfordringer ift. at opnå mål og delmål.] En række interessenter, herunder især kommunerne, som i vidt omfang har selvstyre samt ansvar vedrørende byudvikling, fysisk planlægning osv., vil bidrage til at nå dette mål.</p> <p>TRM Boligafdelingen har ikke indsatser vedr. urbanisering og byudvikling.</p>
11.b	By 2020, substantially increase the number of cities and human settlements adopting and implementing integrated policies and plans towards inclusion, resource efficiency, mitigation and adaptation to climate change, resilience to disasters, and develop and implement, in line with the Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030, holistic disaster risk management at all levels	<p>MFVM – SVANA & MST Ift. Ressourceeffektivitet: EU's eksisterende affaldsdirektiv indeholder et mål om 50 % genanvendelse af som minimum papir-, metal-, plast- og glasaffald fra husholdninger eller tilsvarende affald fra andre kilder (kommunalt indsamlet affald). Danmark arbejder for at nå dette mål i Ressourcestrategien, Danmark uden Affald, der har en målsætning om at nå 50 % genanvendelse af husholdningsaffaldet i 2022. Målsætningen indeholder blandt andet de nævnte fraktioner i EU's</p>

		<p>affaldsdirektiv, ikke servicesektoren, som EU-målsætningerne til dels omfatter. Affaldshåndteringen er forankret i kommunerne. Danmark arbejder ligeledes for at øge ressourceeffektiviteten blandt virksomhederne ved at søge at lempe nogle af de barrierer, erhvervet møder i deres arbejde med mere effektiv brug af ressourcer.</p> <p>Endvidere har Danmark implementeret EU's oversvømmelsesdirektiv, der har fokus på at fastlægge en ramme for vurdering og styring af oversvømmelsesrisici med henblik på at reducere negative følger for menneskers sundhed, miljø, kulturarv og økonomisk aktivitet. Direktivet blev til på baggrund af de voldsomme oversvømmeshændelser, som Europa har oplevet de seneste årtier. Der er udpeget 10 områder i Danmark, der er i særlig risiko for oversvømmelse, og disse områder omfatter 22 kommuner.</p> <p>Endvidere har alle danske kommuner udarbejdet klimatilpasningsplaner, som viser, hvilke områder der er i risiko for oversvømmelse. I klimatilpasningsplanerne indgår oversvømmelsesrisikokort, der er udarbejdet på grundlag af dels kort for oversvømmelser, dels værdier.</p> <p>Fremadrettet</p> <p>I fremtiden forventes hyppigere og kraftigere skybrud, der vil medføre oversvømmelser. Endvidere forventes der flere og mere voldsomme oversvømmelser fra hav, i takt med den vandstandsstigning som følger af de globale temperaturstigninger. Grundet Danmarks lange kystlinie er oversvømmelser fra kyst en særlig udfordring. Samtidig kan der iagttages stigende grundvandsspejl, som på udsatte områder forårsager decideret forsumpning på værdifuld landbrugsjord og forårsager oversvømmelser og skader på materielle værdier i byerne.</p> <p>Kommunernes indsats har primært været fokuseret på oversvømmelser i byerne, men den fremadrettede indsats skal i højere grad også håndtere vandet på landet blandt andet oversvømmelser og stigende grundvand samt oversvømmelser fra havet.</p> <p>Kommunerne er aktuelt ikke forpligtet til at revidere og opdatere klimatilpasningsplanerne. Risikostyringsplanerne skal revideres hvert 6. år. Risikostyringsplanerne skal implementeres ved, at der etableres løsninger, så risikoområder bliver sikret mod oversvømmelser.</p>
11.c	Support least developed countries, including through financial and technical assistance, in building sustainable and resilient buildings utilizing local materials	<p>EFKM</p> <p>Danmark fremmer ambitiøse bygningsstandarder i forhold til effektiv energiudnyttelse og lav-emission i direkte bilaterale samarbejder med en række af de voksende udviklingsøkonomier.</p> <p>Danmark støtter Copenhagen Centre on Energy Efficiency (C2E2), der udgør energieffektiviseringsbenet af initiativet til fremme af Bæredygtig Energi til Alle (SE4All), hvorunder der er lanceret et acceleratorinitiativ til fremme af bæredygtige og energieffektive bygninger i udviklingslande med deltagelse af den private sektor.</p> <p>Fremadrettet</p> <p>Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>TRM</p> <p>Boligafdelingen har ikke indsatser vedr. udviklingslande.</p>

Goal 12. Ensure sustainable consumption and production patterns

12.1	Implement the 10-Year Framework of Programmes on Sustainable Consumption and Production Patterns, all countries taking action, with developed countries taking the lead, taking into account the development and capabilities of developing countries.	<p>MFVM – MST Danmark deltager i 10YFP-programmet. Kernen i programmet udgøres af specifikke temaprogrammer. Indtil videre er der lanceret seks forskellige programmer: 1) Forbrugerinformation 2) Bæredygtig livsstil og uddannelse 3) Offentlige grønne indkøb 4) Bæredygtigt byggeri, 5) Bæredygtig turisme 6) Bæredygtige fødevarer-systemer. Programmerne har typisk deltagelse af 40-80 partnere fra regeringer, NGO'er og forskning. Programmerne udgør paraplyen for samarbejde og kompetenceopbygning i 10 YFP programmet.</p> <p>Det nationale focal-point afholder informationsmøder og sender nyheder om 10YFP programmet og underprogrammer til relevante interessenter. Via et fælles nordisk projekt udarbejdes relevante danske casestudier som publiceres til inspiration for andre i 10YFP programmet. Danmark har også aktivt bidraget med finansiering til trustfonden og deltager i programmet om Bæredygtige indkøb (10YFP SPP). I Danmark er arbejdet med bæredygtig produktion og forbrugsmønstre bl.a. integreret i strategierne Danmark uden Affald I og II (se i øvrigt delmål 12.5). I sidstnævnte strategi er målsætningen for bæredygtig produktion, at danske virksomheder skal være bedre til at producere mere med mindre med henblik på at bidrage til en øget ressourceeffektivitet. For bæredygtigt forbrug er målsætningen at det skal være nemmere for forbrugeren at købe produkter og tjenesteydelser, som har mindre ressourceforbrug, har færre problematiske stoffer og genererer mindre affald. Begge målsætninger er underbygget af en lang række initiativer som er under implementering.</p> <p>Fremadrettet Danmark bidrager til implementering af 10 YFP programmet og det vurderes at målopfyldelse ikke vil blive et problem for Danmark.</p>
12.2	By 2030, achieve the sustainable management and efficient use of natural resources	<p>MFVM – MST Den danske skovlov har bl.a. til formål at bevare og værne landets skove og at fremme bæredygtig drift af landets skove. En række konkrete bestemmelser i skovloven, der gælder landets fredsskovspligtige skovarealer, bidrager hertil. De fredsskovspligtige arealer dækker ca. 72 % af landets skovareal. Hovedmålsætningen for Danmarks nationale skovprogram fra 2002 er udviklingen af skovbruget "i en retning af bæredygtig skovdrift, der varetager tre typer hensyn: de økonomiske, de økologiske og de sociale, og der er heri udstykket en række delmål, sigtelinjer og handlinger, der tjener til indfrielse heraf. Danmark har tillige i en række internationale resolutioner mv. tilsluttet sig principper, mål og visioner for fremme af bæredygtig skovdrift, dels globalt i FN's skovforum, regionalt i Forest Europe og via tilslutning til EU's skovstrategi fra 2013. Strategien hovedmål er at sikre og påvise, at alle skove i EU forvaltes efter principperne for bæredygtig skovforvaltning, og der udstikkes her otte overordnede strategiske retningslinjer og en række konkrete handlinger til fremme heraf.</p> <p>For de danske fiskebestande foregår forvaltningen primært inden for rammerne af EU's fælles fiskeripolitik. Den fælles fiskeripolitik skal sikre, at fiske- og skaldyrsbestande forvaltes bæredygtigt i 2015, hvor dette er muligt og senest i 2020. Forvaltningen sker både gennem fastsættelse af kvoter for de forskellige fiskebestande baseret på videnskabelig rådgivning, og gennem forvaltningsplaner og tekniske regler.</p> <p>Den foregående regering lancerede i marts 2013 en "vækstplan for vand, bio og miljøløsninger", der bl.a. indeholdt en strategisk ramme for bioøkonomi-indsatsen. Her blev det pointeret, at "Globalt set betyder stigende fødevarerknaphed, som følge af stigende befolkningstilvækst og pres</p>

på dyrkbar jord, at vi må udnytte vores biologiske ressourcer langt mere effektivt. Derfor er de biobaserede løsninger – eller biøkonomien – en helt afgørende del af den grønne omstilling, der er behov for i Danmark og i resten af verden.” Vækstplanen indeholdt syv konkrete initiativer til at fremme biobaserede løsninger.

Som led i vækstplanen er der nedsat et nationalt biøkonomipanel, bestående af bl.a. forskere, brancheorganisationer, virksomheder, regioner og NGOer, der rådgiver regeringen omkring udviklingen af en bæredygtig bioøkonomi. Panelet har bl.a. udtalt sig om, hvorledes man kan forbedre miljøforholdene ved at omlægge arealer fra kornproduktion til grønne biomasser med henblik på bioraffinering af græs. Der afventes pt. offentliggørelse af panelets seneste anbefalinger omkring værdikæder baseret på blå biomasse, hvor panelet har haft særlig fokus på muslinger og tang.

Vand er en vital naturressource for mennesker og miljø og en forudsætning for væksten i vores samfund på tværs af sektorer, f.eks. landbrug, energi og produktion. Overordnet sikres vandressourcens kvalitet og kvantitet af vandrammedirektivet og dens bæredygtige udnyttelse til drikkevand og andre formål af den danske lovgivning på vandområdet. Endelig er der et stort fokus på effektiv og smart udnyttelse af vandressourcen.

Vandeffektivitet har i Danmark gennem mange år været drevet af krav til udledning og høje priser på vand og ikke mindst afledningen af spildevand. Danmark er globalt førende på vandeffektivitet og udnyttelse af ressourcer i spildevandet.

I EU's Cirkulære Økonomi pakke fokuseres på at bevare og vedligeholde produkters, materialers og ressourcers værdi i økonomien så lang tid som muligt, samtidigt med at affaldsmængderne minimeres. I denne sammenhæng er genbrug af vand og effektiv udnyttelse af ressourcerne i spildevand centralt.

Fremadrettet

Danmarks nationale skovprogram fra 2002 er under revision. Det vil bl.a. tage højde for nye muligheder og udfordringer på områder som klima, energi og biodiversitet. Det gælder bl.a. opfølgning på aftalen om Naturpakken og tilpasninger til EU's klima og energi-ramme for 2030 (forslag herom er pt. under udarbejdelse i Kommissionen) og bidrag til målopfyldelse for bæredygtig produktion og forbrug.

Danmark har et kvalitativt mål for ressourceproduktivitet i virksomheder i strategien Danmark uden Affald II (se i øvrigt delmål 12.5). Målsætningen er, at danske virksomheder skal være bedre til at producere mere med mindre med henblik på at bidrage til en øget ressourceeffektivitet. Der er knyttet en række initiativer til denne målsætning, som er under implementering.

Målet er bredt formuleret og kan tolkes i mange forskellige retninger, fx i forhold til skovforvaltning, arealanvendelse, fiskeri eller råstofforvaltning. Der kan være stærkt divergerende holdninger til hvorvidt Danmark kan efterleve dette mål. Derudover er der ikke nogen definition på hvad bæredygtig forvaltning af ressourcer indebærer. Danmark har som et velstående land et stort forbrug af ressourcer og stor generering af affald. Derfor vil det kræve et fortsat fokus på opnå et bæredygtigt ressourceforbrug.

Opnåelse af målsætningerne om god tilstand i alle vandområder kræver en vedholdende indsats og vil være en konstant udfordring for Danmark pga. vores tætte befolkning og intensive

		<p>arealudnyttelse. Desuden kræver indsatsen omkring beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af vores grundvandsressourcer til drikke-vandformål en fortsat fokuseret indsats af stats, kommune og øvrige interessenter.</p> <p>Danmark har i mange år haft fokus på genanvendelse af vand og udnyttelse af ressourcerne i spildevand. Danmark er med helt i front med spildevandsanlæg, der renser effektivt – og i visse tilfælde oven i købet producerer energi og ressourcer. Danmark har en styrkeposition inden for vandteknologi. Danske løsninger til effektiv vandforsyning og spildevandsrensning er blandt de bedste i verden. Det sikrer en omkostningseffektiv drikkevands- og spildevandsforsyning. Miljø- og Fødevareministeriet arbejder for, at vand- og spildevandsforsyningerne fortsat kan optimeres for at få billigere vand til forbrugerne og mere miljø for pengene. Dette arbejde fortsætter med store og positive gevinster. Der kan med fordel arbejdes for at udvide genanvendelse af vand til andre formål end drikkevand og for initiativer indenfor vand i cirkulær økonomi.</p>
12.3	By 2030, halve per capita global food waste at the retail and consumer levels and reduce food losses along production and supply chains, including post-harvest losses	<p>MFVM – MST</p> <p>Ved "food waste" forstås som udgangspunkt madaffald inklusiv madspild, dvs. både spiselige og ikke-spiselige dele af fødevarer, der er blevet til affald. EU-kommissionen har foreslået et revideret affaldsdirekt, hvilket bl.a. medfører at der skal udvikles en fælleseuropæisk metode til måling af madaffald i hele værdikæden.</p> <p>Regeringens Strategi for affaldsforebyggelse, "Danmark uden affald" II fra april 2015, omhandler den nuværende indsats for at forebygge madspild i Danmark. Strategi for affaldsforebyggelse beskriver en lang række indsatser i både Miljø- og Fødevareministeriet og i andre ministerier.</p> <p>Målsætningen er, at madspild reduceres i alle led i fødevarekæden.</p> <p>Miljø- og Fødevareministeriets indsatser fremmer og understøtter forskning i omfang, årsager, incitament og virkemidler i kampen mod madspild, samt omfatter bl.a. en lang række initiativer, der har som sigte at udbrede viden, muligheder og implementering af holdbare løsninger, herunder bl.a. Partnerskab om Mindre Madspild med aktører fra hele fødevarernes værdikæde, Dialogmøder med erhverv og NGO med identificering af barrierer og mulige løsninger, vejledning af erhverv, NGO og forbrugere om reduktion af madspild uden at gå på kompromis med fødevareresikkerheden, en landsdækkende tjek-datoen oplysningskampagne målrettet forbrugerne, "Madspildsjægerne", målrettede informationsindsatser bl.a. til skoler, en årlig konference, en pulje med tilskudsmidler til private projekter og et årligt internationalt topmøde.</p> <p>Ifølge Miljøstyrelsens undersøgelser af madspild/madaffald fra 2014 udgør madspild i husholdningerne 260.000 tons om året, svarende til 56 % af madaffaldet. I servicesektoren (dvs. detailhandel og storkøkkener mv.) udgør madspildet 227.000 tons om året.</p> <p>Der findes ikke tilsvarende kortlægninger af hverken madaffald og madspild i fødevarerektoren og primærproduktionen.</p> <p>I forhold til husholdningerne samarbejder ministeriet bl.a. med erhvervet, skoler og madprofessionelle på at øge vidensniveauet hos forbrugerne om fødevarernes holdbarhed, gode indkøbsvaner og brug af af madrester. Der gennemføres en kortlægning af dagrenovationen, inkl. madspild, Deti 2017. Først herefter vil det være muligt at vurdere, om der er sket en reduktion i omfanget af madspild i husholdningerne.</p> <p>I EU-regi arbejder Danmark på at ændre regler i fødevarerlovgivningen, der udgør en barriere for</p>

		<p>reduktion af madspild under forudsætningen af, at ændringerne ikke udgør en fare for fødevarerens sikkerhed. Det er f.eks. et målrettet arbejde i regi af EU-Kommissionen for at skabe fokus på EU-lovgivning, der hindrer eller besværliggør en kommerciel udnyttelse af restprodukter og redistribution, herunder donation.</p> <p>Fremadrettet Målet i Strategi for affaldsforebyggelse er at reducere madspild i alle led af værdikæden for fødevarer. Indikatoren er udviklingen i mængden af madspild i husholdningerne, der kortlægges hvert 6. år. Der arbejdes i forbindelse med EU's Cirkulær økonomi-pakke på at fastlægge en målemetode for madaffald. DK har kun gennemført 1 måling af madaffald i husholdninger og servicesektoren (i 2011-13), hvorfor vi ikke ved om mængden stiger eller falder på baggrund af den nuværende indsats. SDG-mål 12.3 er meget ambitiøst, og der skal derfor følges op på den eksisterende forebyggelsesstrategi med flere initiativer.</p>
12.4	<p>By 2020, achieve the environmentally sound management of chemicals and all wastes throughout their life cycle, in accordance with agreed international frameworks, and significantly reduce their release to air, water and soil in order to minimize their adverse impacts on human health and the environment</p>	<p>MFVM – MST Danmark har i mange år gennemført en målrettet indsats for sikker håndtering af kemikalier og affald, inklusive industrielle kemikalier og pesticider/biocider, samt at tilvejebringe viden og kemiske stoffer, herunder om deres effekter og udbredelsesveje. Danmark har også været meget aktiv i forhold til at påvirke kemikalie-lovgivningen i EU og i de globale kemikaliekonventioner og -fora, ofte i samarbejde med andre nordiske lande. Danmark vurderes at ligge i toppen globalt set, og der er derfor ikke det samme potentiale for national forbedring som i mange andre lande. Indsatsen er i stigen grad blevet international, med indsatser særligt i EU, men også i nordisk, arktisk og globalt regi.</p> <p>Ift. affald. Udviklingen i Danmark har løbende bevæget sig henimod bedre indsamling og udnyttelse af affald, herunder til energiproduktion, og destruktion eller anden sikker håndtering af affald bestående af, eller indeholdende, skadelige stoffer. Ressourcestrategierne fra 2013 og 2015, "Danmark uden affald I og II" fokuserer på at fremme et kredsløb, hvor materialerne bruges igen og igen og ressourcerne i affaldet udnyttes bedst muligt. Indsatsen er blandt andet sket gennem flerårige handlingsplaner og indsatser vedtaget af et bredt flertal i Folketinget.</p> <p>Danmark benytter sig generelt af: Lovgivning, herunder national, men for kemikalier sker regulering i dag overvejende i EU-regi; information af forbrugere; interessentinddragelse, herunder kommuner, dialog med erhvervslivet og værktøjer til at støtte til deres overholdelse af lovgivning; kontrol af overholdelse af lovgivning.</p> <p>Udover at fortsætte og styrke den hidtidige nationale tilgang vil regeringen de kommende år styrke indsatsen også i forhold til international indflydelse, sammen med EU og de nordiske lande, med mere fokus på beskyttelse af forbrugerne og cirkulær økonomi, samt mere ensartede regler og forhold for virksomheder globalt. I EU vil regeringen på kemikalieområdet fortsætte sin indsats gennem styrkelse af EU-lovgivningen REACH (REACH-up initiativet); Produktrelaterede reguleringer:: EU-Kommissionens udspil om cirkulær økonomi ; diverse særreguleringer; i forhold til målsætningerne i det 7. Miljøhandlingsprogram Im et giftfrit miljø og overfor udvalgte problematiske stoffer. På affaldsområdet vil regeringen på EU-plan bidrage til implementeringen af EU's "pakke" for cirkulær økonomi. På globalt plan vil regeringen fortsat arbejde for at styrke kemikalie- og affaldskonventionerne og for at sikre et bedre og mere sammenhængende regime for sikker kemikalie- og affaldshåndtering på langt sigt, også gennem FN's miljøprogram UNEP og den globale kemikaliestrategi SAICM og et eventuelt nyt regime for sikker håndtering af kemikalier og affald efter 2020.</p>

		<p>Desuden forventes den danske bistandsindsats og eksportfremme også at omfatte kemikalie- og affaldsområdet, hvilket yderligere vil bidrage til at opfylde målet på globalt plan. Særligt affaldsområdet indeholder også muligheder, både i forhold til bedre national ressourceudnyttelse og i forhold til eksport af affaldsbehandlingsteknologi og – systemer, hvor Danmark har en styrkeposition.</p> <p>Ift. Luft: Tilsvarende som under 3.9, sker der en løbende reduktion af helbredsomkostningerne som følge af luftforurening.</p> <p>Fremadrettet Selvom Danmark ligger i front globalt hvad angår sikker kemikalie- og affalds-håndtering, kan det ikke afvises, at der på grund af den globale udvikling i grænseoverskridende forurening og international handel kan opstå udfordringer i forhold til at opnå en reduktion i udslip til luft vand og jord. Globalt set stiger forbruget og produktionen af kemikalier samt af produkter indeholdende kemikalier, samt mængden af affald med kemikalieindhold, særligt i u-landene. Nogle kemikalier spreder sig over grænser blandt andet gennem miljøet via luft og vand og handel, herunder med fødevarer og forbrugerprodukter. Samtidig mangler der viden om mange eksisterende kemikalier og nye kemikalier udvikles hele tiden, blandt andet gennem ny teknologi. På affaldsområdet er der udfordringer i forhold til affald indeholdende problematiske kemikalier og særlige affaldsfraktioner såsom elektronikaffald og plastikaffald,,,. Samtidig er der i stigende grad fokus på ressourcer og knapheden på dem, og behovet for en cirkulær, der udnytter udnytter ressourcerne optimalt. Der er mange ressourcer i affald, men udnyttelsen af dem hæmmes, når der er farlige eller problematiske kemikalier i affaldet, og det vil kræve en indsats at undgå. Generelt vil der løbende være behov for at tilpasse indsatsen til udviklingen, nationalt såvel som internationalt: Gennem nye tilgange til optimal implementering af eksisterende regler og standarder, og til udvikling af nye relaterede indsatser, herunder bedre samtænkning af kemikalie- og affaldsområderne. Udfordringerne er dog langt større for u-landene.</p> <p>Der henvises også til baseline for delmål 3.9.</p>
12.5	By 2030, substantially reduce waste generation through prevention, reduction, recycling and reuse	<p>MFVM – MST EU har en overordnet regulering af affaldsområdet i affaldsdirektivet og en mere konkret regulering i en række direktiver og forordninger om specifikke typer af affald, f.eks. for elektronisk affald, emballager og batterier. I medfør af affaldsdirektivet er Danmark forpligtet til at lave en plan for affaldshåndtering og affaldsforebyggelse.</p> <p>I Danmark reguleres affaldsområdet primært i miljøbeskyttelsesloven og affalds-bekendtgørelsen. Der tages udgangspunkt i EU-reguleringen på de relevante områder, f.eks. princippet om forureneren betaler.</p> <p>EUs eksisterende affaldsdirektiv indeholder et mål om 50 % genanvendelse af som minimum papir-, metal-, plast- og glasaffald fra husholdninger eller tilsvarende affald fra andre kilder (kommunalt indsamlet affald). EU Kommissionen har i december 2015 lanceret en Cirkulær Økonomi-pakke, som indeholder en revision af affaldsdirektiverne, herunder forslag om nye, forhøjede mål for genanvendelsen af affald fra husholdninger (eller tilsvarende affald fra andre kilder) samt for genanvendelsen af emballageaffald. Der pågår pt forhandlinger herom.</p>

		<p>DK har to gældende nationale strategier: Danmark uden affald I (affaldshåndteringsplanen) og Danmark uden affald II (affaldsforebyggelsesplanen).</p> <p>Ressourcestrategien Danmark uden AffalAffalAffal, der dækker over initiativer for årene 2013-18, sigter mod at øge genanvendelsen af affald. Der er udpeget følgende centrale initiativer: 1) Mere genanvendelse af materialer fra husholdninger og servicesektor, 2) Mere genanvendelse af materialer fra elektronikaffald og shredderaffald, 3) Fra affaldsforbrænding til bioforgasning og genanvendelse, 4) Bedre udnyttelse af vigtige næringsstoffer som fosfor, 5) Øget kvalitet i genanvendelsen af bygge- og anlægsaffald samt 6) Grøn omstilling – nye erhvervsmæssige muligheder. Planen indeholder i alt 74 initiativer, hvoraf de fleste er igangsat eller afsluttet. Miljøstyrelsen er ansvarlig for hovedparten af initiativerne.</p> <p>Planen indeholder et mål om, at vi i 2022 skal genanvende 50 % af husholdningsaffaldet. Seneste opgørelse for 2014 viser, at vi genanvender 31 % af hus-holdningsaffaldet. Der er igangsat en evaluering af planen, der skal afdække udviklingen i genanvendelsen i kommunerne. På baggrund af evalueringen kan det overvejes, om der skal iværksættes yderligere initiativer.</p> <p>Danmark uden affald II, der gælder 2015-27 og skal revideres mindst hvert 6. år, handler om, hvordan vi kan forebygge at affald opstår – hvordan vi kan producere og forbruge med færre ressourcer. Planen indeholder to tværgående temaer: Omstilling i danske virksomheder og Grønt forbrug – og fem indsatsområder: Mindre madspild, Bygge og anlæg, Tøj og tekstiler, Elektronik og Emballage. Planen indeholder 72 initiativer, som er forankret i forskellige ministerier. Hovedparten af initiativerne er igangsat eller afsluttet.</p> <p>Fremadrettet/Udfordringer/Muligheder: CØ-pakken fra EU Kommissionen indeholder forslag om en ændring af affaldsdirektivet, som forhøjer målet for forberedelse med henblik på genbrug og genanvendelse af husholdningsaffald og lignende affald fra andre kilder (kommunalt affald) til mindst 60 % i 2025 og mindst 65 % i 2030. Endvidere er der forslag om i emballagedirektivet at forhøje de eksisterende mål for al emballage og forskellige emballagematerialer for 2025 og 2030.</p>
12.6	Encourage companies, especially large and transnational companies, to adopt sustainable practices and to integrate sustainability information into their reporting cycle	<p>EM Erhvervsministeriet/Erhvervsstyrelsen har gennem mange år arbejdet for strategisk at understøtte virksomheders samfundsansvar.</p> <p>Siden 2009 har de 1100 største virksomheder i Danmark med baggrund i danske regler i Årsregnskabsloven været forpligtet til at redegøre for deres arbejde med samfundsansvar. I 2015 vedtog Folketinget en ændring af reglerne på baggrund af vedtagelse af EU-regler om ikke-finansiell rapportering.</p> <p>Udfordringer/Muligheder: Det er frivilligt for danske virksomheder, om de ønsker at arbejde med samfundsansvar. Lovkravene i årsregnskabsloven betyder imidlertid, at de største danske virksomheder har pligt til at afgive en redegørelse for samfundsansvar. Alle CSR-rapporteringspligtige virksomheder er blevet omfattet af nye lovkrav i 2016, men på forskellige måder.</p> <p>Over tid er kravene blevet mere specifikke, og udviklingen har bevæget sig fra rapportering om menneskerettigheder og klima i 2011 til også at omfatte miljø i 2015, og fremover til også at omfatte også medarbejderforhold og korrupsion.</p>

Fremadrettet:

De nye rapporteringskrav giver bedre og styrkede muligheder for at følge virksomhedernes arbejde med bæredygtighed og samfundsansvar. Erhvervsministeriet/Erhvervsstyrelsen følger udviklingen i virksomhedernes CSR-rapportering.

MFVM – MST

Miljøstyrelsen arbejder gennem en række aktiviteter på at gøre det nemmere for danske virksomheder at arbejde med miljø og bæredygtighed.

De to dominerende miljøledelsessystemer, EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) og ISO 14001 er begge udbredte i Danmark, Systemerne tilskynder virksomheder til at få overblik over og styr på deres miljøindsats. EMAS er EU Kommissionens miljøledelsessystem og bliver i Danmark administreret af Miljø-styrelsen. ISO 14001 er en international standard, der drives og udvikles af den internationale standardiseringsorganisation (ISO). Derudover findes en række andre miljø-ledelsesstandarder, der ligeledes er udbredte i Danmark. Det drejer sig fx om standarder udviklet af grønne virksomhedsnetværk og brancheorganisationer.

Miljøstyrelsen arbejder for at øge fokus på miljøledelse blandt særligt små- og mellemstore virksomheder, bl.a. via projektet Styr på Miljøet (<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/groen-strategi/miljoeledelse/styr-paa-miljoet-mere-miljoeledelse-i-smver/>). Disse projekter afsluttes for nærværende.

For de store industrivirksomheder kommer der efterhånden krav om miljøledelse. Det sker i forbindelse med IE direktivets konklusioner om bedste tilgængelige teknikker (BAT) og BAT-referencedokumenterne (BREF). Miljøstyrelsen har udarbejdet vejledning i hvordan BAT-konklusion om miljøledelse kan indarbejdes i de store industrivirksomheders miljøgodkendelser og hvordan der kan føres tilsyn med det.

Miljøstyrelsen er ansvarlig for driften af de to officielle miljømærker i Danmark, det nordiske Svanemærke og EU miljømærket Blomsten. Danske virksomheder bruger mærkerne til at markedsføre sig overfor forbrugerne ift. deres miljøindsats. Miljømærkede produkter opfylder miljøkriterier i hele produktkæden.

Miljøstyrelsen har desuden støttet udviklingen af avancerede økonomiske miljø-regnskaber hos flere store virksomheder (Arla Foods, Mærsk Drilling og Novo-zymes) og har derudover støttet udvikling af et økonomisk miljøregnskab for den danske tekstilindustri (<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/groen-strategi/groennere-virksomhed/natural-capital-accounting/>). I regi af Global Green Growth Forum (3GF), der blev lanceret af Danmark i 2011, har der været aktiviteter omkring Natural Capital Accounting (NCA), bl.a. i form af afholdelse af workshops om NCA i forsyningskæder (<http://3gf.dk/en>).

Danmark var en af initiativtagerne til etableringen af Group of Friends of Paragraph 47 (GoF47), der henviser til paragraf 47 fra Rio+20 topmødet. Denne paragraf omhandler virksomheders rapportering af bæredygtighed. Gruppen blev etableret i 2012 af Brasilien, Frankrig, Sydafrika og Danmark som i dag har fået følgeskab af Østrig, Chile, Colombia, Norge og Schweiz (<http://www.unep.org/resourceefficiency/Business/SustainableandResponsibleBusiness/CorporateSustainabilityReporting/GroupofFriendsofParagraph47/tabid/105011/Default.aspx>).

Fremadrettet/Udfordringer/Muligheder:

		<p>I Danmark er de største virksomheder ved lov underlagt at oplyse om deres tiltag på samfundsansvar (Årsregnskabsloven, para 99a), og de store industrier under IED vil skulle indføre det, efterhånden som EU offentliggør BAT-konklusioner for de enkelte sektorer. Optaget af miljøledelse blandt virksomheder i Danmark har været stabilt de sidste 5-10 år. Der vurderes ikke at Danmark vil udfordringer med målopfyldelsen på dette mål. En fortsat indsats for at udbrede principperne om samfundsansvar og miljø til virksomhederne i Danmark, bør ske i tæt samarbejde med industriens interesseorganisationer, brancheorganisationer mv.</p>
12.7	Promote public procurement practices that are sustainable, in accordance with national policies and priorities	<p>MFVM – MST</p> <p>EU har sat et vejledende mål om 50 % grønne indkøb i medlemslandene. Målet blev i første omgang formuleret som en del af EU's handlingsplan for bæredygtigt forbrug og produktion fra 2008 og fremlagt i Kommissionens meddelelse om offentlige grønne indkøb. Senere er målsætningen blevet genbekræftet i forbindelse med EU's 7. Miljøhandlingsprogram, og senest med EU's cirkulær økonomi-pakke fra 2015 er der sat fokus på grønne indkøb som et effektivt virkemiddel til at fremme cirkulær økonomi.</p> <p>I EU's handlingsplan om cirkulær økonomi fastsætter Kommissionen, at den vil "gøre en indsats inden for grønne offentlige indkøb ved at fremhæve aspekter ved cirkulær økonomi i nye eller reviderede kriterier, støtte en større udbredelse af grønne offentlige indkøb og gå foran med et godt eksempel i sine egne indkøb og i forbindelse med EU-finansiering."</p> <p>I tillæg til de frivillige grønne indkøbskriterier, som Kommissionen løbende udvikler og reviderer, arbejdes der på udvikling af værktøjer til beregning af livscyklus-omkostninger i forbindelse med indkøb. Generelt er der tale om et frivilligt virkemiddel med fokus på at bruge de offentlige indkøb strategisk til at fremme en grøn omstilling af markedet. Indenfor indkøb af køretøjer er der sat mere specifikke krav om at tage miljøhensyn ved indkøb af køretøjer. Det sker i direktiv om fremme af renere køretøjer via offentlige indkøb.</p> <p>a) Strategien for intelligent offentligt indkøb (2013) retter sig mod offentlige indkøb i stat, kommuner og regioner. Strategien opstiller tre overordnede målsætninger for det offentlige indkøb: Effektivitet bl.a. med fokus på lave totalomkostninger; Innovation og kvalitetsudvikling; Bæredygtighed; gennem miljø- og energikrav og udvikling af grønne løsninger, samt ved at tage samfundsansvar (CSR) og sociale hensyn, herunder i form af sociale klausuler og arbejdsklausuler. Derudover opstiller strategien syv principper for intelligent indkøb, hvor særligt tre af principperne understøtter målet om at fremme bæredygtige indkøb: Totalomkostninger (TCO); Miljøkrav og grøn omstilling; Implementering og opfølgning. Hvert princip følges op af konkrete initiativer til at understøtte den ønskede udvikling.</p> <p>b) Miljøstyrelsens indsats på området er samlet omkring tre større initiativer: Partnerskab for offentlige grønne indkøb er et samarbejde mellem offentlige organisationer, der ønsker at gøre en indsats for miljøet gennem indkøb. Medlemmerne forpligter sig til at følge fælles grønne indkøbskriterier for elleve produktgrupper. På nuværende tidspunkt består Partnerskabet af tolv kommuner, to regioner, et vandcenter og Miljø- og Fødevarerministeriet. Partnerskabets medlemmer repræsenterer omkring 17 % alle offentlige indkøb, så der er en betydelig volumen bag partnerskabets indsats og dermed også et klart aftryk på markedet.</p> <p>Forum for bæredygtige indkøb er åbent for alle med interesse for bæredygtige indkøb. Forummet danner ramme for vidensdeling blandt både offentlige og private indkøbere, hvor interesserede kan få mere viden om metoder og værktøjer bl.a. via nyhedsbreve, hjemmesiden og ved forskellige arrangementer.</p>

		<p>Den Ansvarlige indkøber er en webportal, der opstiller anbefalede grønne ind-købskriterier, der er relevante at stille i konkrete udbud. Kriterierne på hjemmesiden er opdateret i forhold til EU's grønne indkøbskriterier samt nationale vejledninger.</p> <p>c) I relation hertil har Miljø- og Fødevareministeriet fra starten af 2016 etableret et Rejsehold for Grønne indkøb, der arbejderarbejderarbejder målrettet med at sikre, at den offentlige efterspørgsel efter grønne løsninger bliver styrket gennem konkrete rådgivning- og kompetenceopbygningsforløb. Rejseholdet har særligt fokus på konkret implementering hos kommuner, regioner og andre offentlige institutioner af de mange værktøjer og metoder, der bl.a. er blevet udviklet i regi af ovenfor nævnte initiativer.</p> <p>Yderligere har Miljøstyrelsen sat fokus på brug af totalomkostninger i offentlige indkøb, så tilbud ikke kun vurderes på baggrund af indkøbspris men også medtager driftsomkostninger som fx energi og vandforbrug i den samlede evaluering. Styrelsen har udviklet totalomkostningsværktøjer (TCO-værktøjer) indenfor tretten produktområder, der er tilgængelige via Den Ansvarlige Indkøber.</p> <p>Fremadrettet At opnå bæredygtigheds målet om offentlige indkøb udgør ikke en udfordring for Danmark. Vi er langt, når det kommer til grønne indkøb, og har mange initiativer i gang. Formålet med de nationale initiativer på området er, at gøre det så let som muligt at købe bæredygtigt ind i det offentlige. Det gør vi bl.a. ved at facilitere vidensdeling, ved at gøre det muligt at gå foran og forpligte sig til at købe grønt, ved at anbefale grønne indkøbskriterier og stille værktøjer og træning til rådighed for offentlige indkøbere.</p> <p>En EU opgørelse over andelen af grønne offentlige indkøb (2009) placerer Danmark på en 7. plads blandt de lande i EU, der er længst fremme med grønne offentlige indkøb. En tilsvarende national rapport om monitorering (2013) af de danske offentlige indkøb konkluderede, at der var stillet grønne krav i 71 % af de monitorerede udbud. 24 % af de monitorerede udbud stillede alle relevante grønne krav.</p> <p>Den største usikkerhed ligger i udviklingen af monitoreringsmetoder. EU står foran en større opgave med at digitalisere EU-udbud, hvilket vil betyde nye muligheder for monitorering af det offentlige indkøb i fremtiden. Kommissionen arbejder desuden på at udvikle et fælles metodegrundlag og har i april 2016 fremsendt udkast til anbefalet monitoreringsmetode til EU medlemslande. Danmark afventer de endelige anbefalinger samt digitaliseringsarbejdet, og igangsætter af samme årsag ikke initiativer på dette område i nær fremtid.</p> <p>I regi af den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi 2016-2020 gennemføres desuden en analyse med henblik på at afdække mulighederne for en mere effektiv, digital udbuds- og indkøbsproces.</p>
12.8	By 2030, ensure that people everywhere have the relevant information and awareness for sustainable development and lifestyles in harmony with nature	<p>MFVM – MST Det forventes at Miljøstyrelsen i første halvdel af 2017 lancerer ny borgerrettet portal med information omkring miljø i hverdagen. Portalen vil være en one-stop-shop og vil angive gode råd og oplysninger i et let forståeligt sprog, så borgerne vil have lettere ved at træffe grønne valg.</p> <p>Udfordringer/Muligheder: Miljøstyrelsen har i december 2013 afgivet sin 4. rapport om implementering af Århuskonventionen (konvention om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsafgørelser på miljøområdet). Rapporten</p>

		<p>gør rede for, hvordan Århuskonventionen er udmøntet i Danmark, og angiver ny information som f.eks. ændringer i regelgrundlaget der er sket i perioden 2010 – 2013. Næste rapport udkommer i 2017. Rapporterne kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside. (http://mst.dk/borger/miljoerettigheder/miljoerettigheder-i-danmark/implementeringsrapporter/).</p> <p>Fremadrettet Det vurderes, at Danmark kan leve op til målet i 2030.</p>
12.a	Support developing countries to strengthen their scientific and technological capacity to move towards more sustainable patterns of consumption and production	<p>MFVM – MST Danmark bidrager til bæredygtigt forbrug og produktion bl.a. gennem myndighedssamarbejde og 3GF.</p> <p>Som opfølgning på Strategi om eksportfremme og økonomisk diplomati fra maj 2014 er det besluttet at gennemføre strategiske sektorsamarbejdsprojekter, SSC projekter, i udvalgte lande. Indsatsen er samlet i Regeringens initiativ "Partnering with Denmark", som kan være en ramme for at øge ressourceeffektivitet og indføre renere teknologi i partnerlandene. Her indgår en række sektorministerier i et myndighedssamarbejde med et partnerland og særligt Miljø- og Fødevareministeriet har mange samarbejdslande med formålet at fremme en grøn udvikling, og herunder grøn produktion, med vækst og velfærd. På miljøområdet gennemføres projekter i Tyrkiet, Vietnam, Kenya, Kina og Sydafrika. I projekterne arbejder styrelserne direkte med myndighederne i partnerlande med at styrke rammerne indenfor blandt andet forbedret affald og ressourcehåndtering, ren luft, styrket håndtering af industriens miljøudfordringer, cirkulær økonomi og vandforsyning og spildevand.</p> <p>MUDP programmet, der er forankret i Miljøstyrelsen under Miljø- og Fødevareministeriet giver også tilskud til projekter i udlandet med formålet at udvikle, teste og demonstrere ny miljøteknologi, herunder grøn produktion, der skal være med til at nå miljøpolitiske mål mere effektivt og skabe vækst. For nuværende er der blandt andet projekter om at reducere den globale kviksølvforurening, samt et projekt om et forenklet bæredygtigt byggeri med lokale ressourcer til genopbygning af boligmassen i Nepal efter jordskælvet i 2014. Udover direkte at støtte demonstrationsprojekter er programmet ramme for partnerskaber, der skal fremme videns- og teknologiudveksling og -udvikling mellem Danmark og partnerlandet. [SVANA har her særligt arbejdet på vandområdet]</p> <p>Fremadrettet [Det er særligt UM der har indsatsen i udviklingslande fra forskning til twinning, SSC, investeringer og eksport, MUDP er en ret lille indsats og har ikke deciderede mål internationalt for at støtte udviklingslande. Afhængig af hvordan MFVMs eksportstrategi udvikles, kan der skrives mål ind i denne, men som jeg ser det sidder UM lige nu for bordenden af indsatsen]</p> <p>Danmark er langt fremme i forhold at yde bistand til andre. [Vi kunne sætte SSC projekter og partnerskaber under MUDP på, den første er dog som udgangspunkt finansieret af UM, den anden er afhængig af hvad MUDP bestyrelsen vil]</p>
12.b	Develop and implement tools to monitor sustainable development impacts for sustainable tourism that creates jobs and promotes local culture and products	<p>EM Danmark (samt andre nordiske lande) er ikke medlem af FN's turistorganisation UNWTO.</p> <p>Udviklingen i dansk turisme føres årligt i Statusanalyse af turismens udvikling og konkurrenceevne. Det vurderes løbende, hvilke elementer der skal følges i udviklingen af dansk turisme.</p>

		<p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
12.c	<p>Rationalize inefficient fossil-fuel subsidies that encourage wasteful consumption by removing market distortions, in accordance with national circumstances, including by restructuring taxation and phasing out those harmful subsidies, where they exist, to reflect their environmental impacts, taking fully into account the specific needs and conditions of developing countries and minimizing the possible adverse impacts on their development in a manner that protects the poor and the affected communities</p>	<p>EFKM Danmark er med i den uformelle vennegruppe af lande til fremme af reformer af subsidier til fossile brændsler (Friends of Fossil Fuel Subsidy Reform). Danmark støtter vennegruppens arbejde, særligt vedrørende fremme af dagsordenen i regi af G20. Danmark bakker op om det kommuniké om udfasning af subsidier til fossile brændsler (FFSR Communiqué), som lanceredes af vennegruppen under COP21, og som har opbakning fra over 40 lande og en række private virksomheder.</p> <p>Danmark har gennem de seneste år været førende i støtte til teknisk assistance til udviklingslande, som ønsker rådgivning og analyser om udfasning af forbrugssubsidier til fossile brændsler. Støtten er gået til det International Energi Agentur (IEA), Verdensbankens energisektorprogram (ESMAP) og til Global Subsidy Initiative (GSI). Den danske støtte har bl.a. bevirket, at over 25 udviklingslande er i gang med at adressere subsidier til fossile brændsler. Støtteindsatserne følger principperne om at tage højde for udviklingslandenes særlige behov, forudsætninger og udviklingsønsker, herunder at tage særligt hensyn til de mest udsatte befolkningsgrupper.</p> <p>Fremadrettet Danmark ønsker i en fortsættelse af indsatsen at fremme udfasning af subsidier til fordel for fremme af energieffektivitet eller vedvarende energi. Denne indsats vil også tage hensyn til de berørte og mest udsatte befolkningsgrupper.</p> <p>Få lande har indtil videre gennemført evalueringer af deres subsidier til fossile brændsler med henblik på at fastlægge, hvorvidt de er uhensigtsmæssige eller skadelige, herunder Danmark. Danmark formodes dog ikke at have særligt uhensigtsmæssige eller skadelige subsidier til fossile brændsler. Relativt få lande har fortsat ikke fokus på, at reformering af subsidier til fossile brændsler kan bidrage til finansiering af bæredygtige energiløsninger.</p>

Goal 13. Take urgent action to combat climate change and its impacts *

*Acknowledging that the UNFCCC is the primary international, intergovernmental forum for negotiating the global response to climate change

13.1	Strengthen resilience and adaptive capacity to climate-related hazards and natural disasters in all countries	<p>UM Siden 2008 har Danmark arbejdet for at integrere klima i udviklingssamarbejder. Tidligere gennem "Climate change and green growth screening note" og senest gennem analysekataloget i retningslinjer for programmer og projekter vurderes som udgangspunkt altid risici og udfordringer i relation til klima og miljø. Yderligere er det centrale redskab Green Growth Guidance noten, der bl.a. vurderer muligheder og risici i forhold til modstandskraft og tilpasning til klimaforandringer. Klimafinansieringen spores ved hjælp af Rio-markørerne. Når projekter/programmer godkendes, registreres markeringen i databasen. I praksis kan integration af klima og modstandskraft være en udfordring.</p> <p>Danmarks klimarelaterede bistand indrapporteres årligt til OECD/DAC og stammer både fra "Klimapuljen" og fra andet udviklingssamarbejde, der integrerer klima. Anvendelsen og rapporteringen af Rio-markørerne er dog en udfordring, og der arbejdes forsat i DAC på at styrke markørerne og deres anvendelse.</p> <p>I begyndelsen af 2016 offentliggjordes et nyt sæt af vejledende principper for Klimapuljen. Ifølge de nye retningslinjerne er øget modstandskraft mod klimaforandringer en af to overordnede målsætninger for Klimapuljen (den anden er reducerede udledninger). 2016 bliver basisåret for en kerneindikator vedrørende klima-modstandskraft: Antal personer i alt, som drager fordel af Klimapuljens aktiviteter vedrørende øget modstandskraft overfor klimaforandringer.</p> <p>Eksempler på målrettet finansiering til tilpasning og øger modstandskraft overfor klimaforandringer inkluderer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Støtte til Least Developed Countries Fund (under GEF'en), som er rettet mod udviklingslande med midler til nationale tilpasningshandlingsprogrammer (NAPA'er) og specifikke projekter med henblik på at forbedre modstandskraften mod klimaforandringer - Regional støtte til IUCN's projekt, Mangroves for the Future (MFF), som er målrettet etableringen af et modstandsdygtigt kystzone-system i det sydlige og sydøstlige Asien - Bilateral støtte til Kenya, Mozambique, Bangladesh og andre lande med et mål om at forbedre modstandskraft mod klimaforandringer på nationalt og lokalt niveau samt i specifikke sektorer som fx infrastruktur og veje <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <hr/> <p>MFVM – NST Der er udpeget områder, der er særligt udsatte for oversvømmelser i forbindelse med EU's oversvømmelsesdirektiv. Oversvømmelsesdirektivet udspringer af de voldsomme oversvømmelseshændelser, som Europa har oplevet de seneste årtier. Oversvømmelsesdirektivet har til hensigt at fastlægge en ramme for vurdering og styring af oversvømmelsesrisici med henblik på at reducere negative følger for menneskers sundhed, miljø, kulturarv og økonomisk aktivitet. Som følge af direktivet er der udpeget 10 områder i Danmark, som er i særlig risiko for oversvømmelse. Dette omfatter arealer i 22 kommuner. Derudover har kommunerne udarbejdet kommunale klimatilpasningsplaner, der indeholder kortlægning af områder, der er i risiko for oversvømmelser. Med afsæt i de kommunale klimatilpasningsplaner har kommunerne identificeret og prioriteret i hvilke områder, der skal udføres oversvømmelsessikring.</p> <p>Fremadrettet I fremtiden forventes hyppigere og kraftigere skybrud, der vil medføre oversvømmelser.</p>
------	---	--

		<p>Endvidere forventes der flere og mere voldsomme oversvømmelser fra hav, i takt med den vandstandsstigning som følger af de globale temperaturstigninger. Grundet Danmarks lange kystlinie er oversvømmelser fra kyst en særlig udfordring. Samtidig kan der iagttages stigende grundvandsspejl, som på udsatte områder forårsager decideret forsumpning på værdifuld landbrugsjord og forårsager oversvømmelser og skader på materielle værdier i byerne. Kommunernes indsats har primært været fokuseret på oversvømmelser i byerne, men den fremadrettede indsats skal i højere grad også håndtere vandet på landet. Kommunerne er aktuelt er forpligtet til at revidere og opdatere klimatilpasningsplanerne. Risikostyrings-planerne skal revideres hvert 6. år.</p>
13.2	Integrate climate change measures into national policies, strategies and planning	<p>MFVM – NST Der blev i 2012 udarbejdet en national handleplan for klimasikring af Danmark, "Sådan håndterer vi skybrud og regnvand – Handlingsplan for klimasikring af Danmark". Handlingsplanen indeholder 5 indsatsområder, der omfatter sikring af bedre rammer for klimatilpasning, herunder ændring og modernisering af relevant lovgivning. Der er også fokus på sikring af vidensgrundlaget og vidensdeling samt samarbejde og koordination blandt de centrale aktører. Derudover er der opmærksomhed på vækstpotentialet i den grønne omstilling. Naturstyrelsen har det overordnede ansvar for at koordinere klimatilpasningsindsatsen i Danmark.</p> <p>Fremadrettet Initiativerne følges af SVANA, men der er ikke taget stilling til en eventuel version 2.0.</p> <p>EFKM: <u>Nationalt:</u> Som del af Danmarks energi- og klimapolitik har Danmark et langsigtet mål om at blive uafhængig af fossile brændsler i 2050. Danmark bakker op om EU's reduktionsmålsætning på 40 pct. i 2030, som indmeldt i EU's klimaplan (INDC) forud for Parisaftalens indgåelse på COP21. Danmark forventer at overopfylde Danmarks 20 pct. reduktionsmål udenfor EU-kvoteomfattede sektorer for perioden 2013- 2020. Som et skridt på vejen mod 2050 vil regeringen endvidere arbejde for, at Danmark i år 2030 skal have mindst 50 pct. af sit energibehov dækket af vedvarende energi.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p><u>Internationalt:</u> Danmark har underskrevet Parisaftalen og anser UNFCCC-processen, som det primære internationale forum for forhandling af et globalt modsvaret til klimaforandringer. Danmark deltager aktivt i de fortløbende forhandlinger og ekspertmøder under UNFCCC, herunder som en del af EU.</p> <p>Blandt Danmarks prioriteter i en balanceret implementering af Parisaftalen er en vedvarende forøgelse af ambitionsniveauet over tid, herunder et særligt fokus på de konkrete og omkostningseffektive løsninger, både før og efter 2020. Endvidere vægtes støtte til udviklingslandenes transformation til lavemissionsudvikling og mobilisering af den private sektors klimainvesteringer, samt støtte til udviklingslandene tilpasning til og modstandsdygtighed overfor klimaforandringer, specielt til de fattigste og mest sårbare lande.</p> <p>Fremadrettet Det vil være udfordrende at sikre, at klimaplaner og øvrige strategier og mål for bæredygtig udvikling i udviklingslandene er tilstrækkelig koordinerede og forankrede på nationalt niveau, og at det samlede ambitionsniveau af de nationale klimaplaner (NDCs) øges for at imødekomme</p>

		<p>målsætningerne i Parisaftalen.</p> <p>Danmark rådgiver om og fremmer i direkte, bilaterale samarbejder med en række af de voksende udviklingsøkonomier deres omstilling til lavemission udvikling baseret på fire årtiers danske erfaringer med politiktiltag til udbredelse af vedvarende energi og energieffektivitet. Samarbejdet indebærer en holistisk tilgang og analyse af energisystemet og energiforbrug med henblik på at tilvejebringe et omkostningseffektivt beslutningsgrundlag for samarbejdslande til at fremme af energieffektivitet og udbygge vedvarende energi inden for bygninger, industri og energisektoren.</p> <p>I medfør af Parisaftalen vil samarbejdet tage afsæt i udvikling og implementering af udviklingslandenes klimaplaner (NDCs), dækkende både planlægning, politikudvikling og regulering samt engagement og mobilisering af den private sektor. En væsentlig forudsætning at nå nationale og globale klimamål er etablering af gode og gunstige rammebetingelser samt tilstedeværelse af store investeringsmodne klimaprojekter med passende risiko-profiler, som kan engagere den private sektor.</p> <p>Danmark tager aktiv del i mange internationale fora, hvor dansk deltagelse indebærer prioritering af integration af klimahensyn i nationale politikker, strategier og planlægning, inklusiv via støtte til udviklingslande. Blandt de internationale energiorganisationer er det Internationale Energi Agentur (IEA), det Internationale Agentur for Vedvarende Energi (IRENA), Clean Energy Ministerial (CEM) og Sustainable Energy for All (SE4All) initiativet.</p> <p>Som bidragsyder til en række klimafonde og finansieringsinitiativer, inklusiv den Grønne Klimafond (GCF), benytter Danmark sin tilstedeværelse til at advokere for støtte til udviklingslandes transformativ initiativer, som fremmer inklusion af klimahensyn i politikker og planlægning, og samtidig søger at mobilisere investeringer fra den private sektor. Tilsvarende hensyn fremmes af Danmark i de multilaterale udviklingsbanker og udviklingsorganisationers klimapolitikker.</p>
13.3	<p>Improve education, awareness-raising and institutional capacity on climate change mitigation, adaptation, impact reduction and early warning</p>	<p>UM</p> <p>Danmark har gennem de seneste 10 år støttet oplysningsarbejde og kapacitetsopbygning vedrørende klimatilpasning og reduktion af udledninger. Dette er gjort gennem bilateral og multilateral støtte samt gennem støtte til civilsamfundet. Danske erfaringer, eksempler og kompetencer på området – som er baseret på fire årtiers grøn omstilling (både specifikke teknologier på energi- og vandområdet, juridiske instrumenter og regulering samt forsknings- og vidensopbygning og civilsamfundsinvolvering) – er anvendelige for andre og bredt efterspurgt.</p> <p>Eksempler inkluderer myndighedssamarbejde med vækstøkonomier såsom Kina, Sydafrika, Mexico og Vietnam, bilateral kapacitetsopbygning med klimamyndigheder i de mindst udviklede lande fx i Mozambique, støtte til civilsamfundsnetværk og fortalervirksomhed i udviklingslande gennem en finansieringsfacilitet for nord-syd partnerskaber i CISU (Civilsamfund i Udvikling) samt støtte til CIF, GEF, GCF og andre multilaterale mekanismer, som bidrager til udviklingen af rammevilkår for klimaaktiviteter.</p> <p>Særlig støtte går til forbedring af informationssystemer, der muliggør prognoser og planlægning i forbindelse med klimaforandringerne. Et eksempel er i Kenya, hvor støtten går til forbedret klimadata f.eks. i økonomisk planlægning og katastrofeforebyggelse. Dette indebærer generering og lagring af klimadata, som brugerne kan anvende til en række forskellige funktioner. En platform til databehandling, søgning og langtidsarkivering vil være kilde til håndhævelse (af luftkvalitetsstandarder), klimamodellering og klimaprognoser til brug for beslutninger vedrørende</p>

		<p>policy-making og som baggrund for klimasikring af nationale budgetter. Platformen vil også indeholde aktuel vejrinformation, som leveres til bønder og andre brugere gennem radio og internet (RANET) stationer.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med at støtte kapacitetsopbygning på klimaområdet.</p>
13.a	<p>Implement the commitment undertaken by developed-country parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change to a goal of mobilizing jointly \$100 billion annually by 2020 from all sources to address the needs of developing countries in the context of meaningful mitigation actions and transparency on implementation and fully operationalize the Green Climate Fund through its capitalization as soon as possible</p>	<p>UM/EFKM</p> <p>1) Danmark har underskrevet og ratificeret Paris-aftalen og anser UNFCCC-processen som værende det primære internationale forum for forhandlinger om globale løsninger på klimaforandringerne. Som del af EU deltager Danmark aktivt i forhandlinger og ekspertmøder inden for UNFCCC.</p> <p>De danske prioriteter inkluderer en balanceret implementering af Paris-aftalen og et fortsat øget ambitionsniveau. Lav-emissionsudvikling i udviklingslandene er en særligt vigtig prioritet.</p> <p>Danmark indrapporterer årligt sin klimarelaterede bistand til OECD/DAC. Størstedelen af denne støtte bidrager til at bekæmpe klimaforandringer i form af en reduktion af CO₂-udledninger og opbygning af øget modstandskraft. I regi af Klimapuljen bliver 2016 basisåret for en kerneindikator vedrørende begrænsning af udledninger: Tons kuldiioxidækvivalenter reduceret som resultat af Klimapuljens aktiviteter.</p> <p>2) Det danske bidrag til Den Grønne Klimafond (GCF) beløber sig indtil videre til 400 million kr. Danmark deler en plads i bestyrelsen med Nederlandene og Luxembourg. Hovedprioriteterne for den danske/nederlandske/luxembourgske bestyrelsesplads omfatter bl.a. et fokus på at sikre sig maksimal effekt i form af reduktioner og tilpasning, at fremme rammebetingelser for klimaaktiviteter i landene, at mobilisere privat klimafinansiering gennem en effektiv privatsektorfacilitet, at fremme integration af ligestillingspørgsmålet samt en gennemsigtig og effektiv administration.</p> <p>3) Danmark støtter gennem Klimapuljen en række af bilaterale og multilaterale aktiviteter, som er rettet mod at reducere CO₂-emissioner i vækstøkonomierne (se også 13.3). Støtten og samarbejdet tager udgangspunkt i landenes ambitioner, planer og programmer såsom NDC'erne. Samarbejdet er baseret på en holistisk tilgang til energisektoren og sigter mod fremme af omkostningseffektiv energieffektivitet og anvendelse af vedvarende energi inden for industri, anlægsarbejde og energiforsyning. En af to overordnede målsætninger for Klimapuljen er øget modstandskraft mod klimaforandringer (den anden er reducerede udledninger).</p> <p>4) Danmark har særligt fokus på at øge private investeringer i klimaprojekter. Danmark har lanceret en Klimainvesteringsfond, der har til formål at mobilisere privatsektorkapital til klimarelaterede projekter i udviklingslande. Klimainvesteringsfonden har et samlet kapitalgrundlag på 200 mio. dollars etableret gennem offentlig-private aftaler med danske institutionelle investorer, som administreres af Investeringsfonden for udviklingslande (IFU). Over tid forventes fonden at mobilisere i alt ca. 1,3 mia. dollars til klimainvesteringer i udviklingslande. Nogle af de primære forudsætninger for privatsektorengagement er, at der er befordrende rammebetingelser på landeniveau og at projekterne er kommercielt bæredygtige. Fra 2016 er der etableret en projektudviklingsfacilitet, hos IFU som skal sørge for at udvikle en portefølje af kommercielt bæredygtige projekter. Erfaringerne fra den danske Klimainvesteringsfond promoveres i relevante internationale fora vedrørende klimafinansiering såsom EU Blending, GCF,</p>

		<p>Climate Finance Ministerial og Global Innovation Lab for Climate Finance.</p> <p>5) Danmark deltager i Global Innovation Lab for Climate Finance for at identificere og fremme nye skalérbare klimafinansieringsinstrumenter og -initiativer rettet mod mobilisering af privat klimafinansiering. I den sammenhæng støtter Danmark et Energy Savings Insurance-instrument, som i øjeblikket bliver anvendt i Sydamerika i samarbejde med Inter-American Development Bank, nationale udviklingsbanker og private SMV'er i regionen. Med udgangspunkt i den danske støtte til ESI har GCF godkendt et lån på 130 mio. dollars til ESI i El Salvador.</p> <p>6) Derudover er der Global Green Growth Forum (3GF), som er et dansk initiativ fra 2011 med henblik på at skabe globale og lokale alliancer for grøn vækst og omstilling. Det er en netværksbaseret tilgang til offentlig-private partnerskaber, som har succes med at samle politiske ledere og erhvervsledere.</p> <p>7) Ved aktiv deltagelse i internationale fora søger Danmark at fremme klimaaktiviteter. Nogle af disse fora er International Energy Agency (IEA), International Agency for Renewable Energy (IRENA), Clean Energy Ministerial (CEM) og Sustainable Energy for All (SE4All).</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
13.b	Promote mechanisms for raising capacity for effective climate change-related planning and management in least developed countries and small island developing States, including focusing on women, youth and local and marginalized communities	<p>UM Lignende svar under 13.1 og 13.3.</p> <p>Danmark har generelt i sit bilaterale og regionale samarbejde og i særdeleshed i sin støtte til civilsamfundsorganisationer et stort fokus på de mindst udviklede lande. Danmark fastholder et fokus på fattigdomsbekæmpelse ved at involvere samfundsgrupper i både udarbejdelse og implementering samtidig med at fokusere på mobilisering af fattige og marginaliserede grupper. Eksempler på dette inkluderer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det regionale IUCN-program, MFF, som anvender en menneskerettighedsbaseret tilgang - I Kenya ydes der støtte til kvægavlere i halvtørre og tørre områder for at øge modstandskraften mod klimaforandringer i forbindelse med kvægdrift. <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med at støtte kapacitetsopbygning af fattige grupper.</p>
Goal 14. Conserve and sustainably use the oceans, seas and marine resources for sustainable development		
14.1	By 2025, prevent and significantly reduce marine pollution of all kinds, in particular from land-based activities, including marine debris and nutrient pollution	<p>MFVM – SVANA</p> <p>Udfordringen med plast er en grænseoverskridende udfordring, som kræver en fælles indsats. Der arbejdes allerede med problemstillingen i mange sammenhænge.</p> <p>I Danmarks Havstrategi fra 2012 er der opstillet miljømål der tilsammen skal sikre, at der opnås god miljøtilstand i 2020. Af Danmarks Havstrategi fremgår det desuden, at Danmark senest i 2020 vil etablere referenceniveauer og konkrete indsatser til reduktion af marint affald med det formål at opnå væsentlige reduktioner i 2025, sammenlignet med 2015. Med havstrategiens indsatsprogram, som blev sendt i høring i december 2016, forventes bl.a. igangsat en informationsindsats vedr. marint affald til 3 mio. kr.</p> <p>Forurening af havet med næringsstoffer fra landbaserede kilder reguleres gen-nem den eksisterende miljølovgivning, som i vidt omfang indeholder grundlæggende foranstaltninger, der har til formål at beskytte og forbedre miljøtilstanden i vandmiljøet. Det gælder fx lovgivning og</p>

		<p>bekendtgørelser, der gennemfører nitratdirektivet, badevandsdirektivet, drikkevandsdirektivet og byspildevandsdirektivet.</p> <p>Vandrammedirektivet, som i Danmark er udmøntet gennem lov om vandplanlægning og de tilknyttede bekendtgørelser, fastlægger bindende rammer for vand-planlægningen i EU's medlemslande, og direktivets overordnede mål er, at alt vand, overfladevand og grundvand skal opnå "god økologisk tilstand" eller "godt økologisk potentiale". Til dette formål udarbejdes statslige vandområdeplaner, der bl.a. indeholder oplysninger om påvirkningerne af vandområderne, beskrivelse af overvågningen af vandområderne, vurderinger af tilstanden i vandområderne, de miljømål, der gælder for det enkelte område, samt beskrivelse af de indsatser, der gennemføres med henblik på at opfylde de fastlagte mål. Endvidere vil Danmark sikre at udledningen af næringsstoffer til de åbne farvande lever op til EU's havstrategidirektiv.</p> <p>Fremadrettet</p> <p>Da marint affald i de danske havområder og på danske strande også stammer fra international skibsfart og fiskeri samt andre lande, er det afgørende med en global indsats for at nå målet. Danmark har forpligtet sig til at nå målet om at reducere mængderne af marint affald inden 2025, og der er desuden en politisk målsætning om at nå en signifikant reduktion allerede i 2020 jvnf. rådskonklusionerne om cirkulær økonomi fra juni 2016. Der er pt. mangel på viden om kilder og effekter af marint affald, men der pågår arbejde om at kortlægge og fastsætte referenceniveauer som forventes færdig i 2020. Der gøres også regionalt en indsats mod marint affald gennem OSPAR og HELCOMs regionale handlingsplaner for marint affald, som Danmark deltager i. EU-kommissionens foreslåede cirkulære økonomipakke har også plast som en særskilt prioritet og foreslår udarbejdelse af en europæisk plaststrategi i 2017, som opfølgning for den europæiske grøn bog for plast fra 2013. Formålet er at sikre, at potentialet for både miljø- og samfundsøkonomi indhentes. Ministeren har sammen med sine nordiske kollegaer i december 2016 skrevet et fælles nordisk ministerbrev til Kommissionen, som byder en ambitiøs europæisk plaststrategi velkommen. En væsentlig årsag til, at der endnu ikke er god økologisk tilstand i danske kyst-vande og i visse havområder, er for stor tilførsel af kvælstof og /eller fosfor fra både danske og udenlandske kilder, og der er således samlet set behov for yderligere reduktion af udledningerne af disse næringsstoffer, såfremt direktivmålene skal opnås. I Danmark vurderes ind-satsbehovet løbende i forbindelse med vandplanlægningen og arbejdet med hav-strategidirektivet. Pga langsom udskiftning af vandmasserne i Østersøen vil opnåelse af god miljøtilstand blive forsinket, selvom udledningerne reduceres i det fornødne omfang. På denne baggrund er der fx i vandområdeplanerne for 2015 - 2021 stillet krav om reduktion af kvælstofudledningen. Desuden indgår udledningerne for fosfor i vurderingen af ansøgninger om nye aktiviteter, der øger udledningen. Det forventes, at Danmark har nået miljømålene for kystvandene i 2027/2027 i regi af vandrammedirektivet, som resultat af indsatserne i tredje vandplanperiode 2021-2027, og at niveauet for den kvælstoftilførsel, der skaber grundlag for en god økologisk tilstand i kystvandene, er nået</p>
14.2	By 2020, sustainably manage and protect marine and coastal ecosystems to avoid significant adverse impacts, including by strengthening their resilience, and take action for their restoration in order to achieve healthy and productive oceans	<p>MFVM – SVANA</p> <p>De danske havområder beskyttes gennem en lang række indsatser. Det sker bl.a. gennem den mangeårige, generelle indsats for at forbedre vandmiljøet, der nu foregår indenfor rammerne af EU's Vandrammedirektiv, som fastlægger rammerne for beskyttelsen af vandløb og søer, overgangsvande, kystvande og grundvand i alle EU-lande. Direktivet fastsætter en række miljømål og opstiller overordnede rammer for den administrative struktur for planlægning og gennemførelse af tiltag og for overvågning af vandmiljøet. Vandrammedirektivet har bl.a. til formål at forebygge yderligere forringelse og beskytte og forbedre vandøkosystemernes tilstand</p>

		<p>og sigter mod forøget beskyttelse og forbedring af vandmiljøet.</p> <p>EU's vandrammedirektiv er udmøntet i den danske lovgivning i lov om vandplan-lægning, som indeholder overordnede bestemmelser om vanddistrikter, myndigheders ansvar, miljømål, indsatsprogram, planlægning, proces og inddragelse af offentligheden og overvågning mv. Ydermere vedtog Danmark havstrategiloven i 2010 og i forlængelse heraf kom Danmarks havstrategi i 2012. Begge har til formål at sikre et godt havmiljø inden 2020, som udstukket i EU's havstrategidirektiv fra 2008. Danmarks havstrategi indeholder en tilstandsvurdering af de danske havområder (basisanalyse) og med udgangspunkt heri er der opstillet mål for miljøtilstanden i de danske havområder. Målene skal sikre, at Danmark opnår den rette balance mellem menneskets brug af havet, samtidig med at vi sikrer et sundt hav. Målene handler både om havets økosystem og de menneskelige aktiviteter, der påvirker det. Samlet set skal målene sikre god miljøtilstand i de danske havområder senest i 2020.</p> <p>Desuden findes der en beskyttelse gennem habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne, hvor der både beskyttes arter og habitater i et netværk af beskyttede områder, de såkaldte Natura 2000-områder, der dækker ca. 18 % af det danske havareal. Dels gennem beskyttelsen af såkaldte bilag IV arter, hvoraf der i Danmark findes marsvin, som udover i de udpegede Natura 2000-områder skal beskyttes i hele sit udbredelsesområde. I Danmark er der udarbejdet Natura 2000-planer som er forvaltningsplaner for alle de marine Natura 2000-områder. Der skal om nødvendigt iværksættes en aktiv indsats for at undgå forringelser og for understøtte målet om gunstig bevaringsstatus. Desuden må der ikke gives tilladelser til aktiviteter, der kan skade områderne.</p> <p>Det første EU-støttede naturgenopretningsprojekt på havet fandt sted i Kattegat, hvor et ca. 7 ha stort huledannende stenrev blev genoprettet og et yderligere ca. 6 ha eksisterende rev blev stabiliseret. 'Blue Reef' projektet kostede 4.8 mio. Euro og blev færdigt i 2013. SVANA planlægger pt. genopretning af et stenrev ved Gilleleje Flak.</p> <p>Danmark har iværksat et arbejde med målrettet at beskytte rev og boblere i Natura 2000-områder mod fiskeri, der potentielt kan ødelægge revene, især trawlfiskeri. Udover at et generelt forbud mod trawlfiskeri i de kystnære områder beskytter rev i 28 Natura 2000-områder, er der indført forbud mod at fiske på og i en bufferzone omkring revene i yderligere 14 områder i de indre danske farvande. Derudover er 4 områder langt i processen med tilsvarende forbud og arbejdet med forslag for de resterende områder med kortlagte rev er igangsat.</p> <p>Danmark kan med fordel tænke implementeringen af dette delmål sammen med implementeringen af EU-direktivet om maritim fysisk planlægning (Erhvervs- og vækstministeriet), samt med implementeringen af delmål 14.5, som handler om etableringen af miljøbeskyttede områder i havet.</p> <p>Fremadrettet/Udfordringer/Muligheder: I forhold til det overordnede mål 14.2, som er beskrevet i relativt generelle vendinger er det den umiddelbare vurdering, at Danmark gør en aktiv indsats for at "manage and protect" havmiljøet. Der er visse områder, som fx marint affald og undervandsstøj, hvor der er behov for mere viden til at kunne vurdere, om god miljøtilstand vil blive nået i 2020, men det vurderes, at Danmark stadig gør en aktiv indsats.</p>
14.3	Minimize and address the impacts of ocean acidification,	MFVM – NST

	including through enhanced scientific cooperation at all levels	<p>Forsuring af havet sker udelukkende grundet den stigende CO2-koncentration i atmosfæren. Man kan primært implementere dette delmål ved at reducere udledninger af CO2 til atmosfæren (SDG 13).</p> <p>SVANA har pt. ingen konkrete indsatser vedr. håndtering af konsekvenserne af forsuring af havet. Der foregår forskning om forsuring af havet bl.a. på Københavns Universitet, og SVANA har bl.a. støttet forskningsprojekter om forsuring i relation af Nordisk Ministerråd. Endvidere er der forskning inden for den kystnære vegetations optagelse af CO2, som kan bidrage til klimaindsatsen.</p> <p>Fremadrettet/Udfordringer/Muligheder: Forsuring er en afledt effekt af klimaændringer, hvorfor indsatsen ligger hos Energi-, Forsynings – og Klimaministeriet. Det er uvist, om målet om at minimere konsekvenserne af forsuring kan nås i 2020.</p>
14.4	By 2020, effectively regulate harvesting and end overfishing, illegal, unreported and unregulated fishing and destructive fishing practices and implement science-based management plans, in order to restore fish stocks in the shortest time feasible, at least to levels that can produce maximum sustainable yield as determined by their biological characteristics	<p>MFVM – NAER I december 2013 blev den nye fælles EU fiskeripolitik vedtaget, hvilket skabte et stærkere fundament for et mere bæredygtigt fiskeri og bedre ressourceudnyttelse i fremtiden. Stadig flere bestande udnyttes inden for de niveauer, der giver maksimalt bæredygtigt udbytte (MSY), og denne udvikling er en klar målsætning for den fælles fiskeripolitik.</p> <p>Fremadrettet/Udfordringer/Muligheder: I de kommende år fortsættes udrulningen af den nye fælles fiskeripolitik. Discardforbudet (forbud mod udsmid af fangst), en økosystembaseret fiskeriforvaltning og øget regionalt samarbejde er en del af den reformerede fælles fiskeripolitik. Det forventes, at den fælles fiskeripolitik indebærer, at de kommercielt udnyttede arter vil blive forvaltet efter MSY-principper senest i 2020. Der kan dog være enkelte bestande, hvor særlige forhold indebærer, at det vil tage bestanden længere tid at nå op på MSY-niveau. Dette kan være kollapsede bestande eller bestande med langsomt reproducerende arter.</p>
14.5	By 2020, conserve at least 10 per cent of coastal and marine areas, consistent with national and international law and based on the best available scientific information	<p>MFVM – SVANA Danmark lever op til målet. Udpegningen af Natura 2000-områder udgør 1717ca. 18 % af havområderne. Dertil kommer de 6 nye beskyttede områder i Kattegat under Havstrategidirektivet, som udgør 4 % af Kattegat.</p> <p>Fremadrettet Målet er nået. Der er en proces i gang for at vurdere, om Danmark er forpligtet til at beskytte flere havområder i Nordsøen og Østersøen i henhold til Havstrategidirektivet, foruden de udpegede områder i Kattegat.</p>
14.6	By 2020, prohibit certain forms of fisheries subsidies which contribute to overcapacity and overfishing, eliminate subsidies that contribute to illegal, unreported and unregulated fishing and refrain from introducing new such subsidies, recognizing that appropriate and effective special and differential treatment for developing and least developed countries should be an integral part of the World Trade Organization fisheries subsidies negotiation <i>* [* taking into account ongoing World Trade Organization negotiations, the Doha Development Agenda and the Hong Kong Ministerial Mandate]</i>	<p>MFVM – NAER Støtte til den danske fiskerisektor sker inden for rammerne af EU's fælles fiskeri-politik gennem medfinansiering fra Den Europæiske Hav- og fiskerifond. Projekter der øger fartøjers fiskerikapacitet eller udstyr der øger et fartøjs evne til at finde fisk, eller bidrager til IUU er ikke støtteberettiget.</p> <p>Der ydes ikke den nævnte støtte til den danske fiskerisektor.</p> <p>Fremadrettet Målet er opfyldt.</p>

14.7	By 2030, increase the economic benefits to small island developing States and least developed countries from the sustainable use of marine resources, including through sustainable management of fisheries, aquaculture and tourism	<p>MFVM – NAER Ikke relevant - der foreligger ikke og er der ikke planlagt politikker og programmer på MFVM's område, der sigter på SIDS/de omtalte kategorier af lande.</p> <p>UM Danmark støtter en række multilaterale organisationer, som arbejder for fremme af bæredygtig brug af marine ressourcer, bl.a. UNEP, GEF, IUCN og IIED. Der ydes ikke bistand til enkelte SIDS specifikt rettet mod udnyttelse af marine ressourcer.</p>
14.a	Increase scientific knowledge, develop research capacity and transfer marine technology, taking into account the Intergovernmental Oceanographic Commission Criteria and Guidelines on the Transfer of Marine Technology, in order to improve ocean health and to enhance the contribution of marine biodiversity to the development of developing countries, in particular small island developing States and least developed countries	<p>MFVM-NAER Miljø- og Fødevareministeriet bidrager til forøgning af videnskabelig viden og udvikling af forskningskapaciteten på det marine område gennem ministeriets aftale med Danmarks Tekniske Universitet om forskningsbaseret myndighedsbetjening på fiskeriområdet, der i 2016 beløber sig til 59,6 mio. kr. samt projektbaseret støtte gennem Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram og EHFF programmet. Herudover indgår Danmark i det internationale samarbejde på om-rådet bl.a. gennem deltagelsen i International Council for the Exploration of the Sea (ICES) samt EU-landenes transnationale programmeringsinitiativ for marin forskning og udvikling i JPI- Oceans.</p> <p>UM Danmark støtter en række multilaterale organisationer, som arbejder for fremme af bæredygtig brug af marine ressourcer, bl.a. UNEP, GEF, IUCN og IIED.</p>
14.b	Provide access of small-scale artisanal fishers to marine resources and markets	<p>MFVM – NAER For at fremme det mindre fiskeri har der gennem en årrække været en særlig frivillig ordning for kystfiskere, hvor de gratis får ekstra årsmængder bl.a. torsk, tunge og rødspætte til fartøjer under 17 meter. Det overordnede formål for kystfiskerordningen er at fremme kystfiskeriet ved at sikre øget miljømæssig, økonomisk og social bæredygtighed i fiskeriet, blandt andet ved at gøre skånsomt kystfiskeri mere attraktivt. Man fremmer således det naturskånsomme fiskeri ved at tildele fartøjer, der fisker med skånsomme redskaber, 50 procent flere fisk end de fartøjer, der f.eks. fisker med trawl. Et af de specifikke mål med Den Europæiske Hav- og fiskerifond (EHFF) er at fremme fiskerivirksomheders konkurrenceevne og levedygtighed, herunder for mindre kystfartøjer. Som en del af det danske Hav- og Fiskeriudviklingsprogram 2014-2020, der medfinansieres af Den Europæiske Hav- og fiskerifond, støttes aktiviteter, der skal fremme kystfiskeres afsætningsmuligheder. NaturErhvervstyrelsen har således bl.a. ansat en facilitator, der blandt andet hjælper kystfiskere i forhold til udvikling af afsætningsmuligheder for den fangede fisk.</p> <p>Fremadrettet/Udfordringer: Rammerne for en ny kystfiskerordning, der er gældende i 2017 til og med 2019 er vedtaget. Dette betyder bl.a. at ordningen tilføres yderligere mængder af fisk svarende til en værdi på ca. 59 mio. kr. ligesom der indføres en lukket ordning, hvor de tilmeldte fartøjers kvoter låses fast i ordningen, for at sikre at kvoter og fartøjer forbliver i det kystnære fiskeri.</p>
14.c	Enhance the conservation and sustainable use of oceans and their resources by implementing international law as reflected in the United Nations Convention on the Law of the Sea, which provides the legal framework for the conservation and sustainable use of oceans and their resources, as recalled in paragraph 158 of "The future we want"	<p>MFVM – SVANA Det vurderes, at Danmark lever op til forpligtelserne under UNCLOS bl.a. igennem implementering i lov om beskyttelse af havmiljøet (havmiljøloven). SVANA indgår desuden aktivt i forhandlingerne om en ny resolution under UNCLOS om beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af biodiversitet udenfor national jurisdiktion (BBNJ). Det skal understreges, at arbejdet med UNCLOS ligger under Udenrigsministeriets ressort.</p> <p>Fremadrettet Bemærk, et lovforslag om beskyttelse af havmiljøet ved Grønland er på lovprogrammet</p>

		<p>2017/2018 og forventes behandlet i det grønlandske landsting i foråret 2017 og herefter i Folketinget. Lovforslaget opdaterer de eksisterende regler om f.eks. indgreb overfor skibe på baggrund af UNCLOS for Grønland.</p> <p>Målet vurderes at kunne nås.</p>
--	--	---

Goal 15. Protect, restore and promote sustainable use of terrestrial ecosystems, sustainably manage forests, combat desertification, and halt and reverse land degradation and halt biodiversity loss

15.1	<p>By 2020, ensure the conservation, restoration and sustainable use of terrestrial and inland freshwater ecosystems and their services, in particular forests, wetlands, mountains and drylands, in line with obligations under international agreements</p>	<p>MFVM – SVANA</p> <p>En væsentlig ramme for dansk naturpolitik er EU's naturdirektiver, Habitatdirektivet fra 1992 (Rådets direktiv 92/43/EØF) har til formål at fremme biodiversiteten i medlemsstaterne ved at definere en fælles ramme for beskyttelsen af arter og naturtyper, der er af betydning for EU. Dette sker hovedsagligt gennem udpegning af særlige bevaringsområder, habitatområderne. I habitatområderne skal der sikres eller genoprettes en gunstig bevaringsstatus for de arter eller naturtyper som området er udpeget for. Regeringen har netop offentliggjort 252 Natura 2000 planer, som vil sikre bevarelse hhv. genoprettelse af natur på 8 % af det samlede areal på land og 18% af de indre danske farvande. På land udgør Natura 2000 områderne i alt 360.000 ha. En del af dette areal er sammenfaldende med områder beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3, beskytter søer, moser, enge, strandenge, heder, overdrev og vandløb, som samlet set dækker 10% af Danmarks areal.</p> <p>Det andet direktiv er fuglebeskyttelsesdirektivet fra 1979, som har til formål at beskytte og forbedre vilkårene for de vilde fuglearter i EU. Dette sker bl.a. ved at medlemslandene forpligter sig til at udpege fuglebeskyttelsesområder.</p> <p>Udover Natura-2000 planlægningen er der indgået aftale mellem Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det konservative Folkeparti om en naturpakke, som består af en række initiativer på naturområdet, der skal styrke biodiversiteten. Naturpakken indeholder bl.a. en indsats for udlæg af 13.300 ha. Ny biodiversitets-skov på statslige arealer og op til 3.300 ha. Ny biodiversitetsskov på private arealer. Indsatsen indføres gradvist over de næste 50 år. Der afsættes endvidere midler til indsats der skal skabe mere sammenhæng i naturen og bedre vilkår for dyr og planter i det åbne land, og der er indsats der skal motivere flere landmænd til at pleje naturen. Endelig er der afsat flere midler til en styrket indsats for reduktion af kvælstofudvaskningen til miljøet fra landbruget. Aftaleparterne har samtidig besluttet, at Naturpakkens indsatser skal indgå i en samlet afrapportering af Danmarks internationale forpligtelser til at udarbejde en biodiversitetsstrategi sammen med eksisterende indsatser på naturområdet, herunder Natura 2000-planlægningen.</p> <p>EU Vandrammedirektivet, og dansk implementering heraf giver retning og sætter ambitionsniveauet for indsats omkring beskyttelse af ferskvandssystemet. Dansk lovgivning omkring rensning af by spildevand og regulering af emissioner fra industri og landbrug er med til at sikre og oprethold et godt ferskvandsmiljø.</p> <p>Fremadrettet/Udfordringer/Muligheder:</p> <p>Aftalen om Naturpakken skal gradvist implementeres-. Visse elementer implementeres på kort sigt, mens udlægning af skov til biodiversitet skal ske indenfor en 50-årig tidshorisont. Samtidigt har Danmark ligesom en række andre lande konkrete udfordringer med at opfylde internationale mål i FN og i EU om at standse tilbagegangen i biodiversitet. Naturpakken er et af midlerne til at</p>
------	---	---

		<p>imødekomme disse udfordringer.</p> <p>Der skal løbende sikres opfyldelse af EU's naturdirektiver bl.a. ved at opnå og fastholde gunstig bevaringsstatus for dyr og naturtyper indenfor habitatdirektivet og at sikre tilnærmelse til gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper som i dag er truede. Dette sikres gennem løbende håndhævelse af lovgivningen herunder naturbeskyttelsesloven, skovloven, jagt- og vildtforvaltningsloven og artsfredningsbekendtgørelsen. Der vil også være en betydelig udfordring knyttet til implementering af EU's forordning om invasive arter. Danmark vil som andre lande være forpligtet til aktivt at bekæmpe arter, som optages på EU's liste over arter, som kan være problematiske. Regeringen udarbejder en national plan for bekæmpelse af invasive arter.</p> <p>Udover de opgaver der knytter sig til fastlagt lovgivning og mål, forventes klima-forandringerne at udgøre en betydelig udfordring for dyr og planter ikke mindst i de kystnære områder, som påvirkes af vandstandsstigninger. I den forbindelse forventes det også, at der vil optræde flere invasive arter.</p> <p>Generelt er Danmark et lille land med tæt befolkning og intensiv arealudnyttelse og har til stadighed behov for at optimere udnyttelsen af ressourcer og arealer, på en måde så det understøtter vækst, udvikling og rekreative værdier, i balance med miljøet.</p> <p>UM I gennem støtte til globale organisationer som IUCN, WRI og FN organisationer, støtter Danmark kampen mod ørkenspredning og landdegradering, som undergraver økosystemernes produktivitetsskapacitet.</p>
15.2	By 2020, promote the implementation of sustainable management of all types of forests, halt deforestation, restore degraded forests and substantially increase afforestation and reforestation globally	<p>MFVM – SVANA Skovloven har som formål at bevare og værne landets skove og hertil forøge skovarealet. Loven har også til formål at fremme bæredygtig drift af landets skove. Dette understøttes bl.a. ved bestemmelser om hvordan fredskovspligtige arealer anvendes, regler om beskyttelse af naturtyper og levesteder i skoven, samt en række tilskud til private skovejere, dels tilskud til skovrejsning dels tilskud der understøtter og fremmer skovenes biodiversitet. Staten har indført bindende regler for anvendelse af dokumenteret bæredygtigt produceret træ i statslige aftaler om vareindkøb, byggeri og serviceaftaler og gennemfører en indsats for at udbrede kendskabet til cirkulæret og den tilhørende vejledning i hele den offentlige sektor. Energibranchen har indgået en rammeaftale om sikring af bæredygtigt træ til energi. Skov-programmet fra 2002 videreførte et mål for skovrejsning fra 1989, således at skovlandskaber skal dække 20-25 % af Danmarks areal i løbet af en trægeneration (80-100 år). Der er i perioden 1990 – 2012 rejst ca. 69.000 ha ny skov i Danmark svarende til godt 3000 ha årligt. Midler afsat til tilskud til privat skovrejsning på ca. 1000 ha årligt i perioden 2017 – 2020 bidrager til at sikre en videreførelse af indsatsen. Desuden rummer skovprogrammet mål for at sikre og fremme biodiversiteten i skov, således at 10 % af det samlede skovareal har inden 2040 har biodiversitet som det primære driftsformål. I aftaleAftalen om Naturpakken (2016) indgår udlæg af eksisterende statslige og private skove, så der samlet opnås ha.mindst 25.000 ha urørt skov og anden biodiversitetsskov på statslige og private arealer. Formålet er blandt andet at skabe bedre vilkår for truede dyre- og plantearter.fremme forholdene for en række truede arter..</p> <p>Fremadrettet/Udfordringer/Muligheder: Tilstanden i Danmarks skove overvåges løbende, og den viser fortsat positiv stigning i skovarealet og tillige i de stående vedmasser, som vurderes at være i fin tråd med SDG-undermålet. Indsatsen skal samlet set holdes op imod den afskovning, der aht. fremme af natur- og landskabsværdier i et vist omfang sker i bl.a. statsskovene. Nye voksende markeder for</p>

		energitræ vil potentielt kunne påvirke udviklingen i Danmarks skovresurser, hvilket gør det aktuelt fortsat at følge udviklingen nøje. Naturpakken og det kommende nationale skovprogram vil udstikke de overordnede politiske pejlemærker for indsatsen.
15.3	By 2030, combat desertification, restore degraded land and soil, including land affected by desertification, drought and floods, and strive to achieve a land degradation-neutral world	<p>MFVM – SVANA ikke relevant i DK</p> <p>UM Danmark er medlem af "United Nations Convention to Combat Desertification" (UNCCD). Danmark støtter fx et program for reetablering af skove og landskaber i Indonesien.</p>
15.4	By 2030, ensure the conservation of mountain ecosystems, including their biodiversity, in order to enhance their capacity to provide benefits that are essential for sustainable development	<p>MFVM – SVANA ikke relevant i DK</p> <p>UM Danmark støtter "Access and Benefit Sharing"-programmet under Nagoya Protokollen.</p>
15.5	Take urgent and significant action to reduce the degradation of natural habitats, halt the loss of biodiversity and, by 2020, protect and prevent the extinction of threatened species	<p>MFVM – SVANA Danmark har taget en række initiativer til beskyttelse af habitater, dels gennem Natura 2000 planerne og i den forbindelse udlægning af 104 reservater, der har til formål at beskytte sårbare arter mod forstyrrelser. Herudover har Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti indgået aftale om Naturpakken, der bidrager til at styrke biodiversiteten. Der gøres fremadrettet en særligt indsats for udlægning af skov til biodiversitetsformål, der forventes at være et væsentligt bidrag til biodiversiteten, idet skovene huser flest truede arter.</p> <p>Indsatser for arter, herunder truede og beskyttede arter, konfliktskabende arter og invasive arter, sker både med udgangspunkt i EU's naturdirektiver, andre internationale aftaler, national lovgivning eller efter politisk beslutning om særlig prioritering. Naturstyrelsen har udarbejdet en række statslige artsforvaltningsplaner, som løbende revideres. Planerne samler den biologiske viden om arterne, beskriver hvordan arterne kan forvaltes og eventuelt reguleres samt relevante støtteordninger. Der er fx lavet forvaltningsplaner for hare, agerhøne, odder, ulv, bæver, skarv, laks, snæbel, hedepletvinge og gul stenbræk.</p> <p>Udover EU's naturdirektiver er Danmark forpligtet af EU's biodiversitetsstrategi fra 2011, som indeholder seks hovedmål, og som implementerer den globale strategiske plan fra FN's biodiversitetskonvention i EU. De seks mål er: 1) fuld gennemførelse af EU's naturdirektiver 2) bibeholde og reetablere terrestriske økosystemer og økosystemtjenester, 3) forøge jordbrugets og skovbrugets bidrag til bevarelse og forøgelse af biodiversiteten, 4) sikre en bæredygtig udnyttelse af fiskeressourcer, 5) bekæmpe invasive arter og 6) medvirke til at forhindre tab af biodiversitet på globalt plan. EU-Kommissionen offentliggjorde i oktober 2015 en midtvejsevaluering af strategien, der løber frem til 2020, som viser at kun med hensyn til mål 5 er der reelle fremskridt i EU's opfyldelse af målene.</p> <p>Fremadrettet Danmark skal i de kommende år arbejde målrettet på at indfri de internationale forpligtelser, først og fremmest forpligtelserne indenfor EU's naturdirektiver, samt vandrammedirektivet, havstrategidirektivet for så vidt angår naturtyper og forordningen om invasive arter. Disse vil yderligere bidrage til at beskytte naturlige hjemmehørende arter.</p> <p>Den løbende implementering af naturpakken vil være en betydelig opgave, som forventes både</p>

		<p>på kort sigt og på længere sigt at bidrage til beskyttelse af arter – ikke mindst de truede arter, som ikke mindst findes i skovområderne.</p>
15.6	<p>Promote fair and equitable sharing of the benefits arising from the utilization of genetic resources and promote appropriate access to such resources, as internationally agreed</p>	<p>MFVM – SVANA Danmark har ratificeret og implementeret Nagoya-protokollen og har endvidere etableret kontakt med danske virksomheder som arbejder med konkrete aftaler om adgang til genetiske ressourcer og udbyttedeling. EU har vedtaget forordning om overholdelelsesforanstaltninger fra Nagoya protokollen om adgang til genetiske ressourcer samt rimelig og retfærdig deling af de fordele, der opstår ved udnyttelsen af disse ressourcer og Danmark har vedtaget lov om udbyttedeling ved anvendelse af genetiske resurser. Nagoya-protokollen udbygger nogle af Biodiversitetskonventionens regler, som slår fast, at staterne har den suveræne ret til deres genetiske ressourcer, og at adgangen for brugere fra et land til genetiske ressourcer i et andet land er betinget af: forudgående informeret samtykke fra leverandørlandet, og af privatretlige aftaler om deling af udbyttet, som indgås direkte mellem de udenlandske agenter og de, som ejer og udleverer materialet i leverandørlandet. Protokollen indeholder både krav til leverandørlande om klarhed og forudsigelighed i deres lovgivning, om adgangen til de genetiske ressourcer og til brugerlande om at medvirke til, at leverandørlandenes lovgivning om adgang og udbyttedeling bliver overholdt. Den indeholder også regler om håndteringen af oprindelige folks traditionelle viden, der knytter sig til de genetiske ressourcer. Også her kræves der forudgående tilladelse til at bruge denne viden ved udnyttelsen af den genetiske ressource. Viden om et lands regler hentes i det såkaldte "clearinghouse", hvortil medlemsstaterne leverer information om nationale regler og udnyttelse af disse og om de udbytteaftaler, der indgås på tværs af landene. Clearinghouse skal gøre disse informationer tilgængelige for andre medlemsstater. Alle EU lande skal føre tilsyn med brugerne af genetiske ressourcer for at kontrollere at brugerne overholder reglen om at udvise rettidig omhu når der sker udnyttelse af genetiske ressourcer eller traditionel viden i tilknytning til anvendelsen samt sikre at de nationale ABS regler overholdes.</p> <p>Fremadrettet/Udfordringer/Muligheder: Danmark fortsætter implementeringen af EU forordningen herunder involvering og kontrol af brugere. Danmark har de sidste 5 år bidraget til implementeringen af Nagoya-protokollen i Afrika via det såkaldte ABS Capacity Development Initiative (ABS Initiativet). Danmark har støttet gennem Udenrigsministeriet ABS Initiativet med 25 mio. kr Danmark har i den forbindelse været vært for 4 internationale ABS business dialogmøder og i forlængelse her af har Udenrigsministeriet bevilliget støtte til at Dansk Industri kan undersøge videns- og markedsudviklingsmuligheder i det sydlige Afrika i 2016.</p>
15.7	<p>Take urgent action to end poaching and trafficking of protected species of flora and fauna and address both demand and supply of illegal wildlife products</p>	<p>MFVM – SVANA Danmark er ikke i særlig grad mål for krybskytteri eller ulovlig handel med udryddelsestruede vilde dyr og planter og produkter fra dem. I EU er der dog et marked for disse ulovlige produkter og planter og dyr og da der er åbne grænser i EU skal indsatsen derfor ske på EU niveau.</p> <p>Handel med truede dyr og planter er adresseret i en international konvention (CI-TES – Convention on International Trade in Endangered Species). Formålet med CITES er at beskytte udryddelsestruede vilde dyr og planter ved at kontrollere den internationale handel med disse arter. Målet er, at kun bæredygtig handel tillades, - dvs. at bevaringsstatus eller udbredelsesområde for den pågældende art ikke forringes. CITES er i EU gennemført ved en række forordninger. Som medlem af EU implementerer Danmark denne lovgivning og har også siden 1977 været part til CITES. Danmark deltager aktivt i EU's løbende arbejde med implementeringen af CITES og arbejder løbende på at sikre effektiv administration og</p>

		<p>håndhævelse af CITES-konventionens bestemmelser. Ud over forordningerne har Kommissionen udarbejdet en handlingsplan der målrettet adresserer bekæmpelse af ulovlig handel med produkter fra vilde dyr og planter. Medlemsstaterne gennemfører handlingsplanen ved en rådskonklusion.</p> <p>Danmark er ikke aktivt involveret i bekæmpelse af krybskytteri. Den danske indsats består i at efterleve EU lovgivningen og handlingsplanen.</p> <p>I Danmark kontrolleres handel og import af truede vilde dyr og planter i samarbejde mellem Naturstyrelsen og SKAT. Ved overtrædelser samarbejder Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning med politiet.</p> <p>Fremadrettet Danmark opfylder gennem implementeringen af rådskonklusionerne sine forpligtelser i forhold til dette mål.</p>
15.8	By 2020, introduce measures to prevent the introduction and significantly reduce the impact of invasive alien species on land and water ecosystems and control or eradicate the priority species	<p>MFVM – SVANA Danmark er omfattet af EU's forordning om invasive arter, og Danmark forbereder initiativer der skal sikre, at Danmark effektivt bekæmper de invasive arter, der er på EU-listen over arter af fællesskabsbetydning. Danmark bekæmper p.t. herudover selv en række invasive arter, herunder mårhund og bjørneklo.</p> <p>Fremadrettet/Udfordringer/Muligheder: Indsatsen mod invasive arter kan potentielt udfordres af økonomiske begrænsninger, da bekæmpelse af arter, der er meget udbredt eller evt. arter, der lever i vandmiljøet kan være meget omkostningsfyldt.</p>
15.9	By 2020, integrate ecosystem and biodiversity values into national and local planning, development processes, poverty reduction strategies and accounts	<p>MFVM – SVANA Hensyn til miljø og Biodiversitet varetages på tværs af politikområder, bl.a. i kraft af reglerne om konsekvensvurdering for miljøet af større anlæg (VVM-reglerne). Herudover er der naturlig koordinering mellem landbrugs- og fiskeripolitikken og miljø- og naturhensyn.</p> <p>Danmark er i gang med et flerårigt projekt, der skal bidrage til ny viden om kortlægning af økosystemtjenester og de værdier, økosystemtjenesterne genererer (MAES). Det vil på baggrund af projektet blive vurderet, om og i hvilken udstrækning kortlægning og værdisætning af økosystemtjenester kan anvendes som arbejdsmetode på andre felter.</p>
15.a	Mobilize and significantly increase financial resources from all sources to conserve and sustainably use biodiversity and ecosystems	<p>MFVM – SVANA På Biodiversitetskonventionens 12. partsmøde blev der vedtaget et globalt mål for mobilisering af ressourcer til udviklingslandenes arbejde med beskyttelse af biodiversitet. Målet er, at overførslen af midler fra de udviklede lande til udviklingslande skulle fordobles i 2015 (i forhold til et basis niveau beregnet som gennemsnittet af den globale overførsel fra 2006-2010) og fastholdes på dette niveau frem til 2020. Det blev også besluttet, at alle lande nationalt skal mobilisere ressourcer og at parterne skal udarbejde nationale ressourcemobiliseringsstrategier.</p> <p>Fremadrettet/Udfordringer/Muligheder: For så vidt angår mobilisering af private midler vurderes der at være et potentiale, men det kræver en betydelig kommunikationsindsats og prioritering at udnytte dette mulige potentiale.</p>
15.b	Mobilize significant resources from all sources and at all levels to finance sustainable forest management and provide adequate incentives to developing countries to advance such management, including for conservation and reforestation	<p>UM Danmark støtter multilaterale organisationer, som arbejder for fremme bæredygtigt skovbrug, bl.a. UNEP, GEF, Verdensbanken, IUCN og IIED. Støtten indeholder programmer som UNREDD, den såkaldte "Forest Carbon Partnership Facility".</p>

15.c	Enhance global support for efforts to combat poaching and trafficking of protected species, including by increasing the capacity of local communities to pursue sustainable livelihood opportunities	<p>UM Danmark støtter FN's Miljøprogram (UNEP), som bekæmper ulovligt krybskytteri og ulovlig handel af beskyttede arter.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
Goal 16. Promote peaceful and inclusive societies for sustainable development, provide access to justice for all and build effective, accountable and inclusive institutions at all levels		
16.1	significantly reduce all forms of violence and related death rates everywhere	<p>JM Vold og drab er kriminaliseret i straffelovens kapitel 25 om forbrydelser mod liv og legeme. Politiet undersøger sådanne tilfælde efter modtagelse af en anmeldelse eller af egen drift, når der er rimelig mistanke om, at en lovovertrædelse er begået.</p> <p>Rigspolitiet vil fortsætte de uddannelsesmæssige tiltag i forhold til politiets anvendelse af evidensbaserede risikovurderingsredskaber. Det vil forbedre politiets muligheder for på et tidligt tidspunkt at kunne vurdere trusselsniveauet for ofre for personfarlig kriminalitet samt behovet for iværksættelse af nødvendige hjælpeforanstaltninger til en udsat person.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Danmark fokuserer, jf. udviklingspolitisk og humanitær strategi fra 2017, på forebyggelse af konflikter og stabilisering i og omkring skrøbelige lande og situationer samt i krise- og usikkerhedsbuen rundt om Europa. Danmark bidrager til at bekæmpe overgreb på børn, unge piger og kvinder og arbejder målrettet på, at indsatser i konflikter og humanitære situationer tager højde for piger og kvinders særlige sårbarhed. Danmark bidrager til at bekæmpe vold, herunder seksuel vold, mod kvinder og piger i konflikt og fremme deres deltagelse i konfliktløsning, fredsopbygning og genopbygning af samfund i tråd med FN's Sikkerhedsrådsresolution 1325 om Kvinder, Fred og Sikkerhed.</p> <p>Danmark indtænker ligeledes håndtering af voldelig ekstremisme og radikaliserings i vores udviklings- og sikkerhedsrelaterede engagementer.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
16.2	end abuse, exploitation, trafficking and all forms of violence and torture against children	<p>JM Se besvarelsen af punkt 8.7 og 16.1.</p> <p>Danmark arbejder endvidere for så vidt muligt at skåne børn, der har været udsat for bl.a. seksuel udnyttelse, under både politiets efterforskning og eventuel senere retsforfølgning af gerningsmanden. I den forbindelse er adgangen til videoafhøring af børn udvidet, så flere børn skånes fra at afgive forklaring i retten. Endvidere koordineres den samlede indsat mod børn i sådanne sager i de regionale børnehuse, som beskrevet af Børne- og Socialministeriet.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>BSM</p>

		<p>Med satspuljen for 2013 blev der afsat 268 mio. kr. over 4 år til Overgrebspakken, som skal beskytte børn og unge mod overgreb.</p> <p>Som led i udmøntningen af overgrebspakken åbnede i 2013 et børnehus i alle 5 regioner. Der er tale om børnevenligt indrettede huse med specialiseret fagpersonale, hvor børn og unge, som har været udsat for overgreb, eller hvor der er mistanke om overgreb, kan blive udredt af både kommunen, politi og sundhedsvæsnet. Børnehusene bidrager bl.a. med særlig ekspertise til den børnefaglige undersøgelse i overgrebssagerne og kan give akut krisestøtte til barnet og barnets familie efter behov.</p> <p>Børnehusene skal løbende registrere oplysninger om de børn og unge, der gennemgår forløb hos dem, og indberette disse oplysninger til Socialstyrelsen med henblik på statistisk brug. Det drejer sig om oplysninger om barnets eller den unges køn, hvor sagen er startet, type eller karakter af overgreb, den formodede krænkere relation til barnet eller den unge og indsatsen i børnehuset.</p> <p>Red Barnet står for en kampagne henvendt til børn om deres rettigheder ift. overgreb, bl.a. i form af undervisningsmateriale til folkeskolen.</p> <p>Fremadrettet Der er afsat varige midler til den fortsatte drift af børnehusene samt indsamling af data med henblik på at følge og videreudvikle området og understøtte kommunerne.</p>
16.3	Promote the rule of law at the national and international levels and ensure equal access to justice for all	<p>JM Danmark har et velfungerende retssystem med fokus på de involverede parter retssikkerhed. Tiltalte i straffesager har bl.a. ret til en forsvarer, ligesom forurettede i visse sager har ret til en bistandsadvokat. Se også besvarelsen af punkt 16.6.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Danmark er en markant global forsvarer for menneskerettigheder, demokrati og ligestilling. Vi fremmer disse værdier i en lang række sammenhænge lige fra vores kontakt med private virksomheder til en aktiv deltagelse i FN-forhandlinger herom. Menneskerettigheder, demokrati, god regeringsførelse, retsstatsprincipper og ligestilling er et selvstændigt prioriteret område i det danske udviklingssamarbejde. Danmark støtter demokratiers rettighed til at være demokratier, herunder som ligeværdige partnere i multilaterale organisationer – et vigtigt initiativ er Naboskabsprogrammet, der er fokuseret på de skrøbelige demokratier i Ukraine og Georgien.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
16.4	By 2030, significantly reduce illicit financial and arms flows, strengthen the recovery and return of stolen assets and combat all forms of organized crime	<p>JM Dansk politi følger en række kriminalitetsområder tæt, herunder den organiserede kriminalitet, der bl.a. omfatter rocker- og bandekriminalitet, og hvor kriminalitetsbekæmpelsen bl.a. sker gennem finansiel efterforskning.</p> <p>Politiet oprettede i 2007 en specielenhed, Sporingsgruppen, under SØIK. Gruppens primære opgave er at finde udbytte fra kriminalitet. Sporingsgruppens arbejdsområde er ikke indskrænket til sager om økonomisk kriminalitet, og gruppen er ofte involveret i sager om eksempelvis narkokriminalitet.</p>

		<p>Danmark deltager endvidere i arbejdsgruppen European Firearms Experts(EFE), hvor der bl.a. fastlægges en handlingsplan for en koordineret politiindsats i europæisk regi vedr. skydevåben. Rigspolitiet deltager endvidere i Focalpoint Firearms i regi af Europol og Empact Firearms, der bl.a. består i håndteringen af en efterretningsdatabase, hvor alle oplysninger om illegale våben opdateres. Nationalt Efterforskningscenter (NEC) har desuden i samarbejde med de nationale politimyndigheder i FYROM Makedonien etableret the South European Firearms Expert Group (SEEFEG) i 2014 for at styrke koordineringen og samarbejdet med alle lande på Balkan i indsatsen mod (illegal) handel med våben rettet mod Europa.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
16.5	Substantially reduce corruption and bribery in all its forms	<p>JM Korruption og bestikkelse, herunder både at give og modtage bestikkelse, er kriminaliseret i dansk lovgivning.</p> <p>Danmark deltager aktivt i bekæmpelsen af korruption internationalt. Danmark har i den forbindelse tiltrådt bl.a. FN's konvention mod korruption, Europarådets Strafferetskonvention om korruption og OECD-konventionen om bekæmpelse af bestikkelse af udenlandske tjenestemænd i forbindelse med internationale forretningstransaktioner.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Nultolerance overfor korruption er et afgørende element i Danmarks udviklingssamarbejde og en integreret del af den danske udviklingspolitik.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsat fremme den internationale antikorrupsionsindsats.</p>
16.6	Develop effective, accountable and transparent institutions at all levels	<p>JM Forvaltningsloven og offentlighedsloven giver privatpersoner og medier mulighed for at søge aktindsigt i dokumenter i den offentlige forvaltning.</p> <p>Endvidere viser undersøgelsen "Tryghed og holdning til politi og retssystem – Danmark i forhold til andre europæiske lande" fra Justitsministeriets Forskningskontor fra januar 2016, at danskernes tillid til domstolene og politi er høj.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Danmark er en markant global forsvarer for menneskerettigheder, demokrati og ligestilling. Vi fremmer disse værdier i en lang række sammenhænge lige fra vores kontakt med private virksomheder til en aktiv deltagelse i FN-forhandlinger herom. Menneskerettigheder, demokrati, god regeringsførelse, retsstatsprincipper og ligestilling er et selvstændigt prioriteret område i det danske udviklingssamarbejde. Danmark støtter demokratiers rettighed til at være demokratier, herunder som ligeværdige partnere i multilaterale organisationer – et vigtigt initiativ er Naboskabsprogrammet, der er fokuseret på de skrøbelige demokratier i Ukraine og Georgien.</p>

		<p>I FN-sammenhæng støtter Danmark op omkring FN-agenturers arbejde med øge transparens, ansvarlighed og rettidig omhu. Det omfatter fremme af og støtte til globale partnerskaber og integrationstiltag mellem staterne, den private sektor, FN, civilsamfundet og andre aktører.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
16.7	Ensure responsive, inclusive, participatory and representative decision-making at all levels	<p>JM se besvarelsen af punkt 16.6.</p> <p>UM Gennem udviklingssamarbejdet støtter Danmark udviklingen af bæredygtige samfund baseret på demokratiske retsstatsprincipper og menneskerettigheder, ligestilling, fri for korruption, straffrihed, diskrimination, stigmatisering og undertrykkelse. Danmark bidrager til at sikre nationale rammebetingelser med stærke institutioner, der kan levere velfungerende retssystemer, effektiv bekæmpelse af korruption og beskyttelse af privat ejendomsret.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
16.8	broaden and strengthen the participation of developing countries in the institutions of global governance	<p>UM Danmark arbejder, jf. den udviklingspolitiske og humanitære strategi fra 2017, for at sikre indflydelse og ansvarliggørelse ved, at udviklingslandene i højere grad bliver repræsenteret i internationale organisationer.</p> <p>Danmark arbejder for beskyttelse af de fattigste og de mindste lande i de internationale finansieringsinstitutioner/multilaterale udviklingsbanker, bl.a. i forbindelse med reform af stemmевægte ("voice reform") i Verdensbanken.</p> <p>Danmark støtter en reform og udvidelse af FN's Sikkerhedsråd, herunder gennem øget repræsentation af udviklingslande. Sammen med de andre nordiske lande støtter Danmark en politik om reform af FN's Sikkerhedsråd, således at rådet i højere grad reflekterer den moderne verdensorden, herunder gennem passende repræsentation af Afrika, Latinamerika og Asien.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
16.9	By 2030 provide legal identity for all including birth registration	<p>ØIM I Danmark sikrer CPR-loven, at alle borgere med lovligt opholdsgrundlag og bopæl her i landet tildeles et personnummer og registreres i en central statslig database (CPR-systemet) med grundlæggende personoplysninger om bl.a. deres navn, adresse, statsborgerskab, fødested mv. Dette gælder også nyfødte. Oplysningerne i CPR-systemet bruges bl.a. i forbindelse med pasudstedelse, skatteopkrævning og deltagelse i valg handlinger.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
16.10	Ensure public access to information and protect fundamental freedoms, in accordance with national legislation and international agreements	<p>JM se besvarelsen af punkt 16.6.</p> <p>UM Danmark er en markant global forsvarer for menneskerettigheder, demokrati og ligestilling. Vi fremmer menneskerettigheder, demokrati, god regeringsførelse, retsstatsprincipper, fundamentale rettigheder og ligestilling som et selvstændigt prioriteret</p>

		<p>område i det danske udviklingsamarbejde.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
16.a	Strengthen relevant national institutions, including through international cooperation, for building capacity at all levels, in particular in developing countries, to prevent violence and combat terrorism and crime	<p>UM Danmark støtter konfliktforebyggelse samt bekæmpelse af vold og terrorisme gennem det internationale udviklingsamarbejde i og omkring skrøbelige lande og situationer.</p> <p>Nogle eksempler er bl.a. økonomisk støtte til freds- og statsopbygning over Freds- og Stabiliseringsfonden komplementeret af danske bidrag til fredsstøttende operationer, militær kapacitetsopbygning og militære indsatser.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
16.b	Promote and enforce non-discriminatory laws and policies for sustainable development	Alle ministerier sikrer i deres løbende arbejde hver især opnåelse af dette delmål inden for eget ressort.

Goal 17. Strengthen the means of implementation and revitalize the global partnership for sustainable development

Finance

17.1	Strengthen domestic resource mobilization, including through international support to developing countries, to improve domestic capacity for tax and other revenue collection	<p>UM Danmark arbejder, med udgangspunkt i den udviklingspolitiske og humanitære strategi fra 2017, for en stigende mobilisering af privat finansiering og investeringer på den ene side og mobilisering af udviklingslandenes egne ressourcer gennem en styrket indsats via skattesystemer, bekæmpelse af skattely etc. på den anden side.</p> <p>Danmark medvirker aktivt i internationale initiativer, der kan bidrage til at realisere Addis Ababa-aftalen om udviklingsfinansiering, verdensmålene og udviklingslandenes egne indsatser. Danmark lægger vægt på tiltag til at styrke og effektivisere udviklingslandenes nationale og lokale skattesystemer med henblik på, at landene i stigende grad selv kan mobilisere egne ressourcer til at indfri verdensmålene og skabe lige muligheder for alle.</p> <p>Danmark støtter aktivt styrkelsen af skattesystemer i vores partnerlande. Vi samarbejder med finansministerier mhp. at styrke de offentlige økonomistyringssystemer. Vi samarbejder ligeledes med skattemyndigheder mhp. at forbedre opkrævning og forvaltning af skatter.</p> <p>Danmark har i 2015 lanceret aktiviteter om skat og udvikling mhp. støtte forbedring af skatteadministrationer og bekæmpelse af ulovlige pengestrømme. Danmark samarbejder med regionale og internationale organisationer omkring kapacitetsopbygning og fortalervirksomhed.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsat fokusere på mobilisering af nationale ressourcer og styrkelse af skattesystemer, som det fremgår af den udviklingspolitiske og humanitære strategi fra 2017.</p>
17.2	Developed countries to implement fully their official development assistance commitments, including the commitment by many developed countries to achieve the target of 0.7 per cent of gross national income for official development assistance (ODA/GNI) to developing countries and 0.15 to 0.20 per cent of ODA/GNI to least developed	<p>UM Danmark har siden 1978 levet op til FN's målsætning om at give mindst 0,7 procent af BNP i udviklingsbistand. Danmark lever op til den internationale målsætning om at give mindst 0,20 procent af BNI i ODA til de mindst udviklede lande (LDCs).</p> <p>Fremadrettet</p>

	countries; ODA providers are encouraged to consider setting a target to provide at least 0.20 per cent of ODA/GNI to least developed countries	Danmark vil fortsætte med denne tilgang.
17.3	mobilize additional financial resources for developing countries from multiple sources	<p>UM Den nye udviklingspolitiske strategi fremhæver den katalytiske rolle, som udviklingsbistanden skal spille ift. mobilisering af kapital fra forskellige kilder.</p> <p>Bl.a. bidrager Danmark gennem IFU, IFU administrerede fonde (herunder Klima- og Landbrugsinvesteringsfonden), Danida erhvervsinstrumenter og multilaterale indsatser til mobilisering af kapital fra den private sektor til udviklingsrelevante investeringer i udviklingslande.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
17.4	Assist developing countries in attaining long-term debt sustainability through coordinated policies aimed at fostering debt financing, debt relief and debt restructuring, as appropriate, and address the external debt of highly indebted poor countries to reduce debt distress	<p>UM Danmark bidrager til gældslettelse, omstrukturering og finansiering. Over udviklingsbistanden ydes bl.a. lån på fordelagtige vilkår og gældslettelse. Endvidere er Danmark medlem i Parisklubben, hvor "debt sustainability" diskuteres regelmæssigt og hvor rammerne for gældssanering forhandles med landene, der har gæld. Enestående mulighed for håndtering af komplekse problemer gennem en sag-til-sag-tilgang indenfor rammerne af Parisklubbens principper. Danmark støtter ligeledes IMF's og HIPC initiativets arbejde.</p> <p>Det er en integreret del af gældssanering at det potentielt kan medføre usikkerhed omkring modaliteterne for fremtidige lån. Det kan bemærkes, at suveræn gæld i stigende grad kommer fra nye kreditorlande, private eller nationale kreditorer, hvilket vanskeliggøre koordinationen af gældspolitikkerne.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
17.5	Adopt and implement investment promotion regimes for least developed countries	<p>UM Danmark støtter gennem udviklingspolitiske indsatser styrkelse af rammebetingelser for vækst og investeringer. Danmark støtter ikke specifikke bilaterale indsatser på dette område.</p>
Technology		
17.6	Enhance North-South, South-South and triangular regional and international cooperation on and access to science, technology and innovation and enhance knowledge sharing on mutually agreed terms, including through improved coordination among existing mechanisms, in particular at the United Nations level, and through a global technology facilitation mechanism	<p>UM Danmark understøtter gennem udvikling og brug af teknologier gennem en række udviklingspolitiske indsatser, fx har Danmark siden 2013 ydet årlig støtte til innovationsfaciliteterne i UNDP, UNICEF, UNFPA og UNWOMEN. Bidragene skal være med til at fremme udviklingen og opskalering af innovative og kreative løsninger for nye udfordringer i udviklingslande.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
17.7	Promote the development, transfer, dissemination and diffusion of environmentally sound technologies to developing countries on favourable terms, including on concessional and preferential terms, as mutually agreed	<p>UM Udviklingslandenes brug af teknologier støttes gennem dansk udviklingssamarbejde, bl.a. gennem myndighedssamarbejde med partnerlande inden for en række sektorer. Danmark støtter fx udviklingen af lokale politikker og regulatoriske rammer der fremmer erhvervslivets anvendelse af mere bæredygtige teknologier Dette gælder bl.a. også Danida's erhvervsinstrumenter og IFU.</p>

		<p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>MFVM Se svar 12.a</p>
17.8	Fully operationalize the technology bank and science, technology and innovation capacity-building mechanism for least developed countries by 2017 and enhance the use of enabling technology, in particular information and communications technology	<p>UM Danmark støtter pt. ikke tiltag til at fremme dette delmål.</p>
Capacity-building		
17.9	Enhance international support for implementing effective and targeted capacity-building in developing countries to support national plans to implement all the Sustainable Development Goals, including through North-South, South-South and triangular cooperation	<p>UM Kapacitetsudvikling indgår i danske udviklingspolitiske indsatser, hvor den er målrettet på at opnå bæredygtige resultater og styrke partneres kapacitet. Det inkluderer alle former for indsatser. Nordsyd-samarbejde dominerer formentlig, dog er teknisk assistance tit forankret i sydlige lande og institutionelt syd-syd samarbejde bliver fremmet. Et eksempel på trinaguler samarbejde er Tanzania Revenue Authoritys støtte til deres ghanesiske modparter.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
Trade		
17.10	Promote a universal, rules-based, open, non-discriminatory and equitable multilateral trading system under the World Trade Organization, including through the conclusion of negotiations under its Doha Development Agenda	<p>UM Danmark og EU arbejder for et globalt, regel-baseret, åbent og ikke-diskriminerende multilateralt handelssystem med verdenshandelsorganisationen WTO som hjørnesteen. Danmark og EU arbejder for fremdrift i WTO-forhandlingerne efter to vellykkede ministerkonferencer i 2013 og 2015, hvor man med en skridtvis metode vedtog minipakker med substantielle resultater inden for hhv. handelslettelse og landbrug. For at sikre at WTO bidrager til bæredygtig udvikling og vækst bør der fokuseres på emner, hvor forhandlingsresultater kan bidrage med merværdi.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
17.11	Significantly increase the exports of developing countries, in particular with a view to doubling the least developed countries' share of global exports by 2020	<p>UM Eksport er en afgørende kilde til vækst i udviklingslandene. EU anvender en række handelspolitiske instrumenter mhp. at give eksportører i udviklingslande adgang til EUs markeder og bidrage til deres økonomiske vækst (beskrevet under 10.a). Et studium, som Copenhagen Economics i juni 2015 gennemførte af effekten af disse instrumenter (resumé i tekstboxen neden for) understregede, at de har bidraget til at øge eksporten fra udviklingslande til EU. Danmark bør arbejde for, at de skal opretholdes og videreudvikles mhp. at bidrage til at opnå mål 17.11</p> <ul style="list-style-type: none"> • Særligt gunstige handelspræferencer givet til udviklingslande gennem EU's såkaldte GSP-system har, i gennemsnit bidraget til at eksporten af de omfattede produkter til EU er steget med op til 5%. • De positive effekter heraf vurderes at være særligt høje for LDCer (Least Developed Countries) og er cirka dobbelt så store for denne landegruppe som for gennemsnittet af effekterne for samtlige GSP-modtagere. • GSP-præferencerne medvirker ifølge studiet også til at øge produktspredningen af eksporten fra udviklingslandene til EU og dermed reducere sårbarheden i deres eksport. Og også på dette område vurderer analysen, at effekten er størst for LDCer, for hvem sandsynligheden for at eksportere et af de i GSP-forordningen omfattede produkter øges

		<p>med 25%.</p> <p>For at have yderligere effekt, må disse handelspolitiske instrumenter komplementeres af Aid for Trade. For eksempel, har udviklingslandene ofte vanskeligheder ved at lave op til de standarder EU sætter (såvel af teknisk som af fødevarer sikkerhedshensyn), og for at kunne udnytte markedsadgangen er der derfor behov for at der ydes Aid for Trade mhp. at bidrage til at partnerlandenes produkter reelt kan få markedsadgang.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
17.12	Realize timely implementation of duty-free and quota-free market access on a lasting basis for all least developed countries, consistent with World Trade Organization decisions, including by ensuring that preferential rules of origin applicable to imports from least developed countries are transparent and simple, and contribute to facilitating market access systemic issues	<p>UM Danmarks varetager sin handelspolitik gennem EU. EU giver særlig god markedsadgang til til de mindst udviklede lande (LDC'er). LDC'er har told- og kvotafri adgang til EU's markeder for alle varer med undtagelse af våben (EBA). Mellemløst i den nedre del af kategorien har adgang gennem det graduerede system, GSP, som giver mere eller mindre markedsadgang afhængig af et lands udviklingsmæssige status. GSP-systemet giver denne gruppe ganske betydelige reduktioner i tolden fsva. mindst 66 procent af de samlede toldlinjer. Dertil kommer EU's økonomiske partnerskabsaftaler med AVS-landene – EPA'erne. Danmark arbejder for udviklingsvenlige og WTO-kompatible EPA'er samt for, at EU fortsat søger at fremme princippet om <i>special and differential treatment</i> med fokus på, at princippet skal komme LDC'erne til gode.</p> <p>Danmark arbejder for transparent og enkel anvendelse af præferentielle oprindelsesregler for importere fra de mindst-udviklede lande. Danmark støtter ligeledes, at EU fremmer transparente og enkle oprindelsesregler, der faciliterer markedsadgang for de mindst-udviklede lande i EU's forhandlinger af frihandelsaftaler med tredje parter.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
Systemic issues		
Policy and institutional coherence		
17.13	Enhance global macroeconomic stability, including through policy coordination and policy coherence	<p>FM Danmark varetager gennem den nordisk-baltiske valgkreds sit medlemskab i IMF, og sikrer herigennem koordination med øvrige IMF-medlemslande fsva. finans- og pengepolitik.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
17.14	enhance policy coherence for sustainable development	<p>UM Danmark har i 2014 vedtaget en handlingsplan "A shared agenda – Denmark's action plan for policy coherence for development", som først og fremmest fokuserer på PCD i EU's udviklingspolitik. Danmark deltager i arbejdet med at fremme PCD i OECD- og EU-sammenhæng.</p> <p>Fremadrettet En revideret tilgang for Danmarks indsats for sammenhængende politikker for global udvikling vil fremover indgå som en integreret del af SDG-handlingsplanen.</p>
17.15	Respect each country's policy space and leadership to establish and implement policies for poverty eradication and sustainable development	<p>UM Danske udviklingspolitiske indsatser tager højde for nationale regeringers egne udviklingsplaner. Danmark respekterer udviklingslandenes egne planer og støtter deres gennemførelse, der hvor vores interesser stemmer overens.</p>

		<p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
<p>Multi-stakeholder partnerships</p>		
17.16	<p>Enhance the Global Partnership for Sustainable Development, complemented by multi-stakeholder partnerships that mobilize and share knowledge, expertise, technology and financial resources, to support the achievement of the Sustainable Development Goals in all countries, in particular developing countries</p>	<p>UM De omtalte Globale Partnerskaber for bæredygtig udvikling vurderes at omfatte alle partnerskaber og samarbejder for realisering af verdensmålene, herunder Danmarks udviklingssamarbejde. Den kommende handlingsplan for opfølgning på verdensmålene vil også sætte fokus på fremme af partnerskaber.</p> <p>Se også delmål 17.17</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
17.17	<p>Encourage and promote effective public, public-private and civil society partnerships, building on the experience and resourcing strategies of partnerships</p>	<p>EM Dialogforum for Samfundsansvar og Vækst er et uafhængigt forum nedsat af erhvervs- og vækstministeriet. Dialogforum er bredt sammensat af medlemmer, der repræsenterer det brede felt af virksomheder og kompetencer inden for området for CSR og socialøkonomiske virksomheder.</p> <p>Dialogforum har til formål at understøtte virksomhedernes arbejde i at tage samfundsansvar og de socialøkonomiske virksomheders arbejde med at skabe vækst på en måde, der skaber størst mulig værdi for den enkelte virksomhed og samfundet. I den forbindelse skal Dialogforum indhente, udvikle, formidle international og national viden om tendenser inden for samfundsansvar og socialøkonomiske virksomheder, fremme virksomhedernes engagement i opfølgning på FN-verdensmålene for bæredygtig udvikling og fremme partnerskaber for samfundsansvar og vækst og samfundsgavnige investeringer.</p> <p>Dette vil bl.a. ske ved afholdelse af en række rundbordssamtaler, der skal samle virksomheder og relevante interessenter til tematiserende dialoger om væsentlige problemstillinger. Med udgangspunkt i disse rundbordssamtaler og Dialogforums øvrige arbejde vil Dialogforum bidrage til regeringens politikudvikling på området.</p> <p>Dialogforum for Samfundsansvar og Vækst vil være en af de centrale platforme for input til regeringens handlingsplan og drøftelse af særligt erhvervslivets engagement i og bidrag til verdensmålene.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p> <p>UM Den udviklingspolitiske og humanitære strategi har fokus på partnerskaber i forskellige tematiske og geografiske sammenhæng. Eksempler er Danida Market Development Partnerships, som fremmer kommercielt bæredygtige partnerskaber mellem virksomheder og ikke – kommercielle partnere som fx civilsamfundsorganisationer, fagbevægelsen og erhvervsorganisationer med det formål at identificere innovative løsninger på udviklingsudfordringer og derved bidrage til bæredygtig og inklusiv vækst i udviklingslandene. Andre eksempler inkluderer Myndighedssamarbejdet og IFU administrerede investeringsfonde herunder Klimainvesteringsfonden, Landbrugsinvesteringfonden og den kommende SDG investeringsfond.</p>

		Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.
Data, monitoring and accountability		
17.18	By 2020, enhance capacity-building support to developing countries, including for least developed countries and small island developing States, to increase significantly the availability of high-quality, timely and reliable data disaggregated by income, gender, age, race, ethnicity, migratory status, disability, geographic location and other characteristics relevant in national contexts	<p>UM Monitorering af resultater af Danmarks udviklingssamarbejde med udviklingslandene indgår i alle samarbejder, herunder indgår hvor relevant støtte til kapacitetsopbygning på området.</p> <p>Danmarks Statistik har i 2016 lanceret et initiativ om en bredere anvendelse af administrative data til understøttelse af monitorering af verdensmålene i en række udviklingslande. Der arbejdes på at indgå et samarbejde om projektet med Verdensbanken og UNFPA.</p> <p>Fremadrettet Danmark vil fortsætte med denne tilgang.</p>
17.19	By 2030, build on existing initiatives to develop measurements of progress on sustainable development that complement gross domestic product, and support statistical capacity-building in developing countries	<p>UM Danmark har støttet Verdensbankens WAVES Globale Partnerskaber, som arbejder med en række udviklingslande mhp. at etablere "natural capital accounting", dvs. en vurdering af naturlige ressourcer og integration af deres værdi i det nationale BNP.</p> <p>Danmark giver støtte til en række udviklingslande mhp. at kunne udarbejde regelmæssige "State of Environment"-rapporter.</p>